ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

Rabia ÇALHAN

“ÇOCUĞA ŞİDDET”İN BASINDA SUNUMU (CUMHURİYET, HÜRRİYET VE ZAMAN GAZETELERİNDE ÇOCUK VE ŞİDDET HABERLERİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

ERZURUM – 2008

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma Gazetecilik Anabilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Y.Doç.Dr. Hakan TEMİZTÜRK
Danışman/Jüri Üyesi

Doç.Dr. Uğur YAVUZ
Jüri Üyesi

Y.Doç.Dr. Naci İSPİR
Jüri Üyesi

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 24 / 07 / 2008

Prof.Dr. Vahdettin BAŞCI
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET .... **IV**
ABSTRACT .... **V**
TABLOLAR DİZİNİ .... **VI**
ÖNSÖZ .... **VII**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **4**
1. ÇOCUK **4**
1.1. Çocuğun Gelişimi 4
1.1.1. 02–06 Yaş grubu 7
1.1.2. 07–12 Yaş grubu 10
1.1.3. 13–18 Yaş grubu 11
1.2. Kişiliğin Oluşumu ve Kişilik Kuramları 13
1.2.1. Freud ve Psiko-Analitik Gelişim Kuramı 13
1.2.1.1. Bilinç sınıflandırması (Topografik kişilik kuramı) 13
1.2.1.2. Kişilik yapısı 14
1.2.1.1. Psikoseksüel gelişim dönemleri 15
Freud psikoseksüel gelişim dönemleri beşe ayırmıştır. 15
1.2.1.1.1. Oral dönem (0–1 yaşları) 15
1.2.1.1.2. Anal dönem (1–3 yaşları) 16
1.2.1.1.3. Fallik dönem (3–7 yaşları) 16
1.2.1.1.4. Latent (gizil/örtülü) dönem (7–12 yaşları) 17
1.2.1.1.5. Genital dönem (12–18 yaşları) 18
1.2.2. Erik Erikson ve psiko-sosyal gelişim kuramı 18
1.2.2.1. Psikososyal gelişim dönemleri 19
1.2.2.1.1. Temel güvene karşı güvensizlik (0–1 yaş) 19
1.2.2.1.2. Özerkliğe karşı utanç ve şüphe (1–3 yaş) 19
1.2.2.1.3. Girişimciliğe karşı suçluluk (3- 6 yaş) 20
1.2.2.1.4. Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu (6–12 yaş) 20
1.2.2.1.5. Kimlik kazanmaya karşı kimlik/rol karmaşası (12–18 yaş).. 21

1.2.3. Sigmund Freud ve Erik Erikson'un kişilik kuramlarının karşılaştırılması ... 21
1.3. Çocuk Psikolojisi ... 22
1.3.1. Batıda çocuk psikolojisi konusundaki çalışmalar ... 23
1.3.2. Türk-İslam dünyasında çocuk psikolojisi konusundaki çalışmalar ... 24
İKİNCİ BÖLÜM ... 26
2. ŞİDDET ... 26
2.1. Tanımlar ... 26
2.2. Şiddetin Nedenleri ... 29
2.3. Saldırganlık Faktörleri ... 30
2.3.1. Biyolojik faktörler ... 30
2.3.2. Psikolojik faktörler ... 32
2.3.3. Toplumsal ve çevresel faktörler ... 34
2.4. Şiddet Türleri ... 35
2.4.1. Fiziksel şiddet ... 36
2.4.2. Duygusal şiddet ... 36
2.4.3. Cinsel şiddet ... 36
2.4.4. Ekonomik şiddet ... 36
2.4.5. Siyasal şiddet ... 37
2.4.6. Sözel şiddet ... 37
2.5. Çocuklar ve gençler arasında şiddet eğilimleri ... 37
2.6. Şiddetin Önlenmesi ... 39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ... 45
3. TÜRK BASININDA "ÇOCUĞA ŞİDDET" HABERLERİ ... 45
3.1. Çocukların Basında Temsili ... 45
3.2. 2007 Yılında Cumhuriyet, Zaman ve Hürriyet Gazetelerinde Yayımlanan "Çocuk ve Şiddet" Haberleri ... 49
3.2.1. Bireysel şiddet davranışının yönü ... 54
3.2.1.1. Yetişkinden çocuğa uygulanan şiddet ve nedenleri ... 55
3.2.1.2. Çocuktan çocuğa uygulanan şiddet ve nedenleri ... 56
3.2.1.3. Çocuktan yetişkine uygulanan şiddet ve nedenleri ... 58
3.2.2. Maruz kalınan ve uygulanan şiddet türü ... 58

3.2.3. Şiddet olayının gerçekleştiği yerleşim yeri 59
3.2.4. Olaylara konu olan bireylerin cinsiyeti 62
SONUÇ 64
EK: 1 67
EK: 2 84
KAYNAKLAR 88
ÖZGEÇMİŞ 92

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

"ÇOCUĞA ŞİDDET"İN BASINDA SUNUMU (CUMHURİYET, HÜRRİYET VE ZAMAN GAZETELERİNDE ÇOCUK VE ŞİDDET HABERLERİ)

Rabia ÇALHAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

2008 – Sayfa: VIII+92

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

Doç. Dr. Uğur YAVUZ

Yrd. Doç. Dr. Naci İSPİR

"Çocuğa şiddet"in ele alındığı bu çalışma; basına yansıyan çocuk ve şiddet içerikli olayları gazete arşivlerinde yer alan haberler aracılığıyla incelemeyi ve birtakım sonuçlara varmayı amaçlamaktadır. Çalışmada; meydana gelen şiddet olaylarının gazetelere ne sıklıkla ve nasıl yansıdığı, bu olaylarda kimlerin şiddet uyguladığı, kimlerin şiddete maruz kaldığı, şiddetin türü, nedenlerinin ve sonuçlarının neler olduğu, olayların gerçekleştiği yerleşim yeri ve olaya konu olan bireylerin cinsiyeti sorularına yanıt aranmaktadır.

Çalışmanın evreninde üç gazetenin 2007 yılı nüshaları yer almaktadır. Üç gazetenin seçiminde Türk basınının genel karakterini yansıtabilme durumları göz önünde bulundurulmuştur. "Merkez sağ" basını temsilen Zaman gazetesi, "merkez"i temsilen Hürriyet gazetesi, "sol" basını temsilen de Cumhuriyet gazetesi seçilmiştir. Gerekli materyalin toplanması için Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetesinin 2007 yılına ait bütün nüshaları incelenerek çocuk ve şiddet içerikli haberler taranmış ve bu haberler içerik ve söylem analizi yapılarak sonuçlara varılmıştır. Ortaya şu "tez" çıkmıştır: Çocuğa uygulanan şiddete ya da çocuğun uyguladığı şiddete ilişkin haberler gazetelerde çoğunlukla "olduğu gibi" ve yorumsuz, bazen de abartılı olarak verilmiştir.

ABSTRACT

MASTER THESIS

"VIOLENCE TO CHILD" NEWS IN TURKISH PRESS (CHILD AND VIOLENCE NEWS IN CUMHURIYET, HÜRRIYET, ZAMAN)

Rabia ÇALHAN

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

2008 – Page: VIII+92

Jury: Assist. Prof. Dr. Hakan TEMİZTÜRK

Assoc. Prof. Dr. Uğur YAVUZ

Assist. Prof. Dr. Naci İSPİR

This study in which "violence to child" is discussed aims to analyse the cases contain violence which are reflected in newspaper archives and aims to come to a conclusion. In the study the following questions are tried to be answered; how and how frequently the violence cases are reflected to the news, the causer of the cases, who are exposed to violence, the type of the violence, what are the reasons and the results of the violence, where the incidents take place, and the gender of the individuals involved.

In the study year 2007 copies of the three newspapers are examined. In the election of these newspapers, reflecting of general characteristic of Turkish press has been taken into account. Zaman newspaper appears for the "centre right", Hürriyet newspaper appears for the "centre" and Cumhuriyet newspaper appears for the "centre left". In order to collect the necessary material year 2007 copies of the Cumhuriyet, Hürriyet and Zaman have been analyzed, news have been scanned which contain child and violence and the study has come to a conclusion by making content and expression analysis. The "thesis" is that the violence that the child applies and the violence that the child is exposed to are reflected to the newspapers commonly without comment, sometimes exaggerated, too.

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Gazetelerde “Olumlu”/“Olumsuz” Haber Dengesi.............................. 48
Tablo 3.2. Hürriyet Gazetesi’nde Çıkan Çocuk ve Şiddet Haberleri................... 48
Tablo 3.3. Cumhuriyet Gazetesi’nde Çıkan Çocuk ve Şiddet Haberleri 50
Tablo 3.4. Zaman Gazetesi’nde Çıkan Çocuk ve Şiddet Haberleri 51
Tablo 3.5. Haberlere Göre Bireysel Şiddet Davranışının Yönü 52
Tablo 3.6. Haberlere Konu Olan Şiddet Türleri... 56
Tablo 3.7. Şiddet Uygulanan ya da Şiddete Maruz Kalınan Yerleşim Yeri 57
Tablo 3.8. Olaylara Konu Olan Bireylerin Cinsiyeti 60

ÖNSÖZ

İnsanlığın çağlar boyu tartışmasız anlaştığı belki de tek konu, çocukların toplumun geleceği olduğu gerçeğidir. Çağdaş uygarlığın yetişkinler dünyasına yüklediği yeni sorunların çocuk sorunlarına da tüm ağırlığıyla yansıdığı görülmektedir. Bir tarafta modern dünyamız, diğer yanda çeşitli şekillerde istismara maruz kalan çocuklarımız, günümüz modern dünyasının aslında ne kadar da çağdışı kaldığını göstermesi bakımından önemlidir.

Yoksulluk, işsizlik, sosyal güvenceden yoksunluk, güç koşullarda yaşayan aile sayısındaki artış, göç, eğitimsizlik gibi nedenlerden dolayı Türkiye'de çocuk sorunları her geçen yıl artmaktadır. Yeryüzünde milyonlarca çocuğun açlığına, çocukluğunu bile yaşayamadan ölüp gitmesine, eğitimsizliğine, suça itilmesine, cezaevlerine düşmesine çözüm getirememenin sıkıntısı bütün toplumu etkilemektedir. Günümüz dünyası ve Türkiye'nin en önemli sosyal sorunlarından biri olan şiddet sadece yetişkinler arasında yaşanmakta olmayıp çocuklara da yansımaktadır. Bu yansımalar nedeniyle şiddet olaylarına kitle iletişim araçlarında yoğun bir şekilde yer verilmektedir. Zaman zaman gazete manşetlerinde, çoğu zaman da üçüncü sayfada yer alan "çocuğa şiddet" haberleri, kullanılan fotoğraflar ve haberin veriliş biçimi sebebiyle, toplumda, özellikle de genç nüfus üzerinde adeta şiddeti uygulama taktiği gibi algılanmakta ve derin izler bırakarak etkili olmaktadır. Çocukların ailede, okulda, çevrede veya sokakta şiddete maruz kalmaları onların ileride birer suç mekanizmasına dönüşmelerine de zemin hazırlamaktadır.

Çağdaş insan kendinden olduğu kadar, herkesten ve her şeyden sorumlu kişidir. Bu nedenle yaşanan sorunları çözmek için herkes üzerine düşeni yapmalı, topluma yön veren kişi ve kurumlar ortak hareket ederek sorunun üzerine gitmelidir.

Her geçen gün giderek derinleşen bir yara halini alan çocuk ve şiddet sorununa ve bu konuda basının sorumluluğuna dikkat çekmek, bu tezin ana amacını oluşturmaktadır. "Çocuğa şiddet"i ve basında sunumunu, konuyla ilgili literatürün desteğiyle haber örneklerinden yola çıkarak işlenilmeye çalışılan bu tezin hazırlanması sürecinde çalışmanın araştırılması ve yazımı safhalarında ilgisini, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, araştırma süresince değerli

yorumlarıyla beni yönlendiren ve konunun şekillenmesini sağlayan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hakan TEMİZTÜRK’e, Gazetecilik Bölüm Başkanı Doç. Dr. Uğur YAVUZ’a ve her zaman destekleriyle beni yüreklendiren aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Erzurum–2008 Rabia ÇALHAN

GİRİŞ

Toplumsal hareketliliğin, eğitimsizliğin, özentinin ve medyatik yapılanmanın bir yansıması olarak son yıllarda çocuk ve şiddet birlikte anılır oldu Türkiye'de. Türkiye toplumu doğudan batıya, varoşlardan merkeze, alt sınıflardan orta ve üst sınıflara doğru hareket halindedir. Okullaşma oranının artmasına rağmen eğitimsizlik ciddi bir sorun olmaya devam etmekte ve toplumumuz giderek medyatik bir hal almaktadır: Hem medyayı çok yakından ve detaylı bir şekilde takip etmekte[1] hem de "eyledikleri" –ve eylemedikleriyle de- medyada yer bulmaktadır. Toplumun en fazla etkiye açık kesimi hiç şüphesiz her dönemde çocuklar olmaktadır; etkiye açıklık toplumun giderek medyatikleştiği son yıllarda daha da artmaktadır. Çocuklar, medyada daha fazla yer almaktadır; "olumsuz olan haberdir" kabulü gereği bu yer alış da çoğunlukla olumsuz biçimde olmaktadır.

Öyle ki Türkiye'de çocuk olmak deyince; yoksulluk nedeniyle göç eden, yeterli düzeyde beslenemeyen, giyinemeyen, diğer temel ihtiyaçları karşılanamayan, akranlarına göre eşit olmayan koşullarda yaşamak zorunda kalan, uygun bir mekânda yaşayamayan, eğitimini sürdüremeyen, sosyal ve kültürel faaliyetlerden yararlanamayan, sokakta yaşayan, madde kullanan, silahlı çatışmaların yoğun olduğu bölgelerde yaşayan, siyasi nedenlerle göç eden, sosyal ve kültürel ortamından kopan, mülteci durumuna düşen; etnik, dinsel veya kültürel nedenlerle ailesi ve kendisi "öteki" gibi görülen; aile ortamında olup risk altında bulunan; anne ve babası tarafından çocuğa yaşına uygun yaklaşım geliştirilmeyen veya anne baba ilişkileri uyumlu olmayan (aile içi şiddet, cinsel istismar, madde bağımlılığı gibi), aile parçalanması sonrası ailesi tarafından terk edilen, bakımı üstlenilmeyen veya ebeveynlerin çatışmalı ilişkileri arasında kalan, erken yaşta evlendirilen, okula gönderilmeyen, yaşına uygun olmayan sorumluluklar yüklenen; dilendirilen, evden kaçan, fuhuşa sürüklenen, suça yönelen veya itilen çocuklar anlaşılmaktadır. Aynı zamanda bu uzun nitelik listesinde yoksulluk, yolsuzluk, bölgesel adaletsizlikler, eğitim problemleri,

---

[1] Yalçın Doğan bir yazısında, Dünya Gazete Yayıncıları Birliği tarafından hazırlanan bir rapordan hareketle, "1. Türkiye'de gazete tirajları artıyor. 2. Türkiye'de bir gazete, tam 74 dakika okunuyor. Bu Avrupa rekoru. Demek, gazeteler satır satır okunuyor. 74 dakika okuyorsa, pek çok olayın farkına varıyor. " diye yazmıştır. Bkz. Yalçın Doğan, "Ezber bozan 74 dakika", Hürriyet, 06. 06. 2008.

kültürel hakların yokluğu gibi sorunlar, çocukların -dolaylı ya da dolaysız- suça itilmesinin en önemli nedenleri olarak öne çıkmaktadır.

Bunların yanı sıra şiddet konusu ise hem ülkemizde hem de dünyada sıkça karşılaşılan büyük bir sorun halini almıştır. Çocuğun da yer aldığı şiddet olaylarının basındaki sunum şekli ise; okuyucuların haberlere yükledikleri anlam ve geliştirdikleri yargılar üzerinde büyük etki yaratması açısından önemlidir. Bu yüzden, şiddete ve çocuk istismarına neden olan etkenlerin belirlenmesi, azaltılması, önlenmesi ve basında temsil edilme şekilleri birçok ülkede son yıllarda sıklıkla araştırılan konular arasında yer almaktadır.

Çocuğa şiddetin ele alındığı bu çalışma; basına yansıyan çocuk ve şiddet içerikli olayları gazete arşivlerinde yer alan haberler aracılığıyla incelemeyi ve birtakım sonuçlara varmayı amaçlamaktadır. Çalışmada; meydana gelen şiddet olaylarının gazetelere ne sıklıkla ve nasıl yansıdığı, bu olaylarda kimlerin şiddet uyguladığı, kimlerin şiddete maruz kaldığı, şiddetin türü, nedenlerinin ve sonuçlarının neler olduğu, olayların gerçekleştiği yerleşim yeri ve olaya konu olan bireylerin cinsiyeti sorularına yanıt aranmaktadır.

Çalışmanın evreninde üç gazetenin 2007 yılı nüshaları yer almaktadır. Üç gazetenin seçiminde Türk basınının genel karakterini yansıtabilme durumları göz önünde bulundurulmuştur. "Merkez sağ" basını temsilen Zaman gazetesi, "merkez"i temsilen Hürriyet gazetesi, "sol" basını temsilen de Cumhuriyet gazetesi seçilmiştir. Gazetelerin seçiminde fikri/ideolojik/politik yapılarının yanı sıra tirajları da dikkate alınmıştır. Zaman gazetesi en yüksek tirajlı olmasının yanı sıra yayın politikası sebebiyle "merkez"in sağında yer alan, kimilerine göre "İslamcı" bir yayın organıdır. Bu özellikleri itibariyle bulunduğu "kanat"ı temsil ettiğinde şüphe yoktur. Hürriyet gazetesi Türkiye'nin "egemen" basını denilen "merkez"deki gazetelerin en "büyük" ve en "etkili" olanıdır. Cumhuriyet gazetesi köklü geçmişi, yayıncılık geleneği, "kalite"si ve tabii politik duruşu bakımından ihmal edilmemesi gereken bir gazetedir. Gerekli materyalin toplanması için Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetesinin 2007 yılına ait bütün nüshaları incelenerek çocuk ve şiddet içerikli haberler taranmış ve bu haberler içerik ve söylem analizi yapılarak sonuçlara varılmıştır. Tez ayrıca literatür taraması (kitap, makale, internet) yoluyla elde edilen bilgilerle güçlendirilmiştir.

Ortaya çıkan “tez”, çocuğun uyguladığı ya da çocuğa uygulanan şiddete ilişkin haberlerin sunumunda, gazetelere yorumsuz ya da abartılı olarak yansıtıldığı şeklindedir. 2007 yılı boyunca Hürriyet Gazetesi’nde 233, Cumhuriyet Gazetesi’nde 89 ve Zaman Gazetesi’nde ise 83 olmak üzere toplam 405 “çocuk ve şiddet” haberi yayımlanmıştır. Bunlardan 40’ı bilgi verme amaçlı olup, 222’si şiddet ve 143’ü kaza, boğulma, düşme vb. konulu diğer “olumsuz” haberlerden oluşmaktadır. Haberlerde olaya konu olan bireyin cinsiyeti, olayın gerçekleştiği yerleşim yeri, şiddetin türü ve şiddet davranışının yönü gibi kriterler eşliğinde elde edilen sayısal veriler tablolar şeklinde gösterilmiştir. Ayrıca haberlerde yer alan tüm tarafların değişen oranlarla, şiddetin hem uygulayıcısı hem de mağduru olduğu ve bu olayların genellikle darp, yaralama ve ölümle sonuçlandığı bulunmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde, “Çocuk” kavramından ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulmuş, çocuğun gelişimi ve çocuğu şiddete iten sebepler incelenmiştir. “Şiddet” ana eksenli ikinci bölümde, şiddet türleri, nedenleri, sonuçları ve şiddetin nasıl önlenebileceğine ilişkin bilgiler yer almıştır. Üçüncü bölümde ise çalışma evrenini oluşturan üç gazetenin (Cumhuriyet, Hürriyet, Zaman) örnekliğinde Türk basınının genel olarak çocuk haberlerine, özel olarak da “çocuğa şiddet” haberlerine yaklaşımı değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇOCUK

Çocukluk döneminin başlangıcı ile bitiş zamanları arasındaki farklılıktan ötürü "çocuk" kavramının tanımında değişiklikler görülmektedir. Türk Dil Kurumu çocuğu; bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız olarak tanımlamaktadır. Uluğtekin'e göre "çocuk"; gelişim dönemlerini yaşayan, toplumsal anlamda birey olmaya hazırlanan ve bu nedenle sorunlar ve karmaşalar yüklü 18 yaşından küçük bireyler olarak tanımlanmıştır (Oto, 1998).

1.1. Çocuğun Gelişimi

Kalıtım ve çevrenin etkisiyle öğrenme, yaşantı ve olgunlaşma sonucunda bireyde görülen düzenli ve sürekli değişiklikler gelişim olarak adlandırılmaktadır. Doğuştan itibaren tedrici değişikliklerle insanın ağırlığı artmakta, boyu uzamakta, beden oranları değişmekte, zihin fonksiyonları çeşitlenmekte, duygusal yaşamı zenginleşmekte ve bu gelişmeler insan hayatının sonuna kadar sürmektedir. (Baymur, 1990, s; 46).

Çocuğun gelişimi farklı biçimlerde ve hızlarda olmaktadır:

Bilişsel gelişim; algılama, tanıma, akıl yürütme ve yargılamayı içeren zihinsel yetilerin gelişim süreci olarak tanımlanmaktadır. Bilişsel gelişim; doğduğumuz andan itibaren, dünyayı kavramamıza çerçeve oluşturacak bilişsel şemalar geliştirerek, büyüme ve gelişmeyi sağlayan biyolojik faktörlerin, çocuğun yaşantısıyla etkileşmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Dağ, 2005).

Sosyal-duygusal gelişim bireyin çevresindeki diğer insanlarla etkileşiminde, duygularında, kendilik kavramında, cinsiyet rollerinde ve ahlâkî yargılarında ortaya çıkan gelişim olarak tanımlanmıştır. Bilişsel ve sosyal-duygusal gelişim, karşılıklı etkileşim içindedir (Dağ, 2005).

İnsan doğumundan ölümüne dek gelişimini belirli dönemler içinde sürdürmektedir. Çocukluk, ergenlik, erişkinlik, yaşlılık olarak bilinen bu dönemler birbirinden kesin sınırlarla ayrılamamakla beraber, her evre bir önceki evrenin etkisinde oluşmakta ve bir sonrakini etkilemektedir. Dönemlerin birinden diğerine geçiş, sadece bireyin bedensel gelişimi ile ilgili olmayıp, duygusal, toplumsal,

ekonomik ve kültürel etkenlerin rol oynadığı bir oluşum ve gelişimdir. Her dönem, kendine özgü ve belirli bedensel, duygusal ve toplumsal özellikler taşımaktadır (Yavuzer, 2001, s; 103).

20. yüzyıl içinde çocuk gelişimi alanında yapılan araştırmalar ve gözlemler gelişmenin belli kurallara göre oluştuğunu göstermektedir. İnsan gelişiminde herkes için geçerli olan bu ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır:

— Gelişimin yönü: Baştan ayağa ve içten dışa doğrudur.

— Gelişimin devamlılığı: Gelişim belli bir sıra izler ve gelişim aşamaları basitten karmaşığa doğru sürekli ve belirli bir evrim gösterir.

— İlk yılların önemi: Gelişimin hızı her yaşta aynı değildir.

— Gelişim kalıtım ve çevre etkileşiminin ürünüdür ve gelişimde bireysel farklılıklar vardır.

— Çocuğun değişik gelişim alanları birbiriyle ilişkilidir. Bir alanda gelişim düzeyi, diğer alandaki gelişiminden ayrı düşünülemez (Ülgen ve Fidan–1991, s; 5–12).

— Fiziksel ve motor gelişim, psikoseksüel gelişim, psikososyal gelişim, zihinsel gelişim, dil ve ahlaki gelişim birbirini etkilemektedir: İnsanın sağlıklı bir hayat sürdürebilmesi içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlamasına bağlıdır. Bu nedenle sosyal gelişim ve buna bağlı olarak sosyalleşme kavramı büyük bir önem taşımaktadır. Sosyalleşme ya da toplumsallaşma, kişinin belirli bir toplumun davranış kalıplarını kişiliğine mal ederek o topluma ait bir kişi durumuna gelmesidir (Selçuk–2001, s; 54). Baymur'un ifadesiyle, sosyalleşme, bireyin içinde bulunduğu kültür değerlerini kazanmasıdır (Baymur, 1990, s; 274).

Toplumsallaşma ya da sosyalizasyon, belirli bir grubun veya toplumun yaşam tarzının öğrenilmesi, aynı zamanda da karşılıklı bir etkileşim sürecidir. Bu öğrenme sürecinde, toplumdaki kalıp davranışlar birey tarafından kişiselleştirilir ve sonuçta birey, o topluma ya da gruba ait bir kimlik geliştirir (Demir, 2004). Ancak, burada önemle belirtilmesi gereken, sosyalizasyonun, sadece kişinin standart bir davranış kalıbına uyarak biçimlenmesi demek olmadığıdır. Birey, sosyal yaşam içinde pek çok etkileşim içine girer ve kendine özgü davranış kalıplarını, kurduğu bu etkileşimler aracılığıyla oluşturur. Sosyalizasyon

sürecinde toplumun düşünce, değer ve davranış örüntüleri, kültür sayesinde bireye aktarılmaktadır (Dağ, 2005).

Sosyal gelişimin başlangıcı bebekliğin ilk günlerine kadar gitmektedir. Bir bebeğin annesine olan bağımlılığı onun sosyal ilişkilerinin başlangıcıdır. Anne bebeğine sevgi göstererek, dokunarak olumlu bir sosyal gelişimin tohumlarını atmaktadır. Bebeğin anneye olan bağımlılığı, kendi ihtiyaçlarını karşıladığı ölçüde bağlılığa dönüşmektedir. Çocuk yürümeye ve konuşmaya başladığında sosyal çevresi genişlemektedir; özellikle oyun vasıtasıyla yakın çevresindeki yetişkin ve çocuklarla yoğun etkileşime girmektedir. Bu esnada olumlu ve olumsuz olmak üzere birçok davranış örnekleri ile karşılaşmaktadır. Bu bağlamda yardımseverlik, işbirliği ve saldırganlık davranışları önemli kavramlar haline gelmektedir. Çocuğun bunlardan hangisini benimseyeceği büyük ölçüde içinde yaşadığı çevrede karşılaştığı modellere bağlıdır (Selçuk, 2001, s; 54).

Öğrenme literatüründe davranış, tutum ve değerler açısından anlamlı insan figürlerinin model olarak alınıp, taklit edilmeye çalışılması anlamına gelen model alma, konuyla ilgili en temel kavramlardan biridir. Özdeşim olarak adlandırılan olgu da, çocukluk çağında çok yoğun ve temel olmak koşuluyla, yaşantımızın hemen her döneminde etkin olan, öykünülen ve benzemek istenen kişilerin özelliklerinin alınıp benimsenmesi ve kendimize mâl edilmesi sürecidir (Dağ,2005).

Bireyin içinde bulunduğu kavramın bir üyesinin duyuş, düşünüş ve davranışlarını izlemesi, onu taklit etmesi, kendine model alması özdeşleşme yolu ile olmaktadır. Özdeşleşme sürecinin çocuğun kişilik gelişiminde önemli bir yeri vardır. İlk çocukluk döneminden başlayarak yaşamın her evresinde belli ölçülerde gözlenen özdeşleşme süreci; içinde bulunan dönemin özelliklerine göre yönlenir.

Okul öncesi dönemde çocuk, kendini özdeş tutacağı model olarak anne ve babasını alır, onların özellikleri ile değer yargılarını örnek olarak benimser, hareket, tutum konuşma gibi davranışlarını taklit etmeye uğraşır. Bir başka deyişle çocuk dış dünyayı anne ve babasının gözlüğü aracılığıyla görmeye çalışır.

Okul öncesi dönemde anne ve babasının böylesine etkili birer model olması, çocuğun gelecekteki kişilik yapısını, duygu ve düşüncelerini doğrudan etkilerken, olumsuz tutum ve davranışlar da çocuğun kişiliğini olumsuz yönde etkileyecektir.

İlk çocukluk döneminde görülen en önemli gelişmelerden biri, kız çocuğunun anneye, erkek çocuğunun babaya olan hayranlığından kaynaklanan taklit ve kendini onlarla özdeş tutmak eğilimidir. Kız çocuğu, annesi gibi giyinmek, davranışlarını onunkine benzetmek, onun gibi süslenmek hevesindedir. Erkek çocuksa babası gibi olmak onun gibi davranmak ister.

Güçlü, kuvvetli bir babayla kendini özdeş tutması çocuk için önemli bir güven kaynağıdır. Çocuk özdeşleşme yoluyla modelden kendine yeterli düzeyde güç aktarmaktadır. Öte yandan kendini yetersiz bir modelle özdeşleştiren bir çocuk, örnek aldığı modelin istenmeyen özelliklerini fark ettiğinden endişeli ve güvensizdir.

Okul çağı ile birlikte anne ve baba bir dereceye kadar ikinci plana düşerken; öğretmenin ön plana geçtiği görülür. Ergenlik öncesinde arkadaşlar ve mensup olunan grubun üyeleri birincil etki kaynağı haline gelir. Bu arada çocuk, yakın çevresindeki bir yetişkini, akrabasını da model alabilmektedir. Ergenlik dönemi ve sonrasındaysa müzik, sahne, televizyon yıldızları, sporcular vb. kahramanlar taklit edilmekte, yaşayan ya da geçmiş ünlü kişiler gençlere model olmaktadır. Genç, belirli bir bireyin dışında grup ve kurumları da model olarak alabilmektedir.

İlk çocukluk döneminden itibaren çocuklar kendilerine model olarak seçtikleri kitap ve televizyondaki dizi kahramanlarının özelliklerini, günlük yaşamlarına ve oyunlarına yansıtmaya başlarlar. Taklit yoluyla öğrenirken seçtiği kişinin davranışları kadar, kurallara uygun olan ya da olmayan konuşma biçimini de tümüyle öğrenmektedir (Yavuzer, 2001, s; 115–117).

Bilişsel ve sosyal-duygusal gelişim temel alınarak, 02–06 yaş grubu, 07–12 yaş grubu, 13–18 yaş grubu olmak üzere çocuk gelişimi üç ana grupta incelenmiştir (Dağ, 2005).

1.1.1. 02–06 Yaş grubu

- Benmerkezcidir, dünyası kendi algılarıyla sınırlıdır.
- Farklı bakış açılarını ayırt etmekte güçlük çeker.
- Hayal gücü yüksektir ve hayal ile gerçeği ayırt etmekte zorlanır. Bu özellik, bu yaş çocuklarını, özellikle taklit etme eğiliminde olabilecekleri televizyon karakterleri karşısında kırılgan bir durumda bırakır.

- Cansız nesnelere insan özellikleri yüklediği için, izlediği karakterlerin gerçek yaşamda da var olduğunu ya da insan niteliği taşıdığını düşünür. Bu nedenle Süpermen'i taklit edebilir ya da tanıdık nesnelerin ürkütücü bir biçimde şekil değiştirmesinden aşırı derecede korkabilir.
- Taklitçilik-Model Alma özelliği vardır: Gelişimi sırasında, kendisine model aldığı kişilerin özelliklerini benimseyerek özdeşim kurar. Çocuk, önce anne ve babasının taklidiyle başlar bu serüvene; daha sonra öğretmenle tanışınca, ona göre her şeyi bilen bu kişinin özelliklerinin benimsenmesi ön plana çıkar; kısa süre sonra ise televizyonda gördüğü kahramanlar önem kazanacaktır. Bu nedenle çocuklara, özdeşim kurabilecekleri olumlu kahramanları izletmek çok önemlidir.
- Anne ve babalar, televizyon karşısında çok zaman geçiriyor, seçici davranmıyor ve onu çok önemsiyorsa, çocuklar da televizyonu, sorgulanmayacak doğruları olan bir araç gibi göreceklerdir.
- En çarpıcı görüntüye (ki bu genellikle ilk gördüğüdür) odaklaşma, takılıp kalma özelliği belirgindir. Aynı şekilde hızlı, renkli ve yüksek sesli görüntü akışına karşı daha kolay ilgi gösterir. Şiddet içeren pek çok görüntü de hareketlidir (örneğin aksiyon filmleri). Dolayısıyla çocukların, hareketli oldukları için "takılmaları" olası görüntüler de muhtemelen onlar için uygun olmayan bir içerik taşımaktadır.
- Karşısındaki insanların niyetlerini anlamakta zorlanır. Çocuğun, düşüncesini oluşturmada fiziksel özelliklere ilişkin algılar başattır; görünüşe aldanır ve bu özelliği yanılmasına yol açabilir (örneğin iyi giyimli bir yetişkinden zarar gelmeyeceğini düşünür).
- Dikkat kapasitesi ve süresi sınırlıdır. Dikkatin çabuk dağılması, süresinin kısa olması ve dikkati kontrollü biçimde kullanma zorluğu görülür.
- Parça ile bütün arasında bağ kurmakta zorlandıklarından, çocuklar için her bir görüntü kendi içinde, bütünden bağımsız olarak önem taşımaktadır; dolayısıyla, yanlışı göstererek doğruyu buldurmaya yönelik yapımlar, bu yaş grubu için uygun değildir.
- Kendine yakın olan şeyleri daha kolay algılar, kendi dünyasından tanıdık nesnelere daha çok ilgi gösterir. Tanıdık nesneler ve kişiler aracılığıyla

sergilenen olumsuz davranışlar, çocuğun güvensizlik duyguları yaşamasına yol açabilir (örneğin filmdeki kötü karakterler öğretmen, polis ya da akraba gibi kişiler olduğunda bu, çocuklarda güvensizlik duygusuna yol açabilecektir. Oysa bu dönemlerde, onun katıksız güvene gereksinimi vardır.)

- Birbiriyle bağlantılı olaylar arasındaki ilişkiyi kavramakta ve zaman dilimlerini karmaşık bir biçimde gösteren yapımları anlamakta zorlanır.
- Dili kullanmada giderek ustalaşır; sözcük dağarcığı hızla gelişir. Kitle iletişim araçlarından ve çevresinden öğrendiği kötü sözleri de sözcük dağarcığına ekleyecektir.
- Olumsuz iletiden olumlu yönü çıkaramaz. Bu yüzden, mesajın olumlu olması ve olumlu yaklaşımla başlayarak verilmesi çok önemlidir. Önce verileni daha kolay algıladığı ve zihnine yerleştirdiği için, olumlu olanı önce vermek gerekmektedir.
- Somut-görülebilir sonuç önemlidir. Niyeti kavrama ve irdelemede güçlük görülür (örneğin bu yaşlarda iyi davranmasının nedeni, kötü davranışının maddî sonuçlarından/cezadan kaçmaktır). Bu dönemdeki çocuklar için davranışın ne niyetle yapıldığı değil, sonucun ne olduğu önemlidir (örneğin filmdeki kahraman yalan söyleyerek ya da sahtekârlıkla istediği bir şeyi elde ediyorsa, çocuk, onun niyetini değil, kazancını önemseyerek onu taklit edebilecektir).
- Başkalarından yardım almadan kendi başına bir şeyler yapabilmek ve yetilerini sınamak bu evrede çok önemlidir. Özerkliğini ortaya koymak için her fırsatta girişimde bulunur (örneğin evden kaçıp uzak bir yere tek başına gidebilen ve bir casusu yakalayan 5 yaşındaki bir çocuğun davranışlarını taklit etme riski vardır). Bu nedenle, uygun örnekleri izlemelidir.
- Cinsiyet farklılıklarını keşfeder. Kadın ve erkeğe ait rolleri ayrıştırarak kavramaya başlar. Dolayısıyla kadını ve erkeği tek tip ve kalıp yargılar içeren gösterimlerle sunmak, çocuğun geliştireceği cinsiyet rolü üzerinde olumsuz etki yapacaktır.
- Cinsiyetin değişmezliğini ve kalıcılığını anlar; ancak, her durumda bunu anladığına dair açık işaretler göstermeyebilir. Kız doğanların her zaman kız, erkek doğanların her zaman erkek olacağını öğrenmiştir. Ancak,

gökkuşağının altından geçmekle ya da incir ağacından düşmekle cinsiyetin değişeceğine ilişkin hurafelere inanabilir!

- Onun için sadece mutlak doğrular ve yanlışlar vardır. Bu iki uç arasında, niyete bağlı olarak değişebilecek yargılamalar yapamamaktadır. "iyi/kötü", "güzel/çirkin", "yaramaz/uslu" etiketlemeleri, çocuklar için daha kalıcı anlamlar ve pozisyonlar ifade eder. Bu tür etiketlemeleri içeren gösterimler, çocuklar için önem taşır.

1.1.2. 07–12 Yaş grubu

- Kimlik ve kişilik özelliklerinin farkına varmaya başlar. Yeni kazanılan ya da fark edilen her özellik, çok daha güçlü bir şekilde savunulur. Bu nedenle kaybetme, yitirme ve değişme olasılığı çocuğu korkutur ve güvensiz kılar.
- Kadın ve erkeğe ait toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet kalıp yargıları güçlenir (örneğin "erkek adam çocuk bakmaz" ya da "kadından mühendis olmaz" gibi kalıplaşmış yargıları benimseme eğilimindedir).
- Kişiliğe yönelik kaygılar ve sosyal korkular, nesne korkularının yerini alır. Ani kişilik dönüşümleri ve tutarsızlık yaşayan karakterler, bu yaş grubu için sarsıcıdır.
- Bir gruba ait olma gereksinimi önem kazanır. Kendi cinsiyetinden akran grupları tercih edilir; akranlarla birlikte olmak ister ve yakın ilişkiler kurmayı öğrenir. Akran gruplarıyla özdeşim ve akranların model alınması gözlenir (örneğin televizyonda, okullardaki akran gruplarının çete oluşturmaları ya da madde kullanımı sırasında gösterilmeleri, bu çocukların yanlış figürlerle özdeşim kurmalarına neden olacaktır).
- Kuralcıdır; onun için iyiler/kötüler ve doğrular/yanlışlar vardır.
- Dünyayı algılama biçimleri iki uçtadır; siyah ve beyaz vardır; griyi bu iki rengin arasına yerleştiremez.
- Somut olayları anlar, mantık kurallarını fiziksel nesneler gibi somut olana uygulayabilir; ancak, soyut olayları anlayamaz; soyut fikirleri anlamakta güçlük çeker.
- Mecazları ve dolaylı anlatımları algılayamaz. Mesajı olduğu gibi aldığı için, bu yaş grubundaki çocuklara verilecek mesajın içeriği önemlidir.

- Otoritenin koşulsuz kabul edildiği görülür. Otoritenin davranışlarını sorgulamaz; bu nedenle, otorite figürlerinin verdiği yanlış mesajlar, bu yaş grubunu olumsuz yönde etkileyecektir.
- Çalışmak, başarmak, göze girmek ve takdir edilmek ister; bunun için çok çaba harcar. Yanlış yolları kullanarak başarıya ulaşan örnekleri izlemesi sakıncalıdır.
- Dikkat süresi uzamıştır (7 yaş için yaklaşık 30 dakika). Böylece çocuk, kitle iletişim araçları karşısında daha uzun süre geçirebilir.
- Duygudaşlık (empati) geliştirmeye ve kendi davranışlarının başkaları üzerinde yarattığı etkileri anlamaya başlar.
- Çocuk bu dönemde, daha çok sosyal karşılaştırmalara dayanarak bir benlik algısı oluşturduğu için, kendisini sürekli başkalarıyla karşılaştırır.
- Hızlı, renkli ve sesli görüntülere ilgi azalmakla birlikte, devam eder.
- Bilişsel becerileri yeterince gelişmediği için, dağınık ve farklı yollardan verilen mesajları bir bütün halinde anlaması ve kavraması zordur.
- Ahlakî standartlar içselleştirilir; fakat bu kez de ahlakî yargılamalarında, kendisiyle ilgili sonuçlar üzerine odaklanır.
- Okul ve televizyon, bu yaş dönemindeki çocuk için en önemli toplumsallaşma araçlarıdır.
- Okuma, yazma ve aritmetikle ilgili temel becerileri gelişir.
- Kendine, sosyal gruplara ve kurumlara karşı tutumlar geliştirir.
- Bağımsızlığını geliştirip güçlendirmeye çalışır.

1.1.3. 13–18 Yaş grubu

- Mantık kurallarını soyut olaylara uygulayabilir, soyut kavramları anlayabilir.
- Neden-sonuç ilişkileri kurma yönünde bilimsel akıl yürütmelerde bulunabilir.
- Kendi yaşıtlarından gelen mesajlar daha etkilidir.

- Yetişkin otoritesinin önemsenmediği ya da tepki gösterilebildiği bir dönemdir.
- Meydan okuma ve sorgulamaların başladığı dönemdir.
- Olayların arkasındaki somut gerçeklerden çok, soyut gerçekliklerle ilgilenir. Soyut kavramlara ve soyutlamalara dayalı etkinliklere (örneğin resim, müzik, heykel, edebiyat gibi) ilgi duyar.
- Cinsel, politik, etnik ve dinî alanlarda, çeşitli denemelerle bir kimlik oluşturmaya çalışır.
- Bir ideoloji geliştirmeye ve bununla bağlantılı değerlerin, davranışlarına rehber olmasına çalışır.
- Empati yeteneği güçlenir.
- Karşı cinse ve cinselliğe ilgisi artar; karşı cinsle arkadaşlık kurmaya ve flört etmeye başlar.
- Aile dışında, farklı özdeşim modellerine ilgisi artar; anne - babadan ve diğer yetişkinlerden duygusal açıdan bağımsızlaşmaya çalışır.
- Gizliliğe önem verir, utangaçlık ve sıkılganlık görülebilir.
- Kuralları ve sınırları zorlamayı dener, riskli davranışlara girişebilir. Riskli davranışların çekici bir şekilde sunulması, ya da gençlik dönemine özgü bir değer olarak aktarılması, bu tür davranışların taklit edilme olasılığını artıracak; istenmeyen sonuçlara yol açabilecektir.
- Bedene ve dış görünüşe ilgi artar.
- Ahlakî akıl yürütmelerinde sosyal standartlar ve başkalarının yargılamalarına odaklanır.
- Cinsel çekiciliğinden endişe duyar, karşı cinse yönelik alınganlık ve korkuları olabilir.
- Güven-güvensizlik gibi iki uçtaki davranış ve duyguları çok kısa aralıklarla yaşayabilir. Duyguları çok değişken olabilir ve çok çabuk örselenebilir. Bağlandığı ve özdeşleştiği kahramanların davranışlarını çok yoğun bir biçimde sahiplenebilir.
- Bilgi ve deneyimi, yeterli ve sağlıklı değerlendirmeler yapmasını engelleyebilir; ani ve atak davranışlarda bulunabilir.

- Televizyonda sürekli izlediği aşırı cinsellik ve şiddete dayalı filmler, algı ve değerlerinin sağlıklı gelişimini engelleyebilir (Dağ, 2005).

1.2. Kişiliğin Oluşumu ve Kişilik Kuramları

Bireyi başkalarından ayıran, doğuştan getirilen ve sonradan kazanılan özellikler bütünü, belli uyaranlara karşı geliştirilen düzenli ve sürekli davranış örüntülerine kişilik denmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğündeki kişilik tanımı ise şöyledir: Bireyin toplumsal hayatı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların bütünü, kendisine özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin tümüdür.

Kişilik gelişimine ilişkin en önemli iki kuram Sigmund Freud ("Psiko-Analitik Gelişim Kuramı") ile Erik Erikson ("Psiko-Sosyal Gelişim Kuramı") tarafından geliştirilmiştir.

1.2.1. Freud ve Psiko-Analitik Gelişim Kuramı

Freud kişiliğin, yaşamın ilk yıllarında şekillendiğine inanmakta ve insan vücudunda "libido" adını verdiği bir enerji olduğunu savunmaktadır. Bu bakış açısına göre libido insanların tümünde var olan, ilkel hali ile kalmış bir cinsel dürtüdür. Freud'a göre çocuklar kendi biyolojik ve cinsel istekleri ile toplumun beklentileri arasında bir çatışma yaşamakta ve bunu çözmeye çalışmaktadırlar. Bu çatışmaların her birinin vücudun özel bir bölgesi üzerinde olduğunu, her bir dönemde libidonun bir vücut bölgesinde odaklandığını savunmuş ve bunlara da psikoseksüel dönemler adını vermiştir (Artan, 2005).

Freud'un kuramının temelinde "Bilinç Sınıflandırması" ve "Kişilik Yapısı" olmak üzere iki kavram yer almaktadır.

1.2.1.1. Bilinç sınıflandırması (Topografik kişilik kuramı)

İnsanın 'Bilinçlilik' durumu 3 bölümden oluşmaktadır:

Bilinç: Farkında olduğumuz yaşantıların bulunduğu yerdir.

Bilinç Altı: Bilincinde olmadığımız ancak biraz düşününce bilince çıkarabileceğimiz yaşantıların bulunduğu yerdir.

Bilinç Dışı: Bilincin dışında olan ve özel bir takım tekniklerle bilince çıkarılabilen yaşantıların bulunduğu yerdir. Kişiliğin büyük bir bölümü burada oluşmakta ve Psikanaliz, kişinin bilinç dışındaki sorunlarını ortaya çıkararak çözümlemeye çalışmaktadır (turkishmedia.com).

1.2.1.2. Kişilik yapısı

Kişilik 3 bölümden oluşmaktadır ve bu bölümler sürekli birbirleriyle etkileşime girerek davranışları etkilemektedirler.

İd (Alt Benlik): Kişiliğin en temel taşıdır. Doğuştan getirilir ve ruhsal (bu, inançlardaki ruh kavramı değildir) enerjinin kaynağıdır. İnsanın en temel iki davranışından oluşmaktadır: Libido (Cinsellik) ve Saldırganlık.

Ruhsal enerji “İçgüdüsel” olarak ortaya çıkar ve tatmin edilmek ister. İd, temel biyolojik ihtiyaçlardan kaynaklanmaktadır: Cinsellik, açlık, acıdan kaçınma, hazza yönelme… İd, toplumsal kuralları hiçe sayar ve tek amacı kendisini tatmin etmektir. Bireyin “Sınır Tanımaz” isteklerini kapsar (turkishmedia.com).

Ego: Kişiliğin “gerçeklik” ilkesine göre hareket eder. İd “ilkel”liğe dönük iken “ego” daha bilinçli bir yapıdadır. “Gerçekler” ile “id’in bencil istekleri” arasında bir arabulucu görevi üstlenir. Kişiliğin karar organı olarak da adlandırılabilir. Süper Ego ile id arasında “yürütme” ya da “uzlaştırıcı” vazifesi görür. Bu nedenle iki görevden söz edilebilir (turkishmedia.com).

- İd’in içgüdüsel ihtiyaçlarını karşılamak.
- Birey üzerindeki süper ego beklentilerine cevap vermek

Süper Ego: Bireyin çevresinden ve içinde yaşadığı toplumdan öğrenmiş olduğu “toplumsal kurallar”ı ve “ahlak kuralları”nı kapsar. Üç önemli görevi vardır (turkishmedia.com):

- İd’in kabul edilemeyecek isteklerini bastırmak,
- Ego’yu “Törel” amaçlara yöneltmek,
- Kusursuz olmaya çabalamak.

* Freud’a göre kişiliğin oluşumunda 0–6 yaşları önemli ve belirleyicidir. Freud’a göre insan: Saldırgan ve cinsel dürtülerini denetim altına alması gereken olumsuz ve yıkıcı bir varlıktır. Toplumun baskıları olmayıp, insanlar saldırganlık ve cinsellik enerjilerini rahatça boşaltabilselerdi, psikolojik rahatsızlıklar olmazdı

görüşünü savunmuştur. Freud, kuramında “toplumun” ve “kültürün” kişilik gelişimindeki etkisini göz önünde bulundurmadığı için eleştirilmiştir.

Ego, İd’in isteklerini Süper Ego’nun onayından geçirerek dış dünyadaki nesnelerle doyurmaya çalışır. Bazen İd’in istekleri “Süper Ego” tarafında onaylanmaz ve istekler dış dünyadan karşılık bulamaz. Bu gibi durumlarda Ego “Savunma Mekanizmaları” oluşturmaktadır: Bastırma, Yansıtma, Yön Değiştirme, Neden Bulma, Yüceltme, Mantığa bürüme… (turkishmedia.com).

Kişiliği gelişim açısından inceleyen ve kişiliğin temel karakter yapısında bebeklik ve çocukluk yıllarının önemini belirten ilk psikolojik kuramcı Sigmund Freud; bebeklik, çocukluk, ergenlik, gençlik ve yetişkinlik dönemlerini incelemiş (Geçtan, 1993, s; 75) ve insanların gelecekteki kişilik yapılarını oluşturan bazı psiko-seksüel dönemlerden geçtiğini öne sürmüş (Selçuk–2001, s; 49) ve bu dönemleri bedenin belirli bir bölgesine karşı geliştirilen tepki biçimlerine göre tanımlamıştır (Geçtan, 1993, s; 76).

Ayrıca davranışların, cinsellik ve saldırganlık gibi dürtülerle toplumsal engeller arasındaki çatışmadan kaynaklandığını belirtmiştir (Selçuk, 2001, s; 49).

Psiko-analitik kuram çerçevesinde ele alınmış olan psikoseksüel gelişim dönemleri; bebeklik döneminde beynin geliştiği duyu organlarının çalışmasının izlenmesi ile görülmüştür.

1.2.1.1. Psikoseksüel gelişim dönemleri

Freud psikoseksüel gelişim dönemleri beşe ayırmıştır.

1.2.1.1.1. Oral dönem (0–1 yaşları)

En önemli organ, haz/zevk kaynağı “Ağız”dır. Adını buradan alan bu dönemde bebeğin bakılması ve emzirilmesi önem taşımaktadır.

Bebeğin memeden erken kesilmesi veya aşırı emzirilmesi; güvensizlik, bağımlılık ve karmaşık duygusal yapıya yol açmaktadır. İleri yaşlarda görülen; sigara-içki bağımlılığı, aşırı yemek yeme, tırnak yeme gibi alışkanlıklar bu dönemin sorunlu olarak yaşanıp geçiştirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Dönemde geçirilen “Olumlu” veya “Olumsuz” yaşantılar kişilikte çok önemli yer tutmaktadır. Olumlu yaşantılar; güven ve umut duygularını başka

bireylere verme-alma özelliklerini geliştirirken, Olumsuz yaşantılar; Aşırı oburluk, sigara alışkanlığı, aşırı iyimserlik veya aşırı kötümserlik gibi saplantılı davranışları ortaya çıkarmakta, korku ve saldırganlığa neden olmaktadır (turkishmedia.com).

1.2.1.1.2. Anal dönem (1–3 yaşları)

Yürüme ve elle dokunma, çevreyi bu yolla tanıma deneyimleri başlar ve çocuk bulunduğu ortamda ilgilerin merkez noktasını oluşturur. Bu dönemde çocuk yürümeyi öğrenir, dil gelişimiyle isteklerini belirterek çevresini kendi çabasıyla değiştirebildiğini görür (Özdoğan, 1997, s; 10–11).

Dönemde dışkılamanın olduğu organ önemlidir ve haz kaynağıdır. Çünkü çocuk artık gelişen anal kasları ile dışkısını "tutma" ve "bırakma" alışkanlıklarını kazanır. Çocuk bu dönemde kendisini ve çevreyi kontrol etmeyi öğrenir (turkishmedia.com).

Freud annenin tuvalet eğitimi sırasındaki tutumunun çocuğun ilerdeki karakter yapısına tesir ettiğini belirtmektedir. Katı ve baskıcı tutum çocuğun ilerde bağnaz, inatçı, cimri, dik kafalı, saldırgan, dağınık bir karakter geliştirmesine yol açarken; teşvik edici davranan annelerin çocuklarının ilerde uyumlu, cömert, yaratıcı ve üretici vasıflar taşıyacağını da ileri sürmektedir. Psikanalitik görüşe göre; anal dönem saldırgan, yıkıcı, sadist ya da mazoşist kişiliğin oluşumuna çevrenin neden olduğu bir dönemdir.

Dönemi olumlu geçiren bireylerde; kendini kontrol etme, uyumlu ilişkiler sürdürme, özgürce seçim yapma, karar verme özerkliğini sürdürme, çabalama, yeni denemelere girişme, işbirlikçi, yaratıcı ve aktif olma özellikleri gelişmektedir (Özdoğan, 1997, s; 11).

1.2.1.1.3. Fallik dönem (3–7 yaşları)

Okul öncesi çağı olarak da adlandırılan bu dönemde cinsel ve saldırgan duygular önem kazanmaktadır. Dönemin en önemli haz kaynağı cinsel organdır. Çocuk karşı cinsteki "anne-baba"ya yakınlık ve ilgi duyar. Erkek çocuk annesine duyduğu sevgiden dolayı babasını kıskanır ancak aynı zamanda babasını da örnek alır ve babasına hayranlık duyar (Oedipus Karmaşası). Kız çocuklarda aynı

durumu anneye karşı yaşamaktadırlar (Elektra Karmaşası). Anne-babaya duyulan; kıskançlık, sevgi, düşmanlık gibi duygular kişiliği etkilemekte ve çocuğun soruları (özellikle cinsel) bu dönemde artmaktadır. Anne, baba, çocuk üçgenindeki ilişkiler, kendi cinsine ve karşı cinse duyulan sevgi ya da nefret duygusunun oluşmasına yol açabilmektedir (Özdoğan, 1997, s; 11).

Dönemin olumlu yaşantıları; amaçlı olma, etkinlikler başlatma ve sağlıklı cinsel yaşam özelliklerini geliştirmektedir. Dönemin olumsuz yaşantıları sonucunda; çocuk ileriki yaşlarında anne-babadan ya hiç kopamaz ya da tamamen kopmak ister. Eş seçiminde zorlanmakta, girişimlere karşı aşırı suçluluk duymakta, eş ve çevre ile anlaşamayıp, cinsel ilişkiden korkmakta veya cinsel soğukluk yaşamakta ya da cinsel ilgiden dolayı cinsel sapıklıklara yönelmekte, karşı cinse ya da hemcinsine karşı tutum geliştirebilmekte ve cinselliği fazla önemsemektedir (turkishmedia.com).

1.2.1.1.4. Latent (gizil/örtülü) dönem (7–12 yaşları)

Okul çağı çocuğunun sosyalleştiği dönemdir. Arkadaşları, öğretmenleri ve diğer iletişim biçimleri önemli yer tutmaktadır. Bu dönemde, bir önceki dönemin haz kaynağına ilişkin duygularda “durgunluk” vardır. Çocuk “cinsel” konulardan hoşlanmaz ve kendisini oyuna verir. Ergenlik öncesi durgunluk, geçiş veya bekleyiş dönemidir.

Fallik dönemin tersine, kız ve erkek çocuklar hemcinslerine yakınlık göstermeye başlarlar. Freud’a göre davranışın kaynağı olan cinsel ve saldırgan kökenli enerjiler bu dönemde öğrenme, merak, araştırma ve insanlarla iyi ilişkiler kurmada kullanılmaktadır. Aynı cins ebeveynle ve diğer yetişkinlerle özdeşleşme önem kazanmaktadır.

Bu dönem sağlıklı bir şekilde geçirilmezse, çocuk içsel dürtülerinin denetimini sağlayamamakta ve enerjisini yanlış yöne kanalize etmekte ya da dürtülerini aşırı denetim altına alarak kişiliğinin gelişimini engellemekte ve obsesif karakter yapısına sahip olabilmektedir (Özdoğan, 1997, s; 11).

1.2.1.1.5. Genital dönem (12–18 yaşları)

Erinlik veya ergenliğin ilk dönemini içine alan bu dönemde genç, karşı karşıya kaldığı çatışmalara çözüm arar ve yetişkin bir insan olmaya çabalar. Cinsel olgunluk gelişir ve karşı cins ile ilişkiler kurulur.

Karşıt cinse ilgi duyma, sosyalleşmeyi hızlandıran grup etkinliklerine katılma, evliliğe ilişkin planlar kurma, meslek seçiminde kararsızlık bu dönemin belirgin özelliklerindendir. Anne babaya olan bağımlılığın azalması hatta onlara güvensizlik duyma, çeşitli kişi ve görüşlere kolayca bağlanma diğer özellikler arasında sayılabilir. Ayrıca genç, toplumsal değerleri reddetme ve benimseme arasında çelişkili düşüncelere sahiptir. "Genital Dönem"in en önemli özelliği "Kimlik Statü"lerinin kazanılmasıdır. Freud'a göre bu dönem sağlıklı geçirilmez ise aşırı bağımlı veya aşırı bağımsız kişilik geliştirme eğilimi gösterilmektedir (Özdoğan, 1997, s; 11).

Erikson, Freud'un "Psikanalitik Gelişim Kuramı"nın "Sosyal Çevrenin Gelişime Etkisi"ni görmezden geldiği düşüncesiyle, Sigmund Freud'un Kuramına paralel olarak " Psikososyal Kişilik Gelişimi Kuramını" ortaya atmıştır.

1.2.2. Erik Erikson ve psiko-sosyal gelişim kuramı

Psikoanalitik kuramın güçlü temsilcilerinden bir diğeri Erik Erikson, Freud'un teorisini ayrıldığı bazı noktalar ile temel almış, kişilik gelişiminin tüm yaşam boyu süren bir süreç olduğunu savunarak, tüm yaşamı 8 döneme ayırmıştır. Erikson gelişim sürecindeki her bir dönemin temel bir çatışması olduğunu öne sürmektedir. Bu çatışmaların çocuğun kendisine bakan kişilere bağlı olarak olumlu veya olumsuz yönde çözüldüğünü savunmuştur.

Erikson'un teorisi çok kesin kronolojik yaşlara dayandırılmaz ve birbirinden kolayca ayırdedilmezler. Erikson her dönemin yaşam döngüsü içinde kişilik üzerinde etkili ve önemli olduğunu düşünmüştür (Artan, 2005).

Dönemlere göre kişilik gelişimi, psikososyal gelişim dönemlerini şu şekilde ele almıştır:

1.2.2.1. Psikososyal gelişim dönemleri

1.2.2.1.1. Temel güvene karşı güvensizlik (0–1 yaş)

Freud'un Psikanalitik Kuramı'nın; Oral Dönem'ine karşılık gelmektedir. Dönemin en temel özelliği, Freud'un da benimsediği gibi; haz bölgesinin "Ağız" olmasıdır. Erikson'a göre bebekler bu dönemde, içinde bulunduğu dünyaya güvenip güvenemeyecekleri konusunda izlenim edinmektedirler. Buradaki güven duygusu, başkalarının güvenilir ve tutarlı olduğunu bilme duygusunu ifade etmektedir. Eğer dönem sağlıklı geçirilirse "Temel Güven" duygusu edinilir. Bu bakımdan annenin davranışları son derece önemlidir (Selçuk, 2001, s; 56).

Bebeğin "Temel Güven Duygusu"nu kazandığının göstergeleri; beslenme kolaylığı, uyku derinliği, bağırsakların düzenli işleyişi, annesi yanından ayrıldığında ona izin verip sakince durabilmesi, gelecekte ise risk alabilen, kendine güvenen bir birey olmasıdır. Bebeklere "güven duygusu" kazandırılamamasının sonucunda ise; ilerideki yaşamında kendine güvensiz, içe kapanık, sosyal ilişki kurmaktan çekinen, kaygılı, gergin ve kararsız bireyler olabilmektedirler. Erikson "Dini Duyguların" edinilmesini de bu döneme bağlamıştır. "Temel Güven Duygusunun" edinilmesi yani dönemin sağlıklı geçirilmesi, annenin bebeğe huzur vermesi, bireyin inancında tutarlılık sergilemesinde önemli rol oynamaktadır (turkishmedia.com).

1.2.2.1.2. Özerkliğe karşı utanç ve şüphe (1–3 yaş)

Freud'un Psikanalitik Kuramı'nın Anal Dönem'ine karşılık gelmektedir.

Özerklik duygusu birbirine zıt istek ve eğilimler arasında bir seçim yapabilme gücü olarak tanımlanmaktadır. Çocuk içinde bulunduğu toplumun beklentilerine göre bazı şeyleri yapmayı öğrenirken; çevresini keşfetmesine izin verilir ve desteklenirse özerklik duygusunu kazanmaktadır. Ağır utandırmalar, azarlama ve cezalarla karşılaştığında ise; utanç duygusuyla birlikte kendi bedeninden kuşku duymaya başlayarak seçim yapabilme yeteneği köreltilmektedir (Sağlam, 2007).

Tuvalet eğitiminin son derece önemli olduğu bu dönemde çocuk bu davranışlarını geliştirir ve bu davranışlara temel olarak "inatçılık" huyu gelişim gösterir.

"Kuşku" ve "Utanç" boyutunda aşırılık söz konusuysa çocuk gelecekte kendi başına karar veremeyen, müsrif, saldırgan ve asi bir birey olabilmektedir.

1.2.2.1.3. Girişimciliğe karşı suçluluk (3- 6 yaş)

Freud'un Psikanalitik Kuramının Fallik Dönem'ine karşılık gelmektedir. İlk iki dönemde çocukta güven ve özerklik duygularının temeli atılmış, bu dönemde ise; çevreyi keşfetme ve ona egemen olma amacıyla girişim duygusunun temelleri atılmaktadır. Çocuk, ana ya da baba ile özdeşim yaparak benliğini geliştirir ve üst benlik oluşmaya başlar (Sağlam, 2007).

Erikson'a göre bu dönemde bedensel gelişim hızlanmakta, cinsiyet keşfedilmekte ve buna bağlı olarak merak duygusu artmaktadır. Çocuğun cinsellik ile ilgili sorularına uygun cevaplar verildiğinde girişimciliği artarken (turkishmedia.com); çevre tutumları baskıcı, engelleyici, suçlayıcı olduğu sürece çocukta merak etme, yarışmadan hoşlanma, amaçta ısrar etme, başarmaktan zevk alma duyguları sağlıklı gelişemez ve suçluluk duygusu geliştirir (Sağlam, 2007).

1.2.2.1.4. Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu (6–12 yaş)

Freud'un Psikanalitik Kuramının Latent Dönem'ine karşılık gelmektedir. Çocuk, bu dönemde tek başına bir şeyler yapamayacağını sezerek, başkaları ile işbirliği kurmaktan ve birlikte çalışmaktan haz almaya başlamıştır. Bu yaş grubunun dünyasına araç gereçler girmeye başlar(çekiçle çivi çakmak, oyuncak ya da bebekleri kırıp yeniden yapmak vs.) ve okuma, yazma, hesap yapma becerileri gelişir. Ortaya çıkardığı şeylerle başkaları tarafından tanınmak, takdir edilmek ister. Başarılarından gurur ve zevk alma duygusu gelişir (Sağlam, 2007).

Çocuk eğer aile, arkadaş ve öğretmenlerinden yeterli destek görürse kendine olan güveni artar, daha fazla çalışmaya ve başarılı olmaya yönelir. Aksi halde yaptıklarının değersiz olduğuna inanır ve aşağılık duygusuna kapılarak, çevresiyle sağlıklı ilişkiler kuramayan, uyum güçlüğü çeken, ekonomik başarısı düşük bir birey olur (Selçuk, 2001, s; 60).

1.2.2.1.5. Kimlik kazanmaya karşı kimlik/rol karmaşası (12–18 yaş)

Freud'un Psikanalitik Kuramının Genital Dönem'ine karşılık gelmektedir. Çocukluk ve yetişkinlik arasında bir geçiş dönemidir. Kişinin toplumsal yerini, mesleksel konumunu ve cinsel kimliğini tanımaya, yerine oturtmaya çalıştığı kimlik bunalımının yaşandığı bir dönemdir.

Erikson'a göre bu dönem; çocuk "bilişsel" ve "bedensel" gelişiminin farkına varıp, bedenini tanıyarak buna uygun olarak bir kimlik belirlemeye yöneldiği ve kendisine "ben kimim?" sorusunu sorduğu için oldukça önemlidir. Birey kendisine sorduğu soruları "özdeşleşme" ve "taklit" mekanizmaları ile olacağı kişiye bürünerek cevaplamaya çalışır. Beğendiği ya da örnek aldığı birisine özenir ve taklit eder, onun gibi davranmaya başlar. Kendisini anlatabildiği; şiir, resim, müzik, öykü gibi sanat dallarına yönelir (Sağlam, 2007).

Bu dönemi başarı ile atlatan kimseler "kimlik duygusu" edinirken; başarıyla atlatamayan kimseler ise "kimlik karmaşası"na düşerek bağımsız ve yeterli bir kişilik geliştiremezler (Selçuk, 2001, s; 60).

Erikson Freud'dan farklı olarak çocukluk dönemlerinin dışında şu üç yetişkinlik dönemini de incelemiştir: Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık (18-30), Üretkenliğe Karşı Verimsizlik (30-60) ve Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (60-80).

1.2.3. Sigmund Freud ve Erik Erikson'un kişilik kuramlarının karşılaştırılması

Sigmund Freud'un, "Psiko-Analitik/Psikanalitik Gelişim Kuramı"nın ardından, Erik Erikson bu kuramın sosyal çevreye göre gelişimi içermediğini belirterek, bu kurama paralel olan "Psiko-Sosyal Gelişim Kuramı"nı ortaya atmıştır. Freud, kişilik gelişiminin 0-6 yaşlarda olduğunu savunurken, Erikson kişilik gelişiminin ömür boyu sürdüğünü düşünmektedir. Freud "Normal Dışı" davranışlar üzerinde dururken, Erikson "Normal" davranışları açıklamaya yönelmiştir. Sigmund Freud, davranışın sebeplerini bilinç dışı (biyolojik) etkenler açısından ele almıştır. Erikson ise, Freud'un kuramına dayanarak, kişiliğin gelişiminde biyolojik etkenlerin yanında toplumsal etkenlerin de önemli olduğunu düşünmüştür.

Freud'a göre, bir dönemde ortaya çıkan ya da sağlıklı bir şekilde atlatılamayan bir dönem sonraki gelişim dönemlerini etkilemekte ve ancak özel tekniklerle giderilebilmektedir. Erikson ise "Epigenetik İlke"ye dayanarak "Benlik" gelişiminin dönemler halinde olduğunu ve her dönemin atlatılması gereken Çatışma/Kriz alanları olduğunu savunmaktadır. Bir dönemdeki kriz veya çatışmanın, diğer bir dönemde atlatılabileceğini ya da çözüme kavuşturulabileceğini düşünmektedir.

1.3. Çocuk Psikolojisi

Çocuk psikolojisi; çocuğun doğum öncesinden başlayarak ergenliğin sonuna kadar süregelen gelişimini, farklı evreler içinde ve tüm boyutlarıyla açıklamaktadır. Çağdaş psikolojiye göre, kişilik gelişiminin insanın yaşamı boyunca süregeldiği kabul edilse de, kişilik oluşumu ve yapılanmasında, temelin çocukluk döneminde atıldığı gerçeği geçerliliğini korumaktadır. Bu temelin en önemli yapıtaşları ise; sevgi, ilgi ve güvendir. Bunların gerekli ölçüde var olduğu bir ortamda yetişen bir çocuğun; başarılı ve uyumlu bir yetişkin birey olarak topluma katılması olasılığı çok yüksektir. Buna karşılık uyum ve davranış bozuklukları nedeniyle karşılaşılan çocuk vakalarının ve yetişkinlerin ruhsal bunalımlarının kökeninde, bu yapıtaşlarının eksikliği, yetersizliği ya da yanlış biçimlendirilmesinin yattığı görülmektedir (Yavuzer, 2006, s; 11).

Bilim dalı olarak Çocuk Psikolojisi, büyüme ve olgunluk aşamalarını, çevresel faktörlerin bireyin gelişim biçimlerine olan etkisini, çocukla toplumun diğer üyeleri arasındaki duygusal ve sosyal etkileşimi konu edinmiştir (Yavuzer, 2006, s; 15).

Çocuk psikolojisine ilişkin ilk çalışmalar, okul öncesi çocuğunun konuşma, oyun, heyecan ve faaliyetleri gibi belirli davranış yüzlerini içerirken, zamanla farklı yaşlarda çocukların davranışlarının incelenmesinin yetersiz olduğu görülmüş ve günümüzde Çocuk Psikolojisi, çocuğun belirli gelişim yüzleri yerine, gelişim biçimlerinin tümünü inceleyen bir bilim dalı haline gelmiştir.

Tarihsel gelişim evreleri içinde Çocuk Psikolojisine olan ilgi nedenlerinin farklılaştığı görülmektedir. Önceleri iyi birer yurttaş yetiştirmek amacıyla çocuğun eğitimi düşünülmüş, sonraları giderek ilginin, çocuğun bakımı ve

fizyolojik gereksinmelerine yöneldiği görülmüştür. Çok yakın bir zamana kadar çocuğun doğal ilgi ve arzuları, disiplinli bir yetişkin olabilmesi düşüncesiyle engellenmiştir (Yavuzer, 2006, s; 15).

1.3.1. Batıda çocuk psikolojisi konusundaki çalışmalar

Antikçağ düşünürü Platon, daha o tarihte bile, çocukların farklı yeteneklere sahip olduklarını, bu nedenle, farklılıklarının dikkate alınarak eğitilmeleri gerektiğini savunmuştur. Çocuk konusunda ilk incelemelerde bulunan eğitimcilerin başında gelen Comenius, 1628–1654 yıllarında yayınladığı yapıtlarında çocuğun bireyselliğiyle, onun ilgi ve yeteneklerinin tanınması gerektiğini vurgulamıştır.

1762'de Rousseau, "Emile" adlı kitabında, çocukların doğal dürtü ve arzularının eğitimin temelini oluşturduğuna değinmiştir.

Rousseau'ya göre, çocuğun doğal gelişiminin kolaylaştırılabilmesi için, onun bireysel ilgi ve yeteneklerini özgürce ifade edebilmesi gerekmektedir.

"Doğaya dönüş" temel görüşünden hareket eden Rousseau, yetişkinlerin kendi fikir ve davranışlarını çocuklara zorla kabul ettirmek istemelerine karşıdır.

18. ve 19'uncu yüzyıllardaki Çocuk Psikolojisine ilişkin çalışmalar arasında, Pestalozzi'nin 1774 yılında kendi çocuğu üzerindeki gözlemlerine dayanarak yaptığı çalışma, çocuk gelişimine ilişkin ilk bilimsel kayıt olarak kabul edilmektedir.

Bunu 1787'de Tiedemann'ın kendi çocukları üzerinde gerçekleştirdiği gözlemlere dayalı araştırmaları izlemiştir. Tiedemann'ın çalışması Çocuk Psikolojisinde ilk biyografik araştırma olarak kabul edilir. Daha sonra Froebel (1826) ilk çocukluk eğitimine ilişkin çalışmalar yapmıştır. 19. yüzyılda Darwin'in (1877) yayımladığı "Bir Bebeğin Biyografik Taslağı" adlı yapıtı, Çocuk Psikolojisi için önemli bir adım sayılmaktadır.

Daha sonra 1882'de çocuğun özellikle zihinsel gelişimini esas alan sistemli bir rapor niteliğindeki "Çocuğun Zihni" adlı yapıtıyla Preyer ün yapmıştır.

Çocuk Psikolojisine deneysel görüşü getiren Clark Üniversitesi psikologu Stanley Hall'dur. Gesell, Gaddard, Terman gibi ünlü arkadaşlarıyla birlikte Hall, çocuk ve ergenin davranışı, ilgi ve yetenekleri üzerinde durmuştur.

20. yüzyıl başlangıcıyla Çocuk Psikolojisi alanındaki çalışmaların yaygınlaştığı görülmektedir.

1905'te Fransız psikolog Alfred Binet, geliştirdiği zekâ ölçeğini yayımlamıştır. Daha sonra Terman ve arkadaşları, bu ölçeği Amerika koşullarına uyarlayıp geliştirmişler ve aynı zamanda, çocuk psikolojisi için gerekli bazı bilimsel araştırma yöntemlerini de düzenlemişlerdir. Arnold Gesell ve çalışma arkadaşlarının 10 ve daha aşağı yaşlardaki binlerce çocuk üzerindeki ayrıntılı gözlemleri, bu yüzyılın önde gelen Gelişim Psikolojisi çalışmaları arasında sayılır.

20. yüzyılda, Çocuk Psikolojisine katkısı olan uzmanlar arasında, "Deneysel Öğrenme" psikologu Throndike; "Davranışçılık"ın (Behaviorism) kurucusu Watson; "Şartlı Refleks" kuramının sahibi Pavlov sayılabilir. Görüşlerini "yaşayarak öğrenme" (learning by doing) ilkesine dayandıran Dewey, yüzyılımızın ünlü bir düşünürü olduğu kadar, psikologu olarak da dikkat çekmektedir.

Çocuğun zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişimi üzerinde ayrıntılı çalışmaları olan Jean Piaget, 20. yüzyılın ünlü çocuk Psikologları arasındadır (Yavuzer, 2006, s; 16–17).

1.3.2. Türk-İslam dünyasında çocuk psikolojisi konusundaki çalışmalar

Türk tarihi incelendiğinde, her dönemde çocuğa değer verildiği ve çocuğun aile içinde belirli bir saygınlığa sahip olduğu görülür.

Türk-İslam düşünür ve eğitimcileri, çok eski dönemlerden beri, çocuk ve gencin eğitimine ilişkin çeşitli önerilerde bulunmuşlardır.

Çocuğun gelişimi ve terbiyesi konularında anne babalara rehber olacak ilk eserler arasında, Keykavus'un Kabusnâmesi, Erzurum'lu İbrahim Hakkı'nın Marifetname'siyle, Gazali'nin Ey Oğul adlı kitapçığı sayılmaktadır. Bu eserlerde, bir bireyin doğumundan olgunluk evresine kadar yaşamı boyunca karşılaşacağı sorunlar hakkında öğütlere yer verilmiştir. Özellikle Kabusname, çocuğun beslenmesi, hastalıkları, oyun ve dinlenmesine ilişkin rehber kitap niteliğindedir.

980–1037 yılları arasında yaşayan büyük Türk hekimi İbni Sina, Çocuk Psikolojisi ve Pedagoji aracılığıyla, çocuğun ruh ve beden arasındaki paralel gelişmesini sağlama yanlısıdır. Bir çocuğun ruh ve beden açısından dengeli

olabilmesi için harcanacak tüm emekler, özellikle çocuğun ruhsal eğilimlerine dönük olmalıdır. Öyle ki, çocuğun aşırı öfkeye, büyük korkuya kapılmasına, üzülmesine ve uykusuzluk çekmesine neden olacak davranışlardan mutlaka kaçınılmasını isteyen İbni Sina, çocuğun ne zaman, neyi istediğini dikkate almak ve bu yolla da ona yaklaşmak, yani onun sevgisini kazanmak gerektiğine işaret etmiştir.

Gazali ilk yetişme çağında çocuğu, överek ve kötüleyerek iyiliklere teşvik ve kötülüklerden men etmek mümkün olmadığından, sözlü önlemler yerine, başlangıçta kötü örneklerden koruma yoluyla terbiyeyi önermektedir. Çocuk, iyi ahlakla ilgili güzel bir hareketi görüldüğü zaman mutlaka takdir edilmeli ve sevineceği biçimde ödüllendirilmelidir. Sık sık eleştirmekten kaçınılmalı ve sabırlı davranılmalı görüşündedir. 870–950 yılları arasında yaşayan Farabi, zihin eğitimini öğretip, ruhun terbiyesini de eğitim olarak kabul eder. Böylece eğitimle öğretimi insan doğası üzerine yapılandırarak bireysel farklar konusuna dikkat çekmiştir. Bu uzmanların yanı sıra, Sadi’nin Gülistan; Ebul-Hayr’ın Hayriyye; Maraşlı Sümbülzade Vehbi Efendi’nin Lütfiyye adlı eserleride çocuk eğitimine ilişkin önerileri içermektedir (Yavuzer, 2006; s, 17–20).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞİDDET

2.1. Tanımlar

İnsanlık tarihiyle birlikte ortaya çıkmış olan şiddet olgusu, birçok bireysel ve toplumsal öğe ile birlikte karmaşık bir yapı ortaya koymaktadır.

Sözcüğün etimolojik köklerine baktığımızda Arapça'dan Osmanlıca'ya, Osmanlıca'dan da Türkçe'ye 15. yüzyılda dinsel metinler yoluyla geçtiği düşünülmektedir.

Sözcüğün tekil kullanımı "şidd", çoğul kullanımı ise "şiddât"tır. I. Yüzyıldan sonra kullanımı yaygınlaşan ve anlamı çeşitlenen şiddet sözcüğü o dönemlerde "sertlik, katılık", "fazlalık" ve "sıklık" anlamlarını gelmektedir. Sonraları değişik kullanımları da içeren sözcüğün anlamı kültürlerin etkileri ve katkılarıyla genişlemeye devam etmiştir.

Türkçe sözlükte verildiği şekliyle bağlam içinde kullanımı sözcüğün olumlu anlamlarını da (rüzgârın şiddetini belirtirken hız, duyguları belirtirken aşırılık anlamını) içermesine rağmen her zaman olumsuz çağrışımlı olmaktadır.

Latince'de; violentia "şiddet", "sert", "acımasız", "kişilik", "güç" anlamında, violera fiili ise "şiddet kullanarak davranmak, değer bilmemek, kurallara karşı gelmek" anlamında kullanılmaktadır (Ünsal, 1996, s; 29).

Seçil Büker ve Ayşe Eziler Kıran farklı yazarlardan yaptığı aktarmalar bağlamında bu olguya ilişkin farklı tanımlamalara kitaplarında yer vermektedirler. Buna göre Anglo Sakson dünyasının gündelik dilinde de hoş olmayan, kabul edilmesi olanaksız, yasa dışı, rahatsız edici davranışı tanımlamak için kullanılan şiddet sözcüğü olumsuz bir anlam taşımaktadır. İngilizce'de violence sözcüğü "fiziksel zorun iradi kullanımı yoluyla şiddet" ve "(cinayet, kazalar, savaşlarda, ölüm gibi olaylar hayatın bütünlüğünü bozduğu için) hayatın bütünlüğüne tecavüz" anlamlarında kullanılmaktadır. Kavramı anlatmaya yönelik tüm çabalara rağmen şiddetin yinede tam olarak tanımlanmasında güçlük çekilmektedir. Bu nedenle şiddet düşüncesi kopmaya, kuralları ihlal etmeye şiddete ya da kötü bir düzeni yıkmak anlamında olumlu ve iyi bir düzenin yıkımına bağlı olumsuz değerler ile yüklüdür (Büker ve Kıran, 1999, s; 11–13).

Türk Dil Kurumu'nun hazırladığı Türkçe Sözlük'te şiddet; "karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma" olarak tanımlanmıştır. (TDK, 1988, s; 1385)

Genel anlamda şiddet; sahip olunan güç ya da kudretin yaralama ve kayıpla sonlanan veya sonlanma olasılığı yüksek biçimde bir başka insana, kendine, bir gruba veya bir topluma karşı tehdit yoluyla ya da bizzat uygulanmasıdır (Turhan, 2005, s; 6).

Başka bir ifade ile şiddet; cinayet, işkence, darbe (vuruş) ve etkili eylem, savaş, baskı, suçluluk, terörizm vb. tüm kavramları kapsayan eylemlerin bütünüdür. Sözcük anlamı ise; bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şeyi yapmak veya yaptırmaktır (Polat, 2001, s; 3).

Artun Ünsal'a göre ise; "Şiddet bir kişiye güç veya baskı uygulayarak onun idaresi dışında bir davranışta bulunmaya zorlamaktır. Burada şiddet uygulama eylemleri zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik olarak acı çekmeye neden olabilecek fiziksel ve ruhsal yönden zarar veren davranışları kapsamaktadır."

Şiddet bireysel ve toplumsal bir olgu olarak psikolojik, sosyal, kültürel ve sosyo-ekonomik boyutları olan bir olgudur.

En genel anlamıyla; saldırganlıkla bağlantılı bir davranış biçimidir. Bu anlamda şiddet; kişiye yönlendirilmiş, kişinin istemediği ve bu kişiyi tahrik edici, yıpratıcı eylemlerdir (Mutlu, 1997, s; 41–75).

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre ise; bir bireyin yaralanma ve ölümüne neden olan ya da gelişmesini engelleyen fiziksel, sosyal, psikolojik veya cinsel olarak birey ya da topluma uygulanan kasıtlı davranışlardır.

Suat Balcı; "Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya birkaçının bedensel bütünlüğüne veya törel (ahlaki/moral//manevi) bütünlüğüne, mallarına veya simgesel, sembolik ve kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa orada şiddet vardır. " şeklinde ifade etmiştir.

Sosyolog H. L. Nieburg Şiddeti, "Kişileri yaralamaya veya malları yok etmeye yönelik doğrudan veya dolaylı eylem" olarak tanımlarken, H. D. Graham

ve T. R. Gurr ise, “Dar anlamda şiddet, insanı yaralamaya, mala zarar vermeye yönelik bir davranış” olarak tanımlamaktadır (Polat, 2001, s; 6).

Doğu Ergil ise “bir kişi veya topluluğun fiziksel ve ahlaki bütünlüğüne, mülkiyetine, kültürel veya sembolik değerlerine karşı, herhangi bir birey, grup ya da örgütlü bütünlük tarafından verilen zarar veya fiziksel ya da psikolojik acıdır. Bu tanımlamaya göre şiddet, çatışan, çıkarları olan tarafların arasındaki sosyal ilişkiden kaynaklanmaktadır.” şeklinde ifade etmiştir (Ergil, 2001, s;40).

Keane şiddeti, “eyleme maruz kalan üzerinde yaptığı etkilere değinerek” fiziksel güç kullanımının sonucu, buna maruz kalanının rahatsız olması, alıkonulması, kısaca ya da sertçe müdahaleye uğraması, dokunulmazlığının bozulması, onurunun kırılması, aşağılanması ya da kirletilmesi olarak tanımlamıştır (Keane, 1998, s; 68).

Dr. Fitzhugh Dodson ise şiddeti, öfke ya da düşmanlık duygusunun yoğun ve yıkıcı bir biçimde somutlaşması olarak tanımlamaktadır (Turam, 1996, s; 396).

Kargaşa, toplu karışıklık, başkaldırı kavramları gibi şiddet kavramı da normlardan; doğal, olağan veya yasal olarak nitelendirilen durumlarda uygulanan yönetim kurallarından uzaklaşma anlamını içerir. Şiddet, düzgün ve düzenli bir dünya için, denge bozukluğu ve kargaşa demektir. Buna göre “şiddet” sözcüğü mutlak kargaşanın adı gibidir ve bu anlamıyla Hobbes’in sözünü ettiği “Herkesin herkesle savaştığı uygarlık dışı duruma” benzemektedir. Şiddet yolu ile düzenin uzun veya kısa süreli engellenmesi, bozulması, tartışılması fikrinden, kavramın önemli görünümlerinden biri daha açığa çıkar. Şiddet edimseldir. Bir metnin veya bir deyimin edimsel olması demek, onun oluşması, yazılması-söylenmesi ile bir eylemin gerçekleşmesi demektir. Herhangi bir şeyi hareket, davranış ve tutumu şiddet olarak nitelemek, onu ciddiye alıp harekete geçmek demektir. Şiddet kavramı başkaldırı kavramına bağlı olduğu için, söz konusu başkaldırıya karşı beslenen olumlu veya olumsuz duyguları da yüklenir. Onun yardımıyla bir tehdit canlı tutulabilir veya bir felaket önlenebilir. Sonu gelmiş bir toplumun kurallarına karşı gelmeyi simgeleyen rahatlatıcı şiddet, yüzyıl başlarında G. Sorel tarafından olduğu gibi 60’lı yıllarda da alkışlanmıştır. Buna karşılık güvensizliğin ve şiddetin tırmanması karşısında, günümüzde artık her türlü dağınıklığı, tüm toplumun düzenini bozmaya yönelik şiddet hareketleri olarak algılama eğilimi belirmiştir.

İnsan bedenin kıvraklığı, gücü ve bu imkânların fiziksel nesneleri tahrip edebildiğini bilmek, bir başka insana karşı asgari ölçüde başarılı bir incitme eylemini gerçekleştirmek için yeterlidir (Balcı, 1998, s; 20).

2.2. Şiddetin Nedenleri

Şiddet psikolojik ve biyolojik faktörler ile dış çevre arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Turhan, 2005, s; 6).

"Şiddet, sadece birey ölçeğinde ele alındığında, bireyin artmış saldırganlık dürtüleri ile içsel kontrol düzenekleri arasındaki denge bozulduğunda gündeme gelir. Bireyin saldırgan eğilimleri ve şiddet fantezileri olabilir, fakat bunlar kişi kontrolünü yitirmedikçe eyleme dönüşmezler; böylelikle bir şiddet problemi ortaya çıkmamış olur. Organik veya sinirsel bozukluklar ve kişinin ruhsal dünyasının kolayca kırılabilme özelliği göstermesi, kontrol sistemini zayıflatır.

Birçok araştırmacı, şiddet eylemlerini biçimleyen güçleri anlamaya ve bu yolla kimin şiddet gösterebileceğini öngörmeye çalışmışlardır. Şiddeti öngörmekte kullanılan ve bu araştırmalarda elde edilen tek tek bireylere ait bulguların en bilinenleri şunlardır;

- Yüksek düzeyde zarar verme niyeti,
- Kurbanın varlığı,
- Sık ve açık tehditlerde bulunma,
- Somut plan yapma,
- Şiddet araçlarına kolaylıkla ulaşabilme imkânı,
- Kontrolü yitirmeye dair önceki yaşamından sağlanan bilgi,
- Devamlı öfke, düşmanlık veya küskünlük duyguları,
- Şiddeti seyretmekten hoşlanma,
- Merhametsizlik,
- Kendisini kurban olarak görme,
- Otoriteye küsme,
- Çocuklukta kötü muamele ve yoksunluk,
- Evde sıcaklık, şefkat ve ilgi azlığı,

- Erken ana-baba kaybı,
- Çocuklukta yangın çıkarma, yatak ıslatma ve hayvanlara zalim davranma,
- Daha önceden şiddet eylemlerinde bulunmuş olma,
- Dikkatsiz ve tedbirsiz araç kullanma,
- Madde kullanma…” (psikoloji.gen.tr.).

2.3. Saldırganlık Faktörleri

Şiddetin nedenlerinin yanı sıra insanı saldırganlığa iten birtakım faktörlere de işaret etmek gerekmektedir. Saldırganlığı açığa çıkaran ve destekleyip geliştiren faktörler biyolojik, psikolojik toplumsal ve çevresel faktörler olarak sınıflandırılmaktadır (Göka, 2005).

2.3.1. Biyolojik faktörler

- Artmış Fizyolojik Uyarılma:

Bazı çalışmalar; yarışma etkinlikleri, aşırı alıştırma, provakatif filmler seyretme gibi çeşitli kaynaklardan köken alan artmış uyarılmışlık halinin saldırganlığı arttırdığını göstermişlerdir.

- Cinsiyet ve Hormonlar:

Saldırganlığa ilişkin araştırmaların bir kısmı biyoloji, kimya ve hayvan davranışlarını inceleyen bilim dallarında yapılmıştır.

Saldırganlık ve cinsiyetler arasındaki farklılık konusunda yapılan davranışsal gözlemlerde ve araştırmalarda çocukluk döneminde oynanan oyunlardaki şiddet öğesi açısından erkek çocukların daha çok bu tür oyunları tercih ettikleri bulunmuştur. Yetişkin insanlarda yapılan çalışmalarda şiddet suçları ile ilgili istatistikler göz önüne alındığında erkeklerin kadınlara göre daha saldırgan davranışlar gösterdikleri saptanmıştır.

Hayvanlar ve insanlar üzerinde yapılan birçok çalışma ve gözlemde, androjen (erkeklik hormonları) düzeyi ile saldırganlık arasında bağlantı olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet hormonlarının etkisi, özellikle bebek gelişiminin anne karnındaki dönemlerinde daha yoğun olmaktadır. Hayvanlarda bu hormonun daha

ana rahmindeyken beynin cinselliğe göre şekillenen alanları üzerine etki ederek saldırgan davranış dağarcığının oluştuğu gösterilmiştir. Diğer yandan kadınlık hormonları örneğin östrojenler, birçok türde kavgacılık davranışını baskılamaktadır.

Cinsiyet hormonlarının insanlarda saldırganlık davranışı üzerine etkilerini saptamak ise, daha karmaşık ve zordur. Bu konuda hormon uygulayarak deney yapmak ahlaki olmadığından ancak doğal gözlemlere dayanılarak (örneğin anneleri gebelikte yanlışlıkla hormon ilacı kullananlar veya doğumsal bozukluklar nedeniyle herhangi bir hormona aşırı maruz kalmış bebekler ya da normalde olması gereken kimi hormonların yokluğu nedeniyle o tip hormona hiç maruz kalmamış bebekler gibi) bazı sonuçlar çıkarılmıştır. Örneğin insanlarda yapılan çalışmalarda androjene duyarsızlıkla gelişen kimi hastalık durumlarında saldırganlığın azaldığı; buna karşın adrenogenital sendromlu kız çocuklarında (annede androjenlerin yüksek seviyede olup bebeği etkilemesiyle ortaya çıkan doğumsal hastalık) saldırganlıkla ilgili oyunların arttığı bulunmuştur. Buna göre anne karnındayken aşırı dozda erkeklik hormonuna maruz kalmış bebeklerde erkeksi davranışlar, artmış saldırganlık, erkeklerin oynadığı oyunları tercih etme gibi durumlar görülmektedir. Kadınlık hormonlarının etkisi daha tartışmalı olmakla beraber; bu hormonlarla da kadınsı davranışlar ve azalmış saldırganlık izlendiğini savunan yayınlar mevcuttur. Ancak bu hormonal etkilerin ortaya çıkışı için maruz kalınma dönemi ve miktarı önem taşımaktadır. Aynı cinsiyet içinde de bazı bireylerin diğerlerine göre daha saldırgan olmasını hormonal etkilerle açıklamaya yönelik çalışmalar vardır. Hayvanlarda da birçok türde erkeklik hormonuyla saldırganlık arasında pozitif bir ilişki gösterilmiştir. İnsanlarda yapılan bazı çalışmalarda düşük kan kortizol düzeyi ile alışkanlık haline gelmiş şiddet arasında bağlantı olduğu gösterilmiştir (Göka, 2005).

- Cinsel Uyarılma:

Genellikle cinsellik, cinsel dürtüler ile saldırganlık ayrı ayrı konularmış gibi düşünülse de hayvanlarda ve insanlarda yapılan çalışmalar iki dürtünün birbiriyle ilgili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu konuda ilk kanıt, yukarıda belirtildiği gibi, hem saldırganlığın hem de cinselliğin en azından erkeklerde erkeklik hormonları (androjenler) tarafından etkilenmesi gösterilmiştir(Göka, 2005).

- Ağrı:

Fiziksel ağrı, başka insanlara zarar vermeye ve incitmeye güdüleme yoluyla saldırgan dürtüler doğurabilir. Bu dürtü, ağrıya yol açan durumla herhangi bir bağlantısı olmayan herhangi bir hedefte bile ifadesini bulabilmektedir. Bu varsayım kısmen, saldırganlığa maruz kalan insanların neden saldırganlık gösterdiklerini de açıklamaktadır.

- İlaçlar ve Diğer Maddeler:

İlaç, alkol, uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımıyla saldırganlık arasındaki ilişki ile ilgili çalışmaların sonucunda;

Düşük doz alkol; saldırganlığı azaltırken, doz arttıkça saldırganlıkta artmış; aerosol ve diğer kimyasal çözücü ve uçucular alkolün etkilerini taklit ederken; kaygı gidericiler (anksiyolitikler) genel olarak saldırganlığı ketlemiş, kokain, esrar ve uyarıcıların artmış saldırganlığa yol açtığı görülmüştür.

- Nörotransmitterler (Sinirler arası iletim maddeleri):

Beyindeki sinirsel iletimi sağlayan maddeler olan nörotransmitterlerin saldırganlığın da aralarında olduğu birçok davranışa olan etkileri, son yıllarda üzerinde en çok çalışılan konulardandır. Norepinefrin, saldırganlığın ortaya çıkışına ve artmasına yol açmakta, duygulanımsal saldırganlığı arttırırken yırtıcı saldırganlığı ketlemektedir. Dopamin saldırganlığı arttırırken, serotonin kısıtlamaktadır. Azalmış beyin seratonin düzeyi ile kendi kendini yaralama davranışları arasında bir ilişki olduğu da bir diğer araştırma bulgusudur. Şiddet saldırılarında bulunanlarda ve impulsif yangın çıkaranlarda beyin seratonin düzeyinde düşüklük saptanmıştır (Göka, 2005).

2.3.2. Psikolojik faktörler

- Engellenme:

Bir amaca ulaşmanın engellenmesi ya da yavaşlatılması söz konusudur. İnsanları şiddete teşvik eden en güçlü şey engellenmedir. John Dollard'ın engellenme-saldırganlık varsayımı, bu ilişkiye dayanmaktadır. Bu varsayımın özgün şekline göre, engellenme; daima bir biçimde saldırganlığa yol açar ve aynı şekilde saldırganlık, daima engellenmeden köken alır. Bununla birlikte

engellenmiş insan, her zaman saldırganlığa başvurmaz; küskünlükten, ruhsal çökkünlüğe, engellenmeye yol açan durumu ortadan kaldırmaya yönelik davranışlara değin bir dizi tepki gösterebilmektedir. Her engellenme saldırganlığa yol açmadığı gibi saldırganlığın tamamı da engellenmeden doğmaz. Kimi insanlar örneğin; boksörler, futbolcular, birçok nedene veya uyarana bağlı olarak saldırgan davranışlar gösterebilirler. Engellenmenin hangi durumlarda saldırganlığa yol açtığıyla ilgili çalışmalarda engellenmeyi yaratan etkenin bunu belirlediği saptanmıştır. Engellenme yaratan etken, sadece yoğun olduğu zaman saldırganlığa yol açmaktadır. Engellenme hafif veya orta derecede olduğunda saldırganlığı arttırmazken; hak edilmiş ve doğal olarak görüldüğünde değil de, keyfi veya haksız olarak görüldüğünde saldırganlığı arttırmaktadır (Göka, 2005).

- Doğrudan Provoke Edilme:

Araştırmalarda elde edilen bulgulara göre, fiziksel kötüye kullanım ve alay, insanlarda saldırgan davranışları arttırmaktadır. Saldırganlık ortaya çıktığında ise öngörülemez bir şekilde artarak sürmektedir.

- Saldırganlık Gösteren Örneklere Maruz Kalma:

Filmlerde ve televizyon programlarında, radyo, gazete gibi kitle iletişim araçlarında yer alan şiddet öğelerinin etkileri, toplumun saldırganlık konusunda en fazla duyarlı olduğu alanlardan birisidir. Şiddet saldırganlık ilişkisi bireyin yaş, izleme zamanı, algılayışı, duygusal ve bilişsel olgunluğuyla ilişkilidir.

Medyada şiddetin çocukları etkileme şekli ve süreci ile ilgili gözlemsel öğrenme ve duyarsızlaştırma önemli rol oynamaktadır. Bireyler medyada gördükleri şiddet olayları ile daha önce davranış dağarcıklarında olmayan insanlara zarar vermenin ve şiddetin yeni yeni usullerini öğrenerek davranış dağarcıklarına eklemektedirler. Bunun neticesinde saldırganlık ve şiddete karşı olan engelleyici kontrol mekanizmaları gevşemekte, izleyicilerin saldırgan davranışlar ve onun kurbanlarda yarattığı sonuçlarına karşı olan duygusal tepkilerin azalmasıyla şiddet görüntüleri olağanlaşarak ve kanıksanarak, sanki gerçek değillermiş gibi algılanmaktadır. Böylece saldırganlık ve şiddet olgusu pekiştirildikçe meydana gelme olasılığı da artmaktadır.

- Kişilik Bozuklukları:

Kişilik bozukluğuna ilişkin bulgular ve davranışlar geç çocukluk ya da gençlik çağında ortaya çıkmakta ve daha sonraki çağlarda belirgin duruma gelerek sürmektedir (Pınar, 2001, s; 21).

Kişilik bozukluğu gösteren insanlar, ruhsal yaşantılarındaki çatışma ve çelişme nedeniyle, başkalarıyla, içinde yaşadıkları aileyle, yakın ve uzak çevreyle, toplumla ve kültürle sağlıklı ilişki kuramazlar, içgüdülerden, dürtülerden kaynaklanan davranışları bastıramazlar, denetleyemezler, engelleyemezler ve yerli yersiz kızıp öfkelenirler. Doğaya, insanlara, nesnelere yönelik saldırganlık göstererek şiddet eylemlerinde bulunmaktadırlar (Pınar, 2001, s; 20).

2.3.3. Toplumsal ve çevresel faktörler

Şiddetin ve saldırganlığın, tekil bireysel özelliklerinin ötesinde toplumsal, siyasi ve çevresel birtakım belirleyicileri olduğu da ileri sürülmektedir.

Farklı toplumların değişik katmanlarında saldırgan davranışların ve şiddet olaylarının değişen sıklıkta olması toplumsal etkenlerin saldırganlığı etkilediğini düşündürmektedir. Toplumsal şiddetin bugüne kadar üzerinde en çok durulan belirleyeni; ekonomik yoksunluk ve toplumsal huzursuzluğa verilen tepkilerdir.

Landau tarafından ortaya atılan bir varsayıma göre, saldırganlık, toplumsal destek sistemlerinin yetersiz olduğu veya tamamen çöktüğü toplumlarda artmaktadır. Enflasyon hızı, evlenme ve boşanma hızları arasındaki oranları toplumsal ve ailevi stresin bir ölçüsü olarak kullanan Landau 1960 ve 1970'li yıllarda çalıştığı 12 ülkeden 11'inde bu toplumsal ve ailevi bozukluk göstergeleriyle şiddet suç oranları arasında anlamlı bir bağlantı bulmuştur. Bu araştırmada aradaki bağlantının gösterilemediği tek istisnai ülke Japonya olmuştur. Landau, bunu Japon'da aile dışında da çok güçlü davranışsal kontrol sistemlerinin (okul, işyeri vb.) olmasıyla açıklamıştır. Japon kültürünün toplumsal normların çiğnenmesinin çok güçlü utanç duyguları doğurmasını da ek bir etken olarak belirlemiştir. Bu nedenle Japonya'da toplumsal ve ailevi işlev bozukluğu ile intiharların bağlantılı olarak artmasını da buna bağlamıştır.

Bazı sosyologlar tarafından; bir sosyal sistem içinde kişilerin gelir, eğitim, etki, iktidar ve mesleki itibar gibi değişik konulurda tutarsız ve uyumsuz olmaları halinde, daha fazla şiddete başvuracakları, sosyal yaşamın sınırlı ve konum farklılıklarının az olduğu toplumların bu yüzden daha istikrarlı oldukları düşünülmektedir. Saldırganlıkla ilgili bir diğer önemli toplusal bulgu, göreceli olarak şiddetten uzak gençlerin kalabalık içinde veya gençlik çetelerinde saldırgan davranışlar sergileyebilmeleridir. İnsanın kendisinden farklı insanlardan hoşlanmaması ve onlara şüpheyle bakması eğilimi grup şiddetini arttıran önemli bir nedendir. Bu durum homojen toplumlarda (örneğin Japonya) heterojen toplumlara göre (örneğin Amerika) şiddetin daha az olduğunu açıklamaktır (Göka, 2005).

Kimyasal ve endüstriyel ürünler tarafından üretilen kokulara, yüksek ve rahatsız edici derecede gürültü ve seslere maruz kalmak, bireylerin uyarılabilirliklerini arttırarak saldırganlığın ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Ayrıca aşırı kalabalık ortam belirleyenlerinin olumsuz olduğu durumlarda (genelleme, uyarılma, sıkıntı halleri gibi) saldırganlık düzeyinin artmasıyla şiddet kaçınılmaz olmaktadır (Göka, 2005).

2.4. Şiddet Türleri

Şiddet sorunun ne kadar eskilere dayandığı ve bu soruna bir çözüm bulmanın öteden beri ne kadar zor olduğu bilinmektedir. Psikiyatristler, şiddete yönelik davranışa yol açan etkenleri araştırmak istediklerinde çoğu zaman ilk önce bireyin kişilik yapısını incelemektedirler. Winnigott'a göre şiddete eğilimli bir kişide onu şiddet eğilimli davranışa götüren önemli etkenler; yetersiz kalan ana-baba-çocuk-aile ilişkisi ile şefkati ve ayrıca nesilden nesile aktarılan şiddet içeren davranış biçimleridir. Horrison ve Burks (1962)'un araştırmaları göstermiştir ki çocuklar için saldırgan davranış, depresyonu önleyici bir yöntem gibi görünmektedir. Saldırgan davranışın meydana gelmesine yol açan sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin yanı sıra, yoksulluk ve işsizlik ile şiddet faktörleri de şiddetin oluşumunda önemli rol oynamaktadırlar. Bunun dışında şiddet, bireyler ve topluluklar arası düşmanlıklarda aniden beliren gerginlik sonucunda, terör eylemlerinde ve savaş ortamlarında da kendini göstermektedir (Moses, 2006, s; 24).

Genel olarak şiddet türleri;

Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik, siyasal ve sözel olarak sınıflandırılmaktadır (mcaturk.com).

2.4.1. Fiziksel şiddet

Bedensel cezayı içeren sarsma, hırpalama, tokat atma, tekmeleme, dövme, yaralama, öldürme, çimdikleme, temel ihtiyaçların esirgenmesi gibi her türlü davranış fiziksel şiddet kapsamındadır. Sonuçları arasında; Organ yaralanmaları, kalıca sakatlanmalar, ölüm, büyüme ve gelişme geriliği olmaktadır.

2.4.2. Duygusal şiddet

Bireylerin ruh sağlığını bozan; reddetme, aşağılama, yoksun bırakma, yıldırma, umursamama, davranış bozuklukları sergilemesine göz yumma, bağırma, hakaret etme, küçük düşürme, iletişimi yasaklama, tehdit edip korkutma, endişelendirme gibi eylemleri içermektedir. Birey ve toplumu yakından ilgilendirmesi, tedavisinin zor, masraflı ve uzun süreli olması nedeniyle en önemli şiddet türü olarak görülmektedir.

2.4.3. Cinsel şiddet

Bireyin rızası olmadan kişi veya kişilerle cinsel ilişkiye zorlama, tecavüz, cinsel obje olarak kullanılma ya da kullanılmasına göz yumulması, cinsel yönden aşağılama ve zarar verme gibi davranışlardır. Beden ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (mcaturk.com).

2.4.4. Ekonomik şiddet

Ekonomik yönden mahrum bırakma, kısıtlama, işsizlik, evsizlik, sağlık ve güvenlik koşullarının karşılanmadan çalıştırılması, şiddet sonucunda elde edilecek kar ve zarar hesabına göre şiddete yönelme ekonomik şiddetin göstergeleridir.

2.4.5. Siyasal şiddet

Ekonomik koşullara bağlı olarak gelişebilen, az gelişmiş toplumlardaki hızlı değişimin getirdiği toplumsal huzursuzluk, iktidarın birey ya da gruplara karşı şiddeti, insan hakları ihlalleri, baskı, tek yanlı propaganda, soykırım, ırk ayrımı, iç savaş gibi olaylarla örneklendirilmektedir (bifalisesi.k12.tr).

2.4.6. Sözel şiddet

Genel olarak; laf atma, aşağılama, söylenti yayma, saldırgan ifadeler kullanma, tehdit etme, ad takma, alay etme, bağırma, din veya etnik kimliğe hakaret etme şeklinde örneklendirilmektedir (bifalisesi.k12.tr).

2.5. Çocuklar ve gençler arasında şiddet eğilimleri

Şiddetin çocuklukta öğrenildiği ve şiddet görenin şiddet uyguladığı fikrini savunan TBMM Çocuklar ve Gençler Arasında Artan Şiddet Eğilimleri ile Okullarda Yaşanan Şiddet Olaylarını Araştırma Komisyonu'nun raporunda; gençlerin şiddetle okulda, evde ve sokakta karşılaştığı belirtilirken, erkeklerin sokakta şiddetle kızlara göre daha fazla, kızların ise evde şiddetle erkeklere göre daha fazla karşılaştığı, çocuk ve gençlerin şiddet olaylarını en fazla arkadaşları ile sözel ve fiziksel şiddet uygulayarak yaşadıkları kaydedilmiştir.

Türkiye'deki şiddet olaylarının hızının dünyaya benzer bir seyir izlediğinin belirtildiği raporda, terör ve suç örgütleri ile organ ve uyuşturucu tacirlerinin, sayıları 26 milyona ulaşan 0–18 yaş arasındaki gençlere çok kolay ulaştığına dikkat çekilmiştir. Raporun sonuç bölümünde yer alan önemli tespitler ise şu şekilde sıralanmıştır:

— Şiddet şiddet doğuruyor: Türkiye'de 2006–2007 öğretim yılı ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin şiddetle karşılaşma durumu incelendiğinde, son üç ay içerisinde öğrencilerin yüzde 22'sinin fiziksel şiddet, yüzde 53'ünün sözel şiddet, yüzde 36, 3'ünün duygusal şiddet, yüzde 15, 8'inin cinsel şiddet ile karşılaştığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin şiddet uygulaması incelendiğinde ise, son üç ay içerisinde yüzde 35, 5'inin fiziksel şiddet, yüzde 48, 7'sinin sözel şiddet, yüzde 27, 6'sının duygusal şiddet, yüzde 11, 7'sinin cinsel şiddet uyguladığı saptanmıştır.

— Sokaktaki kız çocuklarının şiddet eğilimi fazla: İstanbul'da, sokak çocukları arasında yapılan bir çalışmada, çalışmaya katılanların yüzde 13, 2'si "iş yerinde fiziksel şiddete maruz kaldığını" belirtmişlerdir. Bu grubun erkeklerde yüzde 7, 5'i ve kızlarda yüzde 19, 9'u şiddet eğilimi "yüksek" olarak rapor edilmiştir.

Ceza ve infaz kurumlarında bulunan çocukların bu kurumlara girmeden önceki son üç ay içerisinde fiziksel şiddet ile karşılaşma sıklığı yüzde 69, 2 ve fiziksel şiddet uygulama sıklığı yüzde 69, 3 olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre incelendiğinde, ceza infaz kurumlarına girmeden önceki son 3 ay içinde fiziksel şiddet ile karşılaşma (erkeklerde yüzde 68, 9, kızlarda yüzde 71, 4) ve şiddet uygulama durumu (erkeklerde yüzde 69, 7, kızlarda yüzde 54, 9) az çok benzerlik göstermektedir.

— Okulda, evde, sokakta şiddet: Gençler şiddet ile okulda, evde ve sokakta karşılaşmaktadırlar. Erkekler sokakta şiddetle kızlara göre daha fazla, kızlar ise evde şiddetle erkeklere göre daha fazla karşılaşmaktadırlar. Çocuk ve gençler şiddet olaylarını en fazla arkadaşları ile yaşamaktadırlar.

— Okuldaki başarısızlık etkiliyor: Okul başarısızlığı, çocuk ve gençlerin şiddete maruz kalmasına ve şiddet içeren davranışlara daha fazla sahip olmalarına, okula devamsızlığa, çocuk ve gençlerin şiddet içeren ortamlarda daha fazla bulunmasına ve şiddet içeren davranışlara daha fazla karışmasına neden olmaktadır.

—Çok çocuklu ailelerde şiddet artıyor: Çocuk sayısı fazla olan ailelerin çocuklarında şiddet içeren davranışların görülme olasılığının arttığı görülürken, aile ortamında alkol ve madde kullanımı, stres gibi etkenlerin olması, çocukluğunda aile içinde şiddet gören erişkinlerin daha fazla şiddet uygulamalarına neden olmaktadır.

—Raporda, çocuk ve gençleri şiddete iten nedenler, "Çocuk ve gençlerin, internet kafede ve sanal ortamda yetişkinlerle olumsuz etkileşim içinde bulunması, eğlence aracı olarak şiddet içeren oyunları oynaması, medyada devamlı olarak yer alan şiddet görüntüleri, çocuk ve gençlerin televizyon karakterlerinden etkilenmeleri, televizyonda şiddeti tek güç olarak gösteren karakterleri rol model olarak almaları, işsizlik ve yoksulluk, kentlere göçün

olumsuz etkileri, çocuk ve gençler arasında sigara kullanımı, alkollü içki içme ve madde kullanımı, çocuk ve gençlerin delici-kesici alet ve ateşli silah taşımaları ve çete üyesi olmaları” şeklinde sıralanmıştır.

Şiddeti engellemeye dair bazı öneriler ise raporda şu şekilde yer almıştır:

— Şiddete “karışmış” çocuk ve gençlerin tedavi ve rehabilitasyonu için ulusal program uygulanmalıdır.

— Anne baba eğitimine önem verilmeli, okuldaki çeteleşme izlenmeli, öğrencilerin okula devamsızlığı önlenmeli ve takip edilmelidir.

— Şans oyunu oynatan kurumlarda, sigara ve alkol satışı yapılan yerlerde “18 yaş” sınırı denetlenmelidir.

— Uyuşturucu madde ticaretine ilişkin alınacak önlemler ve cezaların caydırıcılığı arttırılmalıdır.

— Sinema, oyun salonları ile internet kafelerde ve çocukların izlediği saatlerdeki televizyon programlarında sigara, alkol ve madde kullanımına ilişkin görüntüler ve reklâmlar önlenmelidir.

— İnternet kafelerde gençlerin kullandığı bilgisayarlarda şans oyunları filtrelenmeli, aileler, çocuk ve gençlerin internet kafelerde sınırlı bir süre kalmalarını sağlamalı. Aileler, evlerinde bulunan internete bağlı bilgisayarlara şifre koymalı ve filtre programları yüklemelidir.

— Kolluk kuvvetlerinin çocuk ve gençler konusunda eğitimleri arttırılmalı. “Toplum destekli polis” anlayışı yaygınlaştırılmalıdır.

— Ateşli silahlara ve kurusıkılara ulaşılması ve taşıma ruhsatı alınması zorlaştırılmalı, evlerinde silah bulunduran ebeveynler, silahların evden çıkmasını sağlamalıdır (haber.mynet.com/detail_news-09Mayis2007).

2.6. Şiddetin Önlenmesi

Şiddetin altında yatan büyük ve çoğunlukla gizli kalmış olan karmaşıklık düşünüldüğünde, şiddeti önleme programlarını başarılı bir şekilde tamamlamak için çok fazla sayıda kişiye ihtiyaç duyulacağı görülmektedir. Şiddeti önleme programları, sağlık personellerinden toplum çalışanlarına, kanunları uygulayan memurlardan okul otoritelerine ve şehir planlamacılarından medya çalışanlarına

kadar pek çok sektörü bir araya getirmelidir. Hepsinden önemlisi, şiddeti önleme işiyle uğraşmak, politik ve finansal bağlantılar gerektirmektedir. Hükümetlerin ve yerel, milli ve uluslararası alanda her seviyede karar verme yetkisine sahip olan diğer kişilerin taahhütleri de, şiddetin önüne geçmek için düzenlenecek olan herhangi bir programın başarısı açısından çok önemlidir. Şiddetin pek çok çeşidi, ailelerin, toplumların ve kültürlerin köklerine derinlemesine uzandığı için şiddeti ve onun etkileri hakkında bilgi edinmek çaba gerektirmektedir. Bu nedenle şiddet, kolay kontrol edilemeyen sosyal bir problem veya insan hayatının kaçınılmaz bir parçası olarak algılanmamalıdır. Şiddet ve şiddete karşı koyma konusunda 3 Ekim 2002 tarihli Dünya Sağlık Raporu Önerileri (undp.un.org. tr/who/bulten/turk/bul9dunyaraporusiddet.htm) şiddeti önlemek için gerekli olan, çok sektörlü ve işbirlikçi yaklaşımlara duyulan ihtiyacı yansıtmaktadır ve şu şekildedir:

- Şiddeti önlemek için ulusal bir hareket planı yapmak, uygulamak ve gözlemlemek.

Şiddeti önlemek için gerekli olan milli planlama, hükümetle ilgili olan veya olmayan bir dizi kişi tarafından geliştirilmiş olan fikir birliğine dayanmalıdır. Bu planlama, bir zaman çizelgesi ve değerlendirme mekanizması içermeli ve suçlu hakları, insan hakları, eğitim, çalışma ve sosyal refah sektörleri gibi şiddetin önüne geçmeye katkıda bulunabilen sektörler arasında işbirliği sağlanmalıdır. Tutarlı ve çok disiplinli milli bir planı kesin bir şekilde belirtmek ve uygulamak, şiddetin önüne geçme konusunda atılan ilk önemli adımdır.

Şiddet konusunda veri toplama kapasitesini geliştirmek.

Çoğu şiddet olayları ve bu olayların sonuçları gizli kalmakta ve rapor edilmemektedir. Bu sebeple, tutarlı politik tepkiler oluşturma konusunda yetersiz bilgi vardır. Şiddet hakkında güvenilir bilgiler yalnızca öncelikleri saptama, programın düzenlenmesi konusunda rehberlik etme ve ilerlemeyi gözlemleme konusunda değil, aynı zamanda konu hakkında bilincin artmasına yardım etmek için savunma konusunda da önemlidir. Bilgi olmadan, problemi kabul etme ve probleme karşı tepkide bulunma konusunda insanların üstünde çok az baskı vardır. Otoritelerin, şiddet olaylarının suçluları ve kurbanları ile karşı karşıya geldikleri hastaneler, karakollar, toplum merkezleri ve diğer yerler gibi çeşitli

mekânlarda bilgilerin toplanması gerekmektedir. Ayrıca bu bilgilerin, devlet daireleri arasında paylaşılması ve bilgi toplamak için kullanılan uluslararası alanda kabul görmüş standartların, bu devlet daireleri ve hatta milletler ve kültürler arasında bilginin karşılaştırılma imkânını artırmak için kabul edilmesi eşit derecede önem taşımaktadır.

- Şiddetin nedenleri, sonuçları, maliyeti ve önlenmesi konusundaki araştırmaları desteklemek ve öncelikleri belirlemek.

Şiddetin önlenmesi ve şiddet anlayışı konusunda büyük ilerlemeler kaydedilmiş olmasına rağmen bu konuda hâlâ sorunlar mevcuttur. Ulusal ve yerel seviyede araştırmalar, hükümet politikaları, devlet kuruluşlarının doğrudan bu işin içine dâhil olarak akademik kuruluşlara ve bağımsız araştırmacılara kaynak sağlanması ile geliştirilebilir. Hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerde daha fazla şiddeti önleme programlarını geliştirme veya benimseme, test etme ve değerlendirme konusunda acil bir ihtiyaç duyulması da pek çok araştırmanın öncelikleri arasındadır. Evrensel seviyede, ulusal bir araştırma gerektiren konuların içinde, şiddet ve globalleşmenin çeşitli yönleri arasındaki ilişkide; farklı kültürler ve toplumlarda ortak olan risk ve koruyucu faktörler ile çeşitli koşullar içinde uygulanabilen ve gelecek vadeden önlemler yer almaktadır.

Temel şiddeti önlemeyle ilgili yaptırımların tanıtılması;

Şiddetin önlenmesinde kullanılabilecek temel yaptırımlar şunlardır:

- Anneler için doğum öncesi ve doğum esnasındaki sağlık bakımı, aynı zamanda çocuklar ve ergenlik dönemindeki gençler için okul öncesi deneyim ve sosyal gelişim programları.
- İyi ebeveynlik uygulamaları ve aile içi düzenin iyileştirilmesi konusunda eğitim.
- Şehirlerdeki hem fiziksel hem de sosyoekonomik altyapıların düzeltilmesi.
- Ateşli silahların kullanımı sonucundaki yaralanmaları azaltmak ve ateşli silahlara karşı güvenlik önlemlerinin alınması.
- Tutumları, davranışları ve sosyal normları değiştirmek için kullanılan medya kampanyaları.

İlk iki müdahale, çocukların maruz kaldığı bedensel veya ruhsal işkenceleri veya ihmal edilmelerini, aynı zamanda ergenlik ve yetişkinlik dönemi boyunca gerçekleştirilen şiddet olaylarını azaltmak açısından önemlidir. Daha sonraki üç müdahalenin, gençlik ve kollektif şiddet veya intihar gibi çeşitli şiddet türleri üzerinde belirgin etkileri vardır.

- Şiddet kurbanları için şiddete karşı olan tepkilerin güçlendirilmesi

Ulusal sağlık sistemleri her türlü şiddet olaylarının kurbanlarına yüksek kalitede bir bakım ve aynı zamanda daha fazla komplikasyonların oluşmasını engellemek için gerekli olan iyileştirme ve destekleme hizmetlerini sağlamayı amaçlamalıdır. Önceliklerin içinde şunlar yer almaktadır:

- Acil yardım sistemlerinin ve kurbanları rehabilite ve tedavi etme konusunda çalışan sağlık çalışanlarının kapasitelerinin arttırılması.
- Şiddet sonucunda meydana gelmiş olan yara izleri veya devam eden şiddet olayları hakkında bilgi edinmek ve bu kişilerin şiddete karşı korunmaları ve desteklenmeleri için uygun yerlere gönderilmesi.
- Sağlık, adli, güvenlik ve sosyal hizmetlerin, şiddete maruz kalmış kurbanların yeniden şiddete maruz kalmalarının önlenmesi ve suçluları yeniden suç işlemekten alıkoymasıyla ilgili teminatın verilmesi.
- Risk altında olan aileleri korumak ve hastabakıcıların yaşadığı stresi azaltmak için uygulanan sosyal destek, önleme programları ve diğer hizmetlerin bulunması.
- Şiddeti engelleme konusunda bilgilerin, tıp ve hemşirelik öğrencilerinin müfredat programına dâhil edilmesi.

Bu tepkilerin her biri, şiddetin bireyler ve aileler üzerindeki etkilerini ve sağlık ve sosyal sistemlere vereceği zararı en aza indirme konusunda yardımcı olabilecektir.

- Şiddetin önüne geçme programlarını, sosyal ve eğitim politikaları ile birleştirerek cinsiyet ve sosyal eşitsizliğe son verme.

Çoğu şiddet olaylarının, cinsiyet konusundaki ve toplumdaki eşitsizlikle bağlantısı vardır. Bu eşitsizlikler de nüfusun büyük bir kısmını, yüksek risk altına sokmaktadır. Dünyanın pek çok bölgesinde, sosyal koruma politikaları ve

programları epeyce büyük bir baskı altındadır. Pek çok ülke, maaşlardaki düşüşü, temel altyapı bozulmalarını, sosyal hizmetler, eğitim ve sağlık konularında niceliğin ve kalitenin sürekli olarak düşmesini yaşamaktadır. Böyle durumlar, şiddet olaylarının ortaya çıkmasına neden olan çok riskli faktörlerle bağlantılı olduğundan, hükümetler, sosyal koruma hizmetlerini sağlamak için ellerinden geleni yapmalıdırlar. Eğer gerekirse milli bütçelerindeki öncelikleri yeniden düzenlemelidirler.

- Şiddeti önleme konusunda, bilgi transferinin ve işbirliğinin artırılması

Şiddetin önüne geçme konusunda anlaşmaya varmış olan uluslararası kuruluşlar, hükümetler, araştırmacılar ve sivil toplum kuruluşları arasındaki çalışma ilişkileri, bilginin daha iyi bir şekilde paylaşılmasını, şiddeti önleme amaçları ve eylemlerin koordinasyonu konusunda anlaşmayı başarabilmek için gereklidir. Kadınların ve çocukların maruz kaldığı şiddet olayları, insan hakları suiistimali, yaşlıların suiistimal edilmesi ve intihar olaylarıyla ilgilenen danışmanlık görevi yapan grupların katkıları bilinmeli ve bu gruplar, onlara önemli uluslararası konferanslarda resmi statü vermeyi teklif etme ve onları resmi çalışma gruplarına dâhil etme gibi pratik yollar aracılığıyla cesaretlendirilmelidir.

- İnsan haklarını korumak için uluslararası anlaşmalar, kanunlar ve diğer mekanizmaların takibi ve tanıtımı

Geçtiğimiz 50 yıl zarfında, ulusal hükümetler, şiddet ve önlenmesi konusuyla doğrudan bağlantısı olan çeşitli uluslararası, yasal anlaşmalar imzalamışlardır. Bunların içinde, Çocuk Hakları Anlaşması, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ve Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya karşı Sözleşme, Irkçılığın sona erdirilmesi Anlaşması ve diğer pek çok anlaşma yer almaktadır. Pek çok ülke, ulusal yasaları ile onların uluslararası yükümlülükleri ve bağlantıları arasında uyum sağlama konusunda ilerlerken, diğer bazı ülkeler bu konuda ilerleme kaydedememişlerdir. Kaynak veya bilgi eksikliği olan yerlere, uluslararası kuruluşlar yardım etmek için daha fazla çaba harcamalıdır.

- Küresel uyuşturucu madde ve silah ticaretine karşı pratik ve uluslararası alanda kabul görmüş önlemlerin araştırılması.

Küresel uyuşturucu madde ve silah ticareti, gençlerin neden olduğu şiddet olayları, intihar ve ortaklaşa gerçekleştirilen şiddet gibi şiddetin farklı çeşitleri için risk faktörleridir ve hem gelişmekte olan hem de endüstrileşmiş ülkelerde şiddeti oluşturan parçalardır. Bir toplumdaki çetelerin varlığı, silahların ve uyuşturucu maddelerin temini; şiddet olaylarının gerçekleşme olasılığını çok güçlü bir şekilde arttıran çok belirgin bir karışımdır. Araştırmalar, uyuşturucu maddeler ve silahlarla bağlantı içinde olan genç çete üyeleri arasında özellikle şiddet olaylarının ve cinayetlerin yüksek oranlarda olduğunu göstermiştir.

Her iki tarafta gerçekleşecek olan ılımlı gelişmeler bile milyonlarca insanın acı çektiği şiddet olaylarının derecesini ve miktarını azaltma konusunda katkıda bulunacaktır (undp. un. org. tr/who/bulten/turk/bul9dunyaraporusiddet. htm).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRK BASININDA "ÇOCUĞA ŞİDDET" HABERLERİ

3.1. Çocukların Basında Temsili

UNİCEF ve Devlet İstatistik Enstitüsünün derlediği rakamlara göre; Türkiye'de 71 milyonluk nüfusun 26 milyonu 18 yaşın altında bulunmakta ve her yıl 1 milyon 500 bin çocuk dünyaya gelmektedir. Her bin çocuktan 39'u ise beş yaşına gelmeden "önlenebilir nedenlerden" hayatını kaybetmektedir. İlkokula devam oranı oğlan çocukları için %73, kız çocukları için %69 iken yeterli sıhhi koşulları kullanabilen kentli nüfus oranı %62'dir. Yetersiz beslenen beş yaş altındaki çocukların oranı %8'dir. 17 yaşından küçük en az 5, 6 milyon çocuk ise çeşitli işlerde çalıştırılmaktadır (Üstündağ ve Özmen, 2007, s; 224).

Çocuklar ve çocuk hakları, insan hakları kültürünün yapıtaşıdır ve toplumun insan hakları güvencesinin temelini oluşturması gerekirken (Koman, 1996, s; 266); Türkiye'de, belki de tüm dünyada, hem toplumda hem de medyada dışlanan iki önemli kesim kadınlar ve çocuklar olmaktadır. Bu dışlanma ataerkil toplum yapısıyla ilgili olarak, kadına ve çocuğa önem vermemek, kadınla çocuğu tam anlamıyla yetişkin kişiler olarak görmemekten kaynaklanmaktadır. Kadın ve çocuk, bizim toplumumuzda ve medyada "ikinci sınıf insanlar" olarak telakki edilmektedir. Oysa kadınlar ve çocukların haber konusu olmak, haberlerde temsil edilmek anlamında karşı karşıya bulundukları dışlanmanın ortadan kaldırılması, diğer yandan da bu kesimler haber konusu olduklarında hak ihlali yapılmaması için özel bir özen gösterilmesi gerekmektedir (Duran, 2007, s; 253).

Gazete haberlerine göz atıldığında; genellikle "üçüncü sayfa"larda[2] yer alan şiddet içerikli haberlerden her gün en az 3–4 tane öldürme, yaralama, soygun, intikam, baskın, kaçırma, taciz, tecavüz artık olayın sonucuna göre ne ad verilirse verilsin ortadaki sorunun çözümü için kullanılan metodun "şiddet" olduğu ortaya çıkmaktadır. Kimi zaman olup biten medyaya yansımakta ve olayın uzağında olanlar da haberdar olmakta, kimi zaman sadece adli kayıtlarda bir vaka olarak kalmakta, kimi zamanda gün ışığına çık(a)mamaktadır (Eken, 1996, s; 407):

---

[2] Gazetelerin şiddet, kaza, suç-suçlu, asayiş haberlerini genellikle üçüncü sayfalarda vermesi sebebiyle "üçüncü sayfa haberciliği" kavramı geliştirilmiş ve bu tarz haberlere işaret etmek için kullanılmaya başlanmıştır.

“Niğde’nin Bor ilçesinde bir lise öğrencisi, sınıf arkadaşını bıçaklayarak yaraladı. Bor’da lise 3. sınıf öğrencisi O. A. (18), henüz belirlenemeyen bir nedenle okulun yakınlarında sınıf arkadaşı A. P. (18) ile kavga etti. Kavga sırasında O. A, sınıf arkadaşı A. P’yi sırtından bıçakla yaraladı. A. P, Niğde Devlet Hastanesinde tedavi altına alındı. O. A’nın gözaltına alındığı bildirildi. (“Lise öğrencisi arkadaşını bıçakladı”, Cumhuriyet–27. 02.2007).

Kanunlarla ihtilafa düşen (suçlu), sokağa itilen veya madde bağımlısı olan çocukların “toplum için ciddi bir tehlike oluşturduğu”, giderek “arsız ve ıslah edilemez hale geldikleri” yaygın medyada sıklıkla görmeye alıştığımız bir anlatım tarzıdır:

“14 yaşındaki ilköğretim öğrencisi 195 kez sabıkalandı. Balıkesir’de, yetiştirme yurdundan bir yaşındayken evlat edinilen ve halen bir ilköğretim okulunda kayıtlı olan E. Ş’nin (14) son 5 yılda hakkında 195 ayrı suçtan adli işlem yapıldığı bildirildi. Balıkesir Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şubesi Hırsızlık Bürosundan alınan bilgilere göre, Balıkesir’de çocukları olmayan bir çiftin yetiştirme yurdundan 1 yaşındayken evlat edindikleri E. Ş, ilk suçla 9 yaşında tanıştı. 2002’den bu yana hakkında 195 ayrı suçtan adli işlem yapılan E. Ş’nin işlediği suçlar arasında gasp, ruhsatsız silah taşıma, tecavüz girişimi, hürriyeti sınırlama, uyuşturucu kullanmak ve temin etmek, kasten yaralama, görevli memura mukavemet ve tehdit gibi suçlar bulunuyor. Polis tarafından birçok kez suçüstü yakalanan, adli kontrol kararlarına uymadığı gerekçesiyle 2005 ve 2006 yıllarında 3 kez de tutuklanan E. Ş, son olarak yakalandığı bir suç nedeniyle hakkındaki ‘‘kontrol merkezinde tutulması’’ kararı gereği götürüldüğü Ankara’daki merkezden kaçarak Balıkesir’e döndü. (“14 yaşında 195 kez sabıkalandı”, Cumhuriyet–05. 06. 2007).

Çocuklar; şiddet, cinsel taciz, çocuk istismarı gibi yetişkinlerin çocuklara dönük suiistimallerinde ya da yangın, deprem, su baskını gibi doğal afetlerde veya muhtelif kazalarda olayın duygusallaştırılmasını sağlayan haber nesneleri olarak kullanılmaktadır. Başka bir ifadeyle, çocuklar ancak “suça itildiklerinde”,

herhangi bir olayda kurban olduklarında, belirli gün ve haftalarda rutin haber öyküleriyle yer ve zaman doldurma öğeleri olarak medya gündemine girebilmektedir. Aşağıda bu tarz haber örnekleri yer almaktadır:

“Batıkent’te 27 Mayıs 2006’da sevgilisiyle birlikte babasını, annesini ve ablasını öldüren Gülçin K. 3 kez 24’er yıl hapis, sevgilisi Kamil Bayındır da 3 kez ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki duruşma, sanık Gülçin K. 18 yaşından küçük olduğu için gizli olarak yapıldı. Gülçin K. , duruşmaya saçlarını kazıtarak geldi.” (“Aile cinayetine ağırlaştırılmış müebbet”, Zaman, 20.06.2007).

“Bursa’da, İl Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şubesi görevlilerinin yanına giderek kendisine zorla uyuşturucu sattıran babasını şikâyet eden 10 yaşındaki N. D. devlet tarafından koruma altına alındığı çocuk yuvasında, ilk kez çocukluğunu yaşadı. Bursa Sosyal Hizmetler İl Müdürü Şaban Kander, N. D’nin artık devletin koruması altında olduğunu açıkladı. Ailesinin kızlarını kaçırmasından endişe ettiklerini söyleyen Kander, N. D’nin bu nedenle bir başka şehre gönderilip burada koruma altında tutulacağını açıkladı. N. D’nin çok mutlu olduğunu belirten Kander, “İlk kez çocukluğunu yaşayan N. D. diğer çocuklarla çabuk kaynaştı. Gün boyu kaydıraklarda kaydı, salıncaklarda sallandı. Düzenli olarak yemeğini yedi, uyudu” dedi. N. D’nin ifadesinden sonra evinde alkollü yakalanan 36 yaşındaki Mustafa D. ise gözaltında tutulduğu Bursa Emniyet Müdürlüğü tarafından dün akşam adliyeye çıkartıldı. Savcılık tarafından nöbetçi mahkemeye sevk edilen Mustafa D. “çocuğuna uyuşturucu sattırmak” ve “çocuk istismarı” suçlarından tutuklanarak cezaevine konuldu.” (“Çocuk olduğunu hatırladı”, Hürriyet, 15.01.2007).

“Denizli’de işitme engelli çocukların eğitim gördüğü okulda, bir öğrencinin fiili livata yoluyla tecavüze uğradığı öne sürüldü. M. M’nin (13), Y. A’ya (10) fiili livatada bulunduğu, öğrencilerin okul idaresine bildirmesiyle yapılan muayeneler sonrası verilen raporla da doğrulandı. Başlatılan soruşturmada, M. M’nin engelli ve yaşının

küçük olması nedeniyle olayla ilgili takipsizlik kararı verilirken il milli eğitim müdürlüğü okul idarecileri hakkında idari soruşturma başlattı. M. M. başka bir kentteki okula gönderildi. ("Engelli okulunda tecavüz", Cumhuriyet, 21. 03.2007).

"Bilecik'te babasının kumar borcuna karşılık 10 ay önce tanımadığı bir kişiye verildiğini ve ilişkiye zorlandığını iddia eden 17 yaşındaki kız, polise başvurup babasından şikâyetçi oldu. Alınan bilgiye göre, polise başvuran Ö. Y. (17), babası Ş. Y. 'nin kumar borcu karşılığında İsmetpaşa Mahallesi'nde oturan B. Ç'ye (34) 10 ay önce verildiğini, bugüne kadar da isteği dışında bu kişinin zorla kendisiyle cinsel ilişkiye girdiğini, hamile kalıp düşük yaptığını, dövüldüğünü, korktuğu için de kimseye bir şey söyleyemediğini bildirdi. B. Ç.'nin evinden kısa süre önce ayrılıp Eskişehir'deki akrabalarının yanına geldiğini, daha sonra ailesinin evine döndüğünü ifade eden Ö. Y. , babası Ş. Y. 'nin, B. Ç'nin yanına gitmesi için baskı yapması üzerine polise sığındığını, babasından ve B. Ç'den şikâyetçi olduğunu belirtti. Bunun üzerine soruşturma başlatan emniyet güçleri, şüpheliler Ş. Y. ve B. Ç. 'yi gözaltına aldı. B. Ç. ile baba Ş. Y., ifadelerinin ardından çıkarıldıkları mahkemece tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı." ("Kumarbaz baba, borcuna karşılık kızını vermiş", Zaman, 25. 09. 2007).

"İzmir Bornova'da Meral Özay'ın çantası, önceki gün alışveriş yaptığı bir mağazada çalındı. Hırsızlık zanlısı 11 yaşındaki G. B. ile S. K. , 10 yaşındaki C. Ö. ile S. P. kendilerini bekleyen Ayhan Bozlar yönetimindeki bir otomobille kaçmaya başladı. Özay'ın haber vermesi üzerine "Huzur Timi" plakası belirlenen otomobili Yenişehir'de durdurdu. Aramada Özay'ın çantası bulunamadı. Çanta bulunamadı ama otomobildeki kızlardan C. Ö. 'nün hareketlerinden şüphelenen polis, hastaneye götürerek röntgenlerini çektirdi. Filmde C. Ö. 'nün Özay'ın çantasından çalınan ve küçük zanlının yakalanmamak için yuttuğu 2 küpe ve 1 yüzüğün midesinde olduğu tespit edildi. Yaşları küçük 4 zanlı Çocuk Şube Müdürlüğü'ne teslim edilirken, gözaltına

alınan Bozlar'ın sorgusu sürüyor." ("Röntgene yakalandı", Hürriyet, 19. 03.2007).

"İstanbul, Kadıköy'de halı sahada oynarken kafasına kale direği düşen çocuk öldü. Münir Nurettin Selçuk Caddesi'nde midye sattığı belirtilen 10 yaşındaki A. Ö, tadilat halindeki Kalamış Parkı'nın yanındaki halı sahaya geldi. Kale direğine asılarak sallanmaya çalışan Önen, bu sırada direğin devrilerek başına çarpması sonucu yaşamını yitirdi." ("Kafasına kale direği düştü", Cumhuriyet, 04. 08. 2007).

Çocukların basında olumlu haberlere konu edildiği nadir durumlar da bulunmaktadır: Ulusal bayramlar, Dünya Çocuklar Günü, öğretim yılının başlaması ve bitişi gibi: ("Çocukların karne coşkusu" gibi klişe başlıklarla verilen tatil haberleri bunlardandır.)

"Türkiye'de ilk ve ortaöğretimdeki yaklaşık 15 milyon öğrenci karnelerini aldı. İlköğretim ve ortaöğretim okullarındaki yaklaşık 15 milyon öğrenci, dün 3 ay sürecek yaz tatiline girdi. Okulöncesi eğitimdeki 640 bin 849 öğrenci, ilköğretim okullarındaki 10 milyon 849 bin öğrenci ile liselerdeki 3 milyon 386 bin öğrenci, 2007–2008 eğitim-öğretim yılının başlayacağı 17 Eylül'e kadar tatil yapacaklar. Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, ailelere zayıf notlar yüzünden çocuklarını suçlayıp, kişiliklerini zedelememelerini istedi." ("Karne coşkusu" Hürriyet, 16. 06. 2007).

3.2. 2007 Yılında Cumhuriyet, Zaman ve Hürriyet Gazetelerinde Yayımlanan "Çocuk ve Şiddet" Haberleri

Gazete haberleri aylık içeriklerine göre, bilgi verir nitelikte olanlar **Olumlu**; Şiddet ve Diğer (Boğulma, kaza, düşme vb.) adlı alt basamaklarıyla **Olumsuz** olarak 2 gruba ayrılarak incelenmiş ve elde edilen veriler tablolar halinde verilmiştir. Rakamların ortaya koyduğu en önemli veri "olumsuz olan haberdir" kanaatinin "çocuk" konulu haberler için de geçerli olduğudur. 2007 yılı boyunca üç gazetede yayımlanan toplam 405 haberin 365'i "olumsuz" ve "şiddet" nitelemesini hak eden haberlerden oluşmaktadır. Çocuklar hakkındaki "olumlu"

nitelikli haber sayısı sadece 40’tır (Rakamların oransal ifadesi şöyledir: “Olumsuz” ve “şiddet” haberleri yüzde 90,12, “olumlu” haberler yüzde 9,88).

TABLO 1: Gazetelerde “Olumlu”/“Olumsuz” Haber Dengesi						
	“Olumlu” haber		**“Olumsuz” haber**		**Toplam**	
Gazete	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**
Hürriyet	18	7,72	215	92,28	**233**	**100**
Cumhuriyet	10	11,23	79	88,77	**89**	**100**
Zaman	12	14,45	71	75,55	**83**	**100**
Toplam	**40**	**9,88**	**365**	**90,12**	**405**	**100**

Üç gazete arasında –detayları aşağıda verilecek olan- yapılan karşılaştırmada göze batan en önemli husus, Hürriyet gazetesinin “çocuk” haberlerine diğer iki gazeteden daha fazla yer vermiş olmasıdır. 2007 yılında Hürriyet’te 233, Cumhuriyet’te 89, Zaman’da 83 “çocuk” haberi çıkmıştır. Hürriyet, “çocuk” konulu haberlerdeki üstünlüğünü, “olumsuz” ve “şiddet” içerikli haberlerde de göstermiştir.

TABLO 2: Hürriyet Gazetesi'nde Çıkan Çocuk ve Şiddet Haberleri								
	OLUMLU		**OLUMSUZ**				**Toplam**	
AY	**Olumlu haber, Bilgilendirme vb.**		**Şiddet**		**Diğer (Boğulma, kaza, düşme vb.)**			
Ocak	6		16		7		**29**	
Şubat	1		13		3		**17**	
Mart	1		10		9		**20**	
Nisan	1		13		4		**18**	
Mayıs	----		7		2		**9**	
Haziran	3		14		10		**27**	
Temmuz	----		5		2		**7**	
Ağustos	----		1		2		**3**	
Eylül	----		16		5		**21**	
Ekim	----		6		4		**10**	
Kasım	----		16		3		**19**	
Aralık	6		24		23		**53**	
Toplam	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**
	18	**7, 72**	**141**	**60, 51**	**74**	**31, 75**	**233**	**100**

Hürriyet'teki toplam 233 "çocuk" konulu haberin sadece 18'i "bilgi verir" ve "olumlu" niteliktedir. "Çocuk" konulu haberlerin 141'i "şiddet" ve 74'ü "kaza, boğulma, düşme vb." şekilde "olumsuz" olarak nitelenen haberlerden oluşmaktadır. Hürriyet gazetesi, incelenen gazeteler içerisinde çocuk ve şiddet konulu haberlere en fazla yer veren gazetedir. "Kitle gazetesi" Hürriyet'in "üçüncü sayfa" haberlerine diğer gazetelerden daha fazla yer vermesinden ötürü, "çocuk ve şiddet" haberlerinin bu gazetede diğerlerinden daha fazla yer aldığı, Hürriyet'in haber sayfalarının adet olarak diğer gazetelerden daha fazla olması ve diğer iki gazetenin fikir gazeteleri olma özelliklerinin daha ön planda olması nedeniyle bu tür haberlere daha az yer verdikleri değerlendirilmektedir. Hürriyet, "çocuk ve şiddet" haberlerini daha çok fotoğraflarla, daha geniş ve detaylı vermesiyle-bazen yarım sayfalık yer kaplayan haberlerle- de diğer gazetelerden ayrılmaktadır.

Hürriyet gazetesinde yayınlanan haberlerin aylara göre dağılımında farklılıklar gözlenmekle birlikte, eğitim dönemine denk gelen aylarda hem çocuk

haberlerinde (Eylül 21, Ekim 10, Kasım 19, Aralık 53, Ocak 29, Şubat 17, Mart 20, Nisan 18, Mayıs 9; toplam haberlerin yüzde 84,12'si), hem de öznesi çocuk olan şiddet haberlerinde (Eylül 16, Ekim 6, Kasım 16, Aralık 24, Ocak 16, Şubat 13, Mart 10, Nisan 13, Mayıs 7; toplam haberlerin yüzde 85,81'i) artış olduğu görülmüştür. Bu durum, okul döneminde çocuklar arasında ve çocuklara dönük şiddet eylemlerinin daha fazla yaşandığını ve gazeteye haber olarak yansıdığını düşündürtmektedir.

TABLO 3: Cumhuriyet Gazetesi'nde Çıkan Çocuk ve Şiddet Haberleri

	OLUMLU		**OLUMSUZ**				**Toplam**	
AY	**Olumlu haber, Bilgilendirme vb.**		**Şiddet**		**Diğer (Boğulma, kaza, düşme vb.)**			
Ocak	----		3		1		**4**	
Şubat	3		6		5		**14**	
Mart	1		5		3		**9**	
Nisan	1		----		4		**5**	
Mayıs	----		5		6		**11**	
Haziran	3		2		1		**6**	
Temmuz	----		3		----		**3**	
Ağustos	----		5		5		**10**	
Eylül	----		3		1		**4**	
Ekim	2		7		1		**10**	
Kasım	----		4		1		**5**	
Aralık	----		5		3		**8**	
Toplam	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**
	10	**11, 23**	**48**	**53, 93**	**31**	**34, 83**	**89**	**100**

İncelenen dönem içerisinde (2007 yılında) Cumhuriyet Gazetesi'nde toplam 89 "çocuk" konulu haber yayımlanmıştır. Bu haberlerin yalnızca 10'u "olumlu" diye nitelenebilecek haberlerden oluşurken, 31 adedi "kaza, boğulma, düşme vb." şekilde "olumsuz" haberlerden oluşmaktadır. Kalan 48 haber ise "şiddet" haberleridir. Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan haberlerin dağılımında belirgin bir periyottan ya da yoğunluktan söz etmek güçtür. Bununla birlikte, eğitim dönemine denk gelen aylarda hem çocuk haberlerinde (Eylül 4, Ekim 10, Kasım 5, Aralık 8, Ocak 4, Şubat 14, Mart 9, Nisan 5, Mayıs 11; toplam haberlerin yüzde 78,65'i), hem de öznesi çocuk olan şiddet haberlerinde (Eylül 3,

Ekim 7, Kasım 4, Aralık 5, Ocak 3, Şubat 6, Mart 5, Nisan 0, Mayıs 5; toplam haberlerin yüzde 79,16'sı) tatil dönemlerine göre küçük bir artış olduğu görülmüştür. Bu durum, -Hürriyet'e ait verilerle birlikte düşünüldüğünde- okul döneminde çocuklar arasında ve çocuklara dönük şiddet eylemlerinin daha fazla yaşandığını ve gazetelere yansıdığı fikrini ortaya çıkarmaktadır. Cumhuriyet gazetesi "çocuk ve şiddet" haberlerini verirken fotoğraf kullanımında Hürriyet'in gerisinde, Zaman'ın ilerisinde bulunmaktadır. Hürriyet'te olduğu gibi, büyük puntolu başlıklar, detaylı anlatımlar Cumhuriyet'te bulunmamaktadır. Cumhuriyet –Zaman'la birlikte- bu konuya ilişkin haberlerinde çoğunlukla yorumsuz ve abartıdan uzak bir yayın politikası izlemektedir.

<table>
<tr><th colspan="9">TABLO 4: Zaman Gazetesi'nde Çıkan Çocuk ve Şiddet Haberleri</th></tr>
<tr><th></th><th colspan="2">OLUMLU</th><th colspan="4">OLUMSUZ</th><th colspan="2" rowspan="2">Toplam</th></tr>
<tr><th>AY</th><th colspan="2">Olumlu haber, Bilgilendirme vb.</th><th colspan="2">Şiddet</th><th colspan="2">Diğer (Boğulma, kaza, düşme vb.)</th></tr>
<tr><td>Ocak</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">----</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">3</td></tr>
<tr><td>Şubat</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">4</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">7</td></tr>
<tr><td>Mart</td><td colspan="2">3</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">7</td></tr>
<tr><td>Nisan</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">----</td><td colspan="2">----</td><td colspan="2">1</td></tr>
<tr><td>Mayıs</td><td colspan="2">----</td><td colspan="2">5</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">7</td></tr>
<tr><td>Haziran</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">4</td><td colspan="2">7</td></tr>
<tr><td>Temmuz</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">----</td><td colspan="2">3</td><td colspan="2">4</td></tr>
<tr><td>Ağustos</td><td colspan="2">----</td><td colspan="2">5</td><td colspan="2">5</td><td colspan="2">10</td></tr>
<tr><td>Eylül</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">9</td><td colspan="2">9</td><td colspan="2">19</td></tr>
<tr><td>Ekim</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">6</td><td colspan="2">10</td></tr>
<tr><td>Kasım</td><td colspan="2">----</td><td colspan="2">3</td><td colspan="2">2</td><td colspan="2">5</td></tr>
<tr><td>Aralık</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">1</td><td colspan="2">3</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Toplam</td><td>Adet</td><td>Yüzde</td><td>Adet</td><td>Yüzde</td><td>Adet</td><td>Yüzde</td><td>Adet</td><td>Yüzde</td></tr>
<tr><td>12</td><td>14, 45</td><td>33</td><td>39, 75</td><td>38</td><td>45, 78</td><td>83</td><td>100</td></tr>
</table>

Zaman Gazetesi'nde de "olumsuz" haber sayısı "olumlu" haber sayısını gölgede bırakmıştır. Toplam 83 haberden; 12'si olumlu ve bilgi verir içerikte iken, 33'ü şiddet ve 38 tanesi de kaza, yaralanma, düşme vb. niteliktedir. Zaman gazetesinde yayınlanan haberlerin diğer gazetelere göre –Eylül ayı hariç tutulursa- daha "dengeli" dağılım gösterdiği gözlenmektedir. En fazla "çocuk", "olumsuz/şiddet" haberinin çıktığı Eylül ayının okulların başladığı döneme denk

geldiği göz önünde bulundurulduğunda, diğer gazeteler için varılan sonucun Zaman için de geçerli olduğu söylenilebilir. Zaman'ın diğer iki gazeteden ayrılan en önemli özelliği, küçük bir farkla da olsa, "çocuk" konulu "olumlu" haberlere daha fazla yer vermiş olmasıdır ("Olumlu" haber yüzdesi Zaman gazetesi 14,45, Cumhuriyet gazetesi 11,23, Hürriyet gazetesi 7,72 'dir). Zaman'ın bu alanda diğer iki gazeteden önde görünmesinde, gazetenin eğitim, aile hayatı, manevî değerler, sağlık gibi konularda daha hassas bir yayın politikası gütmesi etkili olmaktadır. Söz konusu "olumlu" haberler, genellikle hastalık/sağlık konularında uyarılardan, anne-babalara çocuk eğitimine ilişkin tavsiyelerden, aile hayatının önemine vurgu yapan haberlerden oluşmaktadır.

3.2.1. Bireysel şiddet davranışının yönü

Bireysel şiddet davranışının yönü ile ilgili elde edilen veriler dikkate alındığında 222 şiddet içerikli haberde; Hürriyet gazetesinin toplam 141 haber ile ilk, Zaman gazetesinin ise 33 haber ile son sırayı aldığı görülmektedir.

TABLO 5: Haberlere Göre Bireysel Şiddet Davranışının Yönü

Bireysel Şiddet Davranışının Yönü (0–20 yaş)	**Zaman**		**Cumhuriyet**		**Hürriyet**		**Toplam**	
	Adet	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**
Anneden Çocuğa	8	36, 36	5	22, 72	9	40, 90	**22**	**100**
Çocuktan Çocuğa	5	16, 66	9	30	16	53, 33	**30**	**100**
Yakın Çevreden Çocuğa	5	20	5	20	15	60	**25**	**100**
Babadan Çocuğa	4	11, 11	8	22, 22	24	66, 66	**36**	**100**
Öğretmenden Çocuğa	3	12, 5	7	29, 16	14	58, 33	**24**	**100**
Yabancıdan Çocuğa	3	13, 63	3	13, 63	16	72, 72	**22**	**100**
"Diğer"den Çocuğa	3	6, 25	7	14, 58	38	79, 16	**48**	**100**
Çocuktan Yetişkine	2	13, 33	4	26, 66	9	60	**15**	**100**
Toplam	**33**	**14, 86**	**48**	**21, 62**	**141**	**63, 51**	**222**	**100**

Anneden çocuğa uygulanan 22, babadan çocuğa uygulanan 36, yakın çevreden çocuğa uygulanan 25, çocuktan çocuğa uygulanan 30 adet haber ışığında

"şiddet"in yakın çevrede -bireysel, sosyal, psikolojik ve ekonomik nedenlerin yetersizliğinden- meydana geldiğinin tespit edilmesi dikkat çekici olmakla birlikte üzüntü vericidir. "Diğer" (Taksi şoförü, sokaktaki şahıs vb.) olarak tanımlanan kişilerin 48 adet haber ile aile ve yakın çevreden sonra çocuğa en çok zarar veren kesim olduğu görülmektedir. Çocukların aile ya da kötü niyetli kişiler tarafından darp, yaralama, öldürme, kapkaç, kuryelik gibi nedenlerle araç olarak kullanıldığı tespit edilen 15 haberin yönü ise "Çocuktan Yetişkine" doğrudur.

3.2.1.1. Yetişkinden çocuğa uygulanan şiddet ve nedenleri

Yetişkinden çocuğa şiddet uygulayan kişiler statülere ayrılmış; anne, baba, öğretmen, yakın çevre (akraba vb.), yabancı (komşu, arkadaş vb.) ve diğer olmak üzere 6 bölümde toplanmıştır. Bu kısımda yer alan olay sayısı toplam 177 olup, belirtilen bölümler arasında şu şekilde dağılmıştır:

Anneden Çocuğa	22
Babadan Çocuğa	36
Öğretmenden Çocuğa	24
Yakın Çevreden Çocuğa (Akraba)	25
Yabancıdan Çocuğa (Komşu, arkadaş vb.)	22
Diğer (Taksi şoförü, sokaktaki şahıs vb.)	48

Aile içindeki şiddetli geçimsizlik, işsizlik, alkol-uyuşturucu madde kullanımı, kıskançlık, töre, gayrimeşru doğum, psikolojik ve ekonomik sorunlar gibi nedenlerden bunalıma giren ve cinnet getiren ebeveynler ve diğer bireyler; rehin alma, kaçırma, cinayet, yaralama, terk etme, taciz, tecavüz, intihara neden olma, kuryelik yaptırma, dövme ve işkenceyle sonuçlanan şiddet hareketlerinde bulunmuşlardır. Bu grupta şiddet uygulayan bireylerin çoğu 22 yaş üzerinde, genelde alt ya da orta derecede eğitim görmüş ve çoğunluğu işsizdir.

3.2.1.2. Çocuktan çocuğa uygulanan şiddet ve nedenleri

Çocuktan çocuğa şiddet bölümünde toplam 30 olay meydana gelmiştir. Bu gruptaki şiddet hareketleri genellikle 0–20 arasındaki çocuklar ve gençler tarafından yapılmış ya da maruz kalınmıştır.

Çoğunluğu erkeklerin uyguladığı olayların sebepleri genelde kazalara bağlı olarak silahla oynama, şaka yapma, tartışma, kız meselesi, cinsel sapıklık, kavga gibi nedenlerden doğmuş ve cinayet, yaralama, taciz, tecavüz, gasp veya ölümle sonuçlanmıştır.

Konu ile ilgili olarak Yavuzer "Çocuk ve Suç" adlı kitabında şunları ifade etmiştir:

"Gerek bizim elde ettiğimiz araştırma bulguları, gerekse Batı ülkelerinde yapılan karşılaştırmalı çalışmalar çocuk suçluluğunda kalıtsal etkenlerden çok çevresel etkenlerini önemini vurgulamakta; kişilik kusurlarının yanı sıra, bu kusurlarını, giderecek düzeyde zekâdan da yoksun olan çocukların elverişsiz yakın çevre koşulları içinde suç işleme olasılıklarının güçlendiğini ortaya koymaktadır. Bu çevresel etkenler, ekonomik koşulların kötülüğü, baskıcı disiplin yöntemleri, bedensel cezalar, anne-baba ayrılığı ya da yoksunluğu, düşük kültür ve eğitim düzeyi kötü, elverişsiz konutlar, kalabalık ve yoksul aile, iç ve dış göç olaylarının yarattığı kültür çatışması, ailedeki suçlu birey örnekleri gibi koşullardır. Bu etkenler olası anti-sosyal davranış örüntülerinin oluşumunda etkili olabilmektedir.

Çocuk kimi zaman bazı toplumsal değer kalıpları, örf ve adetler nedeniyle de suç işleyebilmektedir. Kan davası, başlık parası bunlardan bazıları…

Çocuklarımız, yine toplumca koyduğumuz tabulardan dolayı suça yönelebilmektedirler. Bunların başında kız-erkek arkadaşlığı ile ilgili yasaklar, cinsel bilgilerin doğru olarak verilememesinin yarattığı açmazlar yer almaktadır.

Çevresel koşulların elverişsizliği ergenlik çağının fırtınalarıyla birleşince, çocuk yaşta gençlerimizin davranış bozuklukları göstermeleri, suça yönelmeleri olgusu ortaya çıkmaktadır.

Biz yetişkinler henüz yeterince toplumsallaşmamış çocuklarımızdan, koyduğumuz kurallara uymalarını bekliyoruz. Ama çoğu kez bu kural ve kalıplarının özünü onlara doğru kavratmakta yetersiz kalıyoruz.

Sonuç, her yıl ortalama 100 bin çocuğumuzun suça yönelmesi, binlerce çocuğun suçlu damgasını yemesidir. Her yıl yeniden suça yönelebilecek 100 binleri bu damgayı yemekten kurtarmak üzere toplumca belirli önlemler almak zorundayız.

Bu önleme çalışmalarının başında çocuklara yönelik hizmetlerin, gereksinim duyulan kesimlere yoğunlaştırılarak götürülmesi gelir. Korunmaya muhtaç, çalışan çocuklar, gece kondu yöreleri, yabancı ülkelerdeki işçi çocukları gibi daha niceleri öncelikle ele alınmayı gerektiren potansiyel suç ortamı içinde yaşamaktadırlar.

Islah ve cezaevlerindeki çocuklar ve yurtlarda korunmaya alınmış çocuklar için kurumsal hizmetlerin yanı sıra, kurum dışı hizmetlerin örgütlenmesi, bu çocukların meslek sahibi yapılması gibi önlemler büyük önem taşımaktadır.

Davranış bozukluğu ve suça yönelme tehlikesi içinde görülen çocuklarla ilgili hizmet ve olanakların oluşturulması ve etkinliğe kavuşturulması da suçun işlenmeden önlenmesi çerçevesinde ele alınmalıdır. Korunmaya muhtaç çocuklara kurum içinde yapılacak olan rehberlik; okullarda rehberlik ve aileye rehberlik bu önlemin temelini oluşturmaktadır.

Çocukların önleme tedbirlerinden, yetişkinlere oranla daha fazla etkilenmeleri bu çabalara öncelik verilmesinin toplumsal ve insancıl bir sorumluluk olduğunu gözler önüne sermektedir.

Bu konuda toplumun her kesiminden insanlığın geleceğini düşünen, haksızlıklara karşı duyarlı çok sayıda insanın örgütlü biçimde seferber olması, devletle ve kendi aralarında uyumlu, yaygın bir gönüllü çalışma yapması gerekmektir.

Çocuk suçluluğuna toplumun yaklaşımı da sorunun bir başka önemli yanını oluşturmaktadır. Suçlu, çocuk olsun, büyük olsun toplum onu dışlamaya yatkındır. Toplumun bu konuda duyarlılığının olumlu yönde değiştirilmesi uzun vadeli bir eğitim sorunudur.

Farklı sicildeki “sabıka kaydı” da toplumun hoşgörüsüzlüğünü körükleyen resmi bir belgeleme ve damgalama işlemi görmektedir. Bu sabıka kaydını bir yazgı gibi taşımak, gencin infaz süresince yararlandığı yeniden eğitimin etkinliğini de yok edebilmektedir. Suçluluk damgası çocuğun tüm kişiliğini

etkilemekte ve onun bu damgayı benimseyerek ya da silme umudunu yitirerek yeniden suça yönelebilmesine uygun psikolojik ortamı hazırlayabilmektedir.

Hüküm giyerek ıslah evinde aylarını, yıllarını geçiren, yeniden eğitim tezgâhından geçen çocuklarımıza hoşgörülü davranmamız onları yeniden kazanmamızı sağlayacaktır. İş, meslek sahibi, kendilerine ve topluma yararlı bireyler haline getirmek için gereken destek esirgenmemelidir.” (Yavuzer, 2001, s; 288–290)

3.2.1.3. Çocuktan yetişkine uygulanan şiddet ve nedenleri

Çocuktan yetişkine şiddeti konu alan olay/haber sayısı 15’tir. Bu gruptaki şiddet hareketlerinde de çocuğun 11–20 yaşları arasında ve erkek çocukların şiddete daha meyilli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yetişkinlere yönelik darp, cinayet, yaralama ve gasp olayları öne çıkmaktadır. Dar gelirli ailelere mensup çocuklar kapkaç ve uyuşturucu kuryeliği gibi yöntemlere başvurarak yetişkinlere zarar vermişlerdir.

Çocuklar suçta ceza indirimi nedeniyle gerek aileleri, gerekse kötü amaçlı kişiler tarafından araç olarak kullanılmakta ve böylece suça itilmektedirler.

3.2.2. Maruz kalınan ve uygulanan şiddet türü

2007 yılı içerisinde Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde şiddetin türünü belirten toplam 222 haber tespit edilmiştir.

TABLO 6: Haberlere Konu Olan Şiddet Türleri

Şiddet Türü	**Zaman**	**Cumhuriyet**	**Hürriyet**	**Toplam**
Taciz-Tecavüz	7	10	45	**62**
İstismar (Evden atma, terk etme, kaçırma, kuryelik, işkence, zorla evlendirmek)	9	15	34	**58**
Darp-Yaralama-Öldürme	11	18	48	**77**
İntihar	3	2	8	**13**
Hırsızlık-Gasp-Kapkaç	3	3	6	**12**
Toplam	**33**	**48**	**141**	**222**

Çocuğa yönelik; cinsel şiddet (taciz –tecavüz) ile ilgili 62, çocuğa karşı uygulanan her türlü kötü tutumu içeren istismar ile ilgili 58, darp, yaralama ve öldürme ile ilgili 77, intihar içerikli 13, gasp, hırsızlık, kapkaç ile ilgili toplam 12 haber bulunmuştur. Zaman Gazetesi'nde; taciz ve tecavüz içerikli 7 habere yer verilirken, Cumhuriyet Gazetesi'nde 10, Hürriyet Gazetesi'nde ise toplam 45 habere yer verilmiştir. Çocuğa yönelik istismar haberlerinden 9'u Zaman Gazetesi'nde, 15'i Cumhuriyet Gazetesi'nde, 34'ü ise Hürriyet Gazetesi'nde yer almıştır. Darp, yaralama, öldürme ile ilgili haber sayısı; Zaman Gazetesi'nde 11, Cumhuriyet Gazetesi'nde 18, Hürriyet Gazetesi'nde ise 48 olarak tespit edilmiştir. Zaman Gazetesi'nde intihar ile ilgili 3, Cumhuriyet Gazetesi'nde 2 ve Hürriyet Gazetesi'nde ise 8 habere rastlanılmıştır. Hırsızlık, gasp ve kapkaç konulu haberlerin 3'ü Zaman Gazetesi'nde, 3'ü Cumhuriyet Gazetesi'nde, 6'sı ise Hürriyet Gazetesi'nde yer almıştır. Bu veriler ışığında şiddet türleri ile ilgili haberlerin yansıtılmasında ilk sırayı Hürriyet Gazetesi alırken, ikinci sırayı Cumhuriyet Gazetesi takip etmiş ve son sırayı da Zaman Gazetesi almıştır.

3.2.3. Şiddet olayının gerçekleştiği yerleşim yeri

Türkiye 'de 2007 yılında meydana gelen şiddet olaylarının toplam sayısı 222'dir. Olayların dağılımına bakıldığında; iller 156 ile birinci, ilçeler 54 ile ikinci ve 12 ile köyler üçüncü sırada yer almaktadır.

TABLO 7: Şiddet Uygulanan ya da Şiddete Maruz Kalınan Yerleşim Yeri

Olayın Gerçekleştiği Yerleşim Yeri	**Zaman**		**Cumhuriyet**		**Hürriyet**		**Toplam**	
	Adet	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**
İl	24	15, 38	32	20, 51	100	64, 10	**156**	**100**
İlçe	7	12, 96	15	27, 77	32	59, 25	**54**	**100**
Köy	2	16, 66	1	8, 33	9	75	**12**	**100**
Toplam	**33**	**14, 86**	**48**	**21, 62**	**141**	**63, 51**	**222**	**100**

Haberlerden yola çıkılarak şiddet hareketlerinin en fazla illerde görülmesinin sebepleri şöyle sıralanabilir:

- Yaşayan insan sayısının, başka bir ifadeyle nüfus yoğunluğunun fazla olması,
- Sanayinin gelişmişliğine bağlı olarak diğer illere göre daha fazla göç almaları,
- Göç eden fertlerin uyum ve göç alan şehirlerdeki bireylerin kabullenme sorunu yaşamaları,
- Köy ve ilçelerde yerleşim yerinin küçüklüğü nedeniyle herkesin birbirini az çok tanıması nedeniyle dışlanmaktan ya da yadırganmaktan korkulduğu için daha çok kontrollü davranılması,
- Sosyal, ekonomik ve psikolojik sıkıntıların çokluğu arasında sıkışıp kalmanın yarattığı çaresizlik hissiyle baş edebilmek için şiddetin çözüm olabileceği düşüncesi,
- Kuşak çatışması,
- Çarpık ilişkilerin küçük yerleşim birimlerine göre daha yaygın oluşu,
- Taciz, tecavüz ve istismar olaylarının küçük yerleşim yerlerine nazaran daha kolay gerçekleştirilmesi, bu tür olayların az bir süre de olsa gizlenebileceği fikri,
- Gelenekler, töre ve güncel yaşam arasında denge kurulamaması,
- Aile içindeki bağların zayıf ya da kopuk olması,
- Kitle iletişim araçlarında görüp sahip olamadıklarının acısını başka birey veya nesnelerden çıkarma isteği,
- Şiddet ile ilgili öğrenilen yeni taktiklerin gövde gösterisi yapmak istercesine kendisinde veya üzerinde hâkimiyet kurulabilecek güçsüz bireylerde özellikle çocuklar ve kadınlar üzerinde uygulanılmaya çalışılması,
- Çocukların ucuz işgücü olarak görülmesi.

Radikal Gazetesi'nde (23.10.2002) yer alan "Köle Çocuklar Raporu" başlıklı haber de bu bilgileri doğrulamaktadır. Habere göre; Çalışma Bakanlığı, ucuz işgücü olan çocukların yüzde 90'ının işyerlerinde dayak, cinsel taciz ve angaryayla karşılaştığını tespit etmiştir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş İstanbul Grup Başkanlığı'nın 86 boyacılık ve ayakkabıcılık işlerinde 306

çocuk arasında yaptığı araştırmaya göre, çocuklarda, olması gereken yaştan çok daha önce geçimini sağlama kaygısı belirmektedir. Çalışan çocuklara, işyerindeki tüm "angarya", getir-götür, yük taşıtma, şahsi alışveriş, atölye temizliği gibi işler ek olarak yaptırılmaktadır. Çocukların yüzde 68'i usta ve işverenlerinden korkmakta, korkularının nedeni olarak dayak (%5), kızma-bağırma (%84), işten atılma (%10), küfrü (%1) göstermektedir. Araştırmaya göre, yaş ve cinsiyet bu çocuklara ağır iş yaptırmaya, sert davranmaya, çok çalıştırmaya engel oluşturmamaktadır. Çalışan çocuk, kuralları itirazsız kabullenmekte, aksi takdirde baskı ve dayağın geleceğini bilmektedir. Her şeyi bırakıp kaçsa, bu kez de evdeki baskıdan korkmaktadır; işi bırakır ya da işten atılırsa, kendisini evde de şiddet beklemektedir. İşyerinde gözlemlenen ancak kayıtlara geçirilmeyen bir olguyu da yaşı küçük erkek çocukların yaşça büyük çocuklar ve işçilerce sataşma ve cinsel istismara maruz kalmaları oluşturmaktadır. Araştırmada, bu tür olaylara dolaylı anlatımlar yoluyla tanık olunduğu vurgulanırken, diğer illerden gelip işyerinde yatan çocuklarda bu tür olayların daha çok görüldüğüne dikkat çekilmektedir.

İnceleme kapsamındaki gazetelerde yer alan haberlerin ortaya koyduğu zayıf aile bağlarının şiddete yöneltmedeki rolüne ilişkin bir haber Zaman Gazetesi'nde şu şekilde yer almıştır:

> *"Küçük yaşlarda cinayet işleyen bu gençlerin arkadaş ilişkileri mercek altına alınırken, ailelerin sorumlulukları da sorgulanmaya başlandı. Uzmanlar, zayıf aile ve kötü arkadaş kombinasyonunun gençlerin şiddet uygulamasına zemin hazırladığına dikkat çekiyor. Bozuk aile yapısının şiddet eğilimini arttırdığı, çete türü oluşumların da gençlerin eğilimini hayata geçirecek ortamları oluşturduğu vurgulanıyor. Gençlerin kendilerini önemli hissedebilecekleri gruplara yöneldiğini ifade eden akademisyenler, ailelere "Dikkatli olun" uyarısında bulunuyor. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Muhittin Karabulut'a göre, aile içindeki anlaşmazlıkların temelinde maddiyatsızlık yatıyor. Ekonomik gücünü yitirmiş baba, evdeki otoritesini ve çocuğun kontrolünü zamanla kaybediyor. Kendini okulda ya da işte de ispatlayamayan gençlerin büyük bir kısmı şiddete yöneliyor. Türkiye'de son yıllarda işlenen*

cinayetlerde, yaşı küçük ve aile huzursuzlukları olduğu bilinen çocukların rol alması dikkat çekiyor. Eylemde kullanmak üzere genellikle aile huzuru olmayan, anne babası ayrı ya da ilgiye muhtaç çocuklar seçiliyor. Ruh sağlığı hastalıkları uzmanı Doç. Dr. Ayhan Kalyoncu ise kendi ayakları üzerinde duramayan çocukların bir gruba bağlanma eğiliminde olduğunu savunuyor. Kalyoncu, "Grupta kabul gördüğü için de genç bu alanda kendini ispat etmeye çalışıyor." diyor. Ailenin boş bıraktığı alanı arkadaşların doldurduğunu vurgulayan Kalyoncu, ebeveynlerin çocuklarına sahip çıkması gerektiğine değiniyor. Psikolog Alanur Özalp da akranlarıyla yakın ilişki kuran bir gencin dâhil olduğu grubun değerlerini benimseyeceğine işaret ederek, "Onların konuşma biçimi, giyimi, inançları, ilgileri, ergenin de konuşma biçimi, giyim biçimi, inançları ve ilgisi olur. Dolayısıyla silah taşıma, silah kullanma, kavga, tehdit, şiddet gruba egemense, o genç de bunu çok rahatlıkla benimseyebilir." ifadelerini kullanıyor. Gençlerin kişilik ve davranışlarının şekillenmesinde ailenin önemi dikkate alınarak aile yapısını ve bağlarını güçlendirecek tedbirler alınması gerektiğine dikkat çeken Erciyes Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Tayfun Turan ise sorumluluk duygularının gelişmesi, sağlıklı bir kişilik yapısına ulaşılması için de birebir ilişkilerin kuvvetlendirilmesi gerektiğini söylüyor. Kütüphanelerin yaygınlaştırılıp ihtiyaca cevap verecek kapasiteye çıkarılmasının büyük fayda sağlayacağına değinen Doç. Dr. Turan, resim, müzik, tiyatro, edebiyat ve benzeri alanlarda gençlerin geliştirici kurumlar oluşturularak bu alanlara teşvik edilmeleri gerektiğini dile getirmiş. ("Zayıf aile, gençleri şiddete yöneltiyor", Zaman, 26. 01.2007).

3.2.4. Olaylara konu olan bireylerin cinsiyeti

Türkiye'de 2007 yılında meydana gelen şiddet olaylarına konu olan bireylerin toplam sayısı 245'tir. Sayının toplam şiddet haberlerinin sayısından (222) fazla olmasının nedeni bazı haberlerde mağdur ya da suçlu olan kişi

sayısının birden fazla olmasıdır. Haberlere konu olan bayanların sayısı (150), baylardan (95) daha fazladır.

TABLO 8: Olaylara Konu Olan Bireylerin Cinsiyeti								
	Zaman		**Cumhuriyet**		**Hürriyet**		**Toplam**	
Cinsiyet	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**	**Adet**	**Yüzde**
Bayan	21	14	31	20, 66	98	65, 33	**150**	**100**
Bay	14	14, 73	24	25, 26	57	60	**95**	**100**
Toplam	**35**	**14, 28**	**55**	**22, 44**	**155**	**63, 26**	**245**	**100**

Kız çocukları, haberlerde sıra dışı sözcükler kullanılarak (örneğin, “porno”, “fuhuş”, “hırsız”, “tinerci” vb.) şiddet, kaza, hastalık, trajedi benzeri olaylarla ilgi çekerek mağdur olarak temsil edilirken; hiç gereği ve ilgisi olmamasına rağmen haberlerde, kucağa alınmış küçük çocuk ya da haber aktörünün yanında bulunan çocuk görüntüleri olan fotoğraflar yer almaktadır. Çocuk pornosu ile ilgili haberlerde olay hakkında haber veriyor gibi başlık atılarak, çocukların mağduriyeti ve masumiyeti hedonist bir anlayışla, cinsel haz uyandıracak şekilde pazarlanmaktadır. “Haz”, “eğlence”, “duygusallık” üçlemesiyle, kitleyi oluşturan bireylerin ortak özelliklerine hitap eden kitle medyası, çocuğun masumiyetini ve mağduriyetini haberde tüketim nesnesi olarak kullanmakta; dolayısıyla, çocuğun haberin pazarlanılmasında, hedef kitle üzerinde çekici etkisi olduğu söylenebilmektedir (Mora, 2007).

SONUÇ

Türkiye'nin, belki de tüm dünyanın, baş edemediği olgulardan biridir şiddet… Çocuk ile şiddetin ele alındığı ve gazete haberlerinin aylık içeriklerine göre, "Olumlu" ve -"Şiddet" ve "Diğer" (Boğulma, kaza, düşme vb.) adlı alt basamaklarıyla- "Olumsuz" olarak 2 gruba ayrılarak tablolar halinde incelendiği bu çalışma da Türkiye'de şiddetin yoğun olarak uygulandığını göstermektedir. Rakamların ortaya koyduğu bir diğer önemli veri ise "olumsuz olan haberdir" kanaatinin "çocuk" konulu haberler için de geçerli olduğudur. 2007 yılı boyunca üç gazetede yayımlanan toplam 405 haberin 365'i (%90,12) "olumsuz" ve "şiddet" nitelemesini hak eden haberlerden oluşmakta iken çocuklar hakkındaki "olumlu" nitelikli haber sayısı ne yazık ki 40 adet haber (%9,88) ile sınırlı kalmıştır. Üç gazete arasında yapılan karşılaştırmada Hürriyet gazetesinde 233, Cumhuriyet gazetesinde 89, Zaman gazetesinde ise 83 "çocuk" haberinin yer aldığı görülmüştür.

"Kitle gazetesi" Hürriyet'in "üçüncü sayfa" haberlerine diğer iki gazeteden daha fazla yer vermesi "çocuk" konulu haberlerdeki üstünlüğünü, "olumsuz" ve "şiddet" içerikli haberlerde de sergilediğini göstermiştir. Hürriyet, "çocuk ve şiddet" haberlerini daha çok fotoğrafla, daha geniş ve detaylı vermesiyle-bazen yarım sayfalık yer kaplayan haberlerle- de diğer gazetelerden ayrılmaktadır.

İncelenen dönem içerisinde (2007 yılında) Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan haberlerin dağılımında belirgin bir yoğunluktan söz etmek güçtür ve Hürriyet'te olduğu gibi, büyük puntolu başlıklar, detaylı anlatımlar bulunmamaktadır. Cumhuriyet "çocuk ve şiddet" haberlerini verirken fotoğraf kullanımında Hürriyet gazetesinin gerisinde, Zaman gazetesi'nin ilerisinde yer almaktadır. Fikir gazeteleri olma özelliklerinin daha ön planda olması nedeniyle bu tür haberlere daha az yer veren Cumhuriyet –Zaman'la birlikte- konuya ilişkin haberlerinde çoğunlukla yorumsuz ve abartıdan uzak bir yayın politikası izlemektedir.

Zaman gazetesinde yayınlanan haberlerin diğer gazetelere göre daha "dengeli" dağılım gösterdiği gözlenmektedir. Zaman'ın diğer iki gazeteden ayrılan en önemli özelliği, küçük bir farkla da olsa, "çocuk" konulu "olumlu" haberlere daha fazla yer vermiş olmasıdır ("Olumlu" haberler Zaman gazetesinde

% 14,45, Cumhuriyet gazetesinde % 11,23, Hürriyet gazetesinde % 7,72'dir). Söz konusu "olumlu" haberler, genellikle hastalık/sağlık/temizlik konularında uyarılardan, anne-babalara çocuk eğitimine ilişkin tavsiyelerden, aile hayatının önemine vurgu yapan haberlerden oluşmaktadır. Zaman gazetesinin bu alanda diğer iki gazeteden önde görünmesinde; gazetenin eğitim, aile hayatı, manevî değerler, sağlık gibi konularda daha hassas bir yayın politikası izlemesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazetelerinin eğitim dönemine denk gelen aylarda hem çocuk haberlerinde, hem de öznesi çocuk olan şiddet haberlerinde artış olduğu görülmüştür. Bu durum, okul döneminde çocuklar arasında ve çocuklara dönük şiddet eylemlerinin daha fazla yaşandığını ve gazeteye haber olarak yansıdığı fikrini ortaya çıkartmaktadır.

Bu nedenle şiddet içerikli haberlerin sunumunda okuyucularda korku ve kaygı uyandırmak yerine, bu olayların nedenleri, sonuçları ve nasıl önlenebileceği hakkında bilgilendirici bir yaklaşım benimsenmesi, okuyucuların şiddetle ilgili daha gerçekçi bir bakış açısı edinmesinde ve şiddetin önlenmesinde önemli katkılar sağlayabilir. Gazetelerde yer alan "çocuk ve şiddet" eksenli haberlerde nasıl bir dil ve içerik kullanılacağı üzerinde eğitim, psikoloji, iletişim ve ilgili diğer alan uzmanlarından basın organlarının yardım alması sağlanabilir. Basın, şiddeti özendirmekten uzak durarak, şiddet, saldırganlık, cinsel taciz ve istismarı haklı göstermekten kaçınmalıdır. Farkında olarak ya da olmayarak kışkırtıcı yayınlar yapmaktan uzak durmalıdır. Bireye saygı odaklı, hak ve etik ihlali yapılmadan; doğru, tarafsız ve adil habercilik anlayışı geliştirilmelidir. Ayrıca şiddetin önlenmesinde yetişkinlerin (ebeveynlerin, eğitimcilerin, medya yöneticileri ve basın mensuplarının vb.) şiddet içermeyen örnek davranışlar sergilemeleri de büyük önem taşımaktadır. Başta aileler olmak üzere, emniyet güçleri, sivil toplum örgütleri, eğitim kurumları, yazılı ve görsel basın kendi üzerine düşen görevi yerine getirdiği takdirde, bilinçli bireylerin sayısının artmasıyla şiddetin azaltılması mümkün olabilir. Eğitim kurumlarında görev yapanlara sorun ve anlaşmazlıkları şiddete başvurmadan uzlaşmayla çözme becerisi kazandırmak gerekmektedir.

Eğitim çağındaki çocukların “medya okuryazarlığı” dersi ile yazılı, sözlü ve görsel basında yer alan haberleri takip ederken daha dikkatli, daha eleştirel olmaları sağlanabilir. Bu sebeple anılan dersin müfredatta yer alması faydalı ve önemlidir. Diğer derslerde de konuya ilişkin bilgilere daha fazla yer verilmesi, beklenen faydanın gerçekleşmesi için gereklidir.

Suçlu ya da mağdur çocukların rehabilitasyonu ve topluma kazandırılması için gereken kurumların ve niteliklerinin arttırılması, kurumlararası koordinasyonun daha da iyileştirilmesi gerektiği de ayrı bir önem arz etmektedir.

Basında çocuğun tüketim ya da arzu nesnesi, suçlu veya mağdur olarak temsil edilirken; teşhir edilmesi, etiketlenmesi ve bunun sonucunda dışlanmasının önüne geçilmesi, haberde başlık ve içeriğin tutarlı olması, abartılı, magazinleşmiş ve gündelik hayatın söyleminden uzak bir dille yazılmış olması gerektiği, çocuğun mağduriyetinden ve masumiyetinden faydalanmaksızın habere konu edilmesi, haberlerdeki detayların fotoğraf, adres ve kimliklerin aleni şekilde belirtilmemesi, okurlara şiddetin tekniğini öğretir gibi haber yazılmaması, çocuk haklarının ihlal edilmemesi gereği de basının sorumluluk alanı içerisinde yer almalıdır. Çocuk hakları evrenseldir ve yetişkin haklarından daha değersiz gibi algılanmamalıdır.

Unutulmamalıdır ki; çocuklar yarınların ve insan haklarının teminatıdır. Temel ihtiyaçları olan beslenme, barınma, korunma, sevgi, saygı, eğitim-öğretim, sağlık ihtiyaçlarının yanı sıra medyada doğru temsil edilme ve hayatta söz sahibi olma haklarının da gözetilmesi gerekmektedir.

EK: 1

Tezde Söylem Ve İçerik Analizi Yapılan Haberlerin Gazetelere Göre Listesi

HÜRRİYET

OCAK

- Çocuk cesareti (14 Ocak 2007),
- Beş yaşındaki çocuklara uyuşturucu sattırmışlar (28 Ocak 2007),
- İki avukat birden tuttu (14 Ocak 2007),
- Çubukçudan çocuk haberleri uyarısı (26 Ocak 2007),
- Çocuk olduğunu hatırladı (15 Ocak 2007),
- Küçük yıldızın annesine büyük tepki (15 Ocak 2007),
- Leoparın başına ödül kondu (17 Ocak 2007),
- Başbakan Merve'yi güldürdü. Okula gidecek (18 Ocak 2007),
- Kalemin kapağı boğazına kaçtı (19 Ocak 2007),
- Kızını 6 bin YTL. ye sattı (20 Ocak 2007),
- İşte O kız (20 Ocak 2007),
- Kızımı chat yaptığı kişiler kandırdı (21 Ocak 2007),
- Tacizle suçlanan müdür tutuklandı (21 Ocak 2007),
- Bebeğe aile bulundu (1 Şubat 2007),
- Futbol maçında maganda kurşunu çocuk yaraladı (2 Ocak 2007),
- Taksimde yılbaşı kurşunu Üniversiteli Adem'i komalık etti (2 Ocak 2007),
- Okullarda erken evlilik üzerine düşündüren sözler (4 Ocak 2007),
- Okula gitmem için babamı ikna edin (4 Ocak 2007),
- Ota giden öğrenci çığ altında kaldı (4 Ocak 2007),
- Bir hayata biçilen değer 18 bin YTL (7 Ocak 2007),
- Para veren öğrenciye yaka kartı (7 Ocak 2007),
- Vücudundan 154 saçma çıktı (8 Ocak 2007),
- Vicdan azabı çekiyorum her şeyi anlatacağım (8 Ocak 2007),
- Bebeği terk eden dayı tutuklandı (8 Ocak 2007),

- Çocuk dövdü diye Tigger’i işten attılar (8 Ocak 2007),
- 14 yaşındaki kızı fuhuşa teşvikten tutuklandı (8 Ocak 2007),
- Sarayda sübyancı öğretmen şoku (11 Ocak 2007),
- Aile içi şiddete son (30 Ocak 2007),
- Minibüs şoförü çocuğa tecavüzden tutuklandı (28 Ocak 2007),

ŞUBAT

- 1cinayet ve 3 gasp cezasız mı kalacak (3 Şubat 2007),
- Hem tecavüzcü, hem fidyeci çete, suçüstü yakalandı (4 Şubat 2007),
- İnternet sübyancıları 27 yıl hapis yatacak (7 Şubat 2007),
- Tazminat almak için çocuklarını zehirledi (8 Şubat 2007),
- Pamuk şekeriyle kandırarak tecavüz etmek istemiş (12 Şubat 2007),
- Umutsuz babanın cinneti (13 Şubat 2007),
- Oğlumu vuranı ablası gördü (14 Şubat 2007),
- Annelerine fuhuş kuryesi oldular (13 Şubat 2007),
- Fulya’da 7 yıl sonra yine sapık dehşeti (15 Şubat 2007),
- Aynı odada öldüren uyku (19 Şubat 2007),
- Aynı suça onlar 135 yıl verdiler (19 Şubat 2007),
- Mağarada tecavüz (20 Şubat 2007),
- Testereci için son karar perşembeye (20 Şubat 2007),
- Liseli cinayetinde azmettirici sevgili mi (21 Şubat 2007),
- Çocuklarına bilgisayarı sınırladı (23 Şubat 2007),
- Babası 20 altına verdi (22 Şubat 2007),
- Pokerde kaybedilen kızın isyanı (27 Şubat 2007),

MART

- Çocuk tecavüzü 15 yıldan başlayacak (1 Mart 2007),
- Açık Rögar cinayetine 8 tutuklama (4 Mart 2007),
- Hatice TV dizisini taklit etmek istedi (5 Mart 2007),
- Lisede yangın paniği (6 Mart 2007),
- Orman yakan çocuğun ailesine söndürme tazminatı (7 Mart 2007),
- Küçük Elif’in boğazına salıncağın ipi dolandı (10 Mart 2007),

- Salıncak kurarken ağaçta asılı kaldı (12 Mart 2007),
- 11 yaşındaki kıza bıçak zoruyla tecavüz etti (14 Mart 2007),
- "İsa bizi korusun" mesajlı ölüm (15 Mart 2007),
- Terk edilen kızın müthiş intikamı (16 Mart 2007),
- İlköğretim öğrencisi kıza töre koruması (16 Mart 2007),
- Röntgene yakalandı (19 Mart 2007),
- Küpeli gence ateş etti, başkasını vurdu (21 Mart 2007),
- Çocuklara 19 yıl işkence yapmış (22 Mart 2007),
- Hayatım karardı cezası 5 yıl mı (29 Mart 2007),
- Jolie'nin oğlunu kaçırıp 100 milyon fidye isteyeceklerdi (30 Mart 2007),
- Oğuzhan dört kişiyi kurtardı (30 Mart 2007),
- Ashley tedavisi için başvurdular (30 Mart 2007),
- Hapisteki ailesine göstermek için çocuk kaçırdılar (31 Mart 2007),
- Tacizle suçlanan erkek kadın çıktı (31 Mart 2007),

NİSAN

- Otomobilde yanarak öldü (5 Nisan 2007),
- Tacizci babayı ailesi öldürüp yaktı (4 Nisan 2007),
- İki kardeşin cesetleri bulundu (3 Nisan 2007),
- Eşi ve ağabeyini öldürüp 3 çocuğunu yaraladı (9 Nisan 2007),
- Peş peşe atladılar (8 Nisan 2007),
- 2 yıl önceki cinayeti içki masasında anlattı (8 Nisan 2007),
- Fuhuş esaretinden 157 hattı kurtardı (7 Nisan 2007),
- Düştüğü su dolu çukurda hayatını kaybetti (14 Nisan 2007),
- Töreye kurban edilmiş (12 Nisan 2007),
- Utanç davasında 25 sanık aklandı (11 Nisan 2007),
- Babasını boğmak isteyen kıza 10 yıl (27 Nisan 2007),
- Eşcinsel sevgilisi için müebbet hapis (24 Nisan 2007),
- Ahırda keserli işkence iddiası (23 Nisan 2007),
- Anneanne para için öldürüldü (18 Nisan 2007),
- Çocuk katliamı (3 Nisan 2007),
- 10 yaşındaki kıza tecavüz (3 Nisan 2007),

- Berdel savaşı 3 ölü, 1 yaralı (26 Nisan 2007),
- Tecavüz edip astılar (30 Nisan 2007),

MAYIS

- Dereye düşen genç kızlardan ikisi boğuldu (5 Mayıs 2007),
- Annemizin yanında bizi taciz etti (5 Mayıs 2007),
- Kandırdıkları çocukları hırsızlık yaptıran çete yakalandı (6 Mayıs 2007),
- Bıçaklayıp balkondan attılar (6 Mayıs 2007),
- Tuba'nın katili 20 yılda bulundu (11 Mayıs 2007),
- Balkondan düşüp öldü (22 Mayıs 2007),
- Çocuk yuvasında taciz iddiası (21 Mayıs 2007),
- Tecavüz edip boğdu (24 Mayıs 2007),
- İmamın oğluna cami tuvaletinde tecavüz (26 Mayıs 2007),

HAZİRAN

- Çılgın âşık sınıf bastı (2 Haziran 2007),
- Uçuruma düştü 3 gün yaprak yiyerek yaşadı (3 Haziran 2007),
- Liseli kızlara "zina" sınavı (4 Haziran 2007),
- Guantanamo'da bir çocuk sanık (4 Haziran 2007),
- Komada Ejder'i öldürdü (5 Haziran 2007),
- Her şey 12 yaşında bir inek karşılığında evlilikle başladı (17 Haziran 2007),
- Mavi ışıkla 12 saat, (15 Haziran 2007)
- Oğlumuz chat kurbanı (10 Haziran 2007),
- Kale direğinin altında kaldı (14 Haziran 2007),
- Liseli kız "Gevşek" diyen kız arkadaşını bıçakladı (15 Haziran 2007),
- Kazım Ayşe'ye kaçtı (15 Haziran 2007),
- Fatihte töre cinayeti (15 Haziran 2007),
- Karne coşkusu (16 Haziran 2007),
- Zayıf karneye polis desteği (15 Haziran 2007),
- Koli bantlı çocuk tacizcisi yakalandı (17 Haziran 2007),
- Liseli kıza sevgilisinin yanında tecavüz (19 Haziran 2007),
- Küçük tanık duruşmada (21Haziran 2007),

- Çocuk pornosu düşkünlerine Uluslararası darbe vuruldu (20Haziran 2007),
- Çorumda liseli 5 kıza tecavüz (23 Haziran 2007),
- Eşim, kızımın boğazını kesti (23 Haziran 2007),
- Çilem'in bakıcısı serbest bırakıldı (23 Haziran 2007),
- 2 yaşındaki Stephan Hawking (23 Haziran 2007),
- O da beni istiyordu (26 Haziran 2007),
- Çocuk canlı bomba (27 Haziran 2007),
- Hırsız çocukları fotoğraf yakalattı (28 Haziran 2007),
- Ponpon kızların acı sonu (29 Haziran 2007),
- Volkan babasıyla üvey annesinden nefret ediyordu (8 Ekim 2007),

TEMMUZ

- Buzdolabının içine saklandı (31 Temmuz 2007),
- Ölüm Selen ay'ı durakta buldu (1 Ağustos 2007),
- İmamın hışmına uğradı (19 Temmuz 2007),
- Tapınakta törenle ilik verdiler (18 Temmuz 2007),
- Borçlar bunalttı ailesini katletti (12 Temmuz 2007),
- Erkek kuaföründe aşk kurşunları (10 Temmuz 2007),
- Engelli okulunda tecavüz skandalı (11 Temmuz 2007),

AĞUSTOS

- Futbolcu yeğeni annesini vurdu (11 Ağustos 2007),
- Batman'ın ölümünde müdür suçlu bulundu (2 Ağustos 2007),
- Öğrencinin afiş davası (23 Ağustos2007),

EYLÜL

- İşte babanın terk ettiği an (19 Eylül 2007),
- Hintli çift, rüyada gördük yalanıyla minik Tuğba'yı kaçırdı (15 Eylül 2007),
- Tacizci 26 yıl hapse çarptırıldı (12 Eylül 2007),
- Avukat evde katliam yaptı (25 Eylül 2007),
- Kayıp kızı SAS arayacak (25 Eylül 2007),

- Cansu ile annesi doğalgaz kurbanı (21 Eylül 2007),
- Arkadaşını öldürüp intihar etti (20 Eylül 2007),
- Öğretmene “Çocuk Pornosu” gözaltısı (20 Eylül 2007),
- 18 yaşında 42 kez karakolda (20 Eylül 2007),
- Telefonda naklen dehşet (05 Eylül 2007),
- Chat aşkına tutuklama (5 Eylül 2007),
- 7 kuzenin cesetleri gölette el ele bulundu (8 Eylül 2007),
- Hamile kalınca toplu tecavüz ortaya çıktı (5 Eylül 2007),
- Baba adaylarıyla öldürdü (27 Eylül 2007),
- Pitbull’dan kaçtı boynu kırıldı (9 Eylül 2007),
- Kız yurdunda imama cinsel taciz suçlaması (6 Eylül 2007),
- Kız kavgasında bıçak çekildi (26 Eylül 2007),
- Hemşirenin ihmali tecavüz kurbanını intihara sürükledi (4 Eylül 2007),
- Çok gezen kızını boğdu (26 Eylül 2007),
- 5 öğrencimle yattım (9 Eylül 2007),
- Polisi vuran kız çocuğu yurttan kaçtı (13 Eylül 2007),

EKİM

- Asansörde oyun faciayla bitti (17 Ekim 2007),
- Chat arkadaşından engelli kıza tecavüz (18 Ekim 2007),
- Kız arkadaşıma laf attı, bıçakladım (19 Ekim 2007),
- Oğlunu kurye yaptı (13 Ekim 2007),
- 11 yaşındaki sürücü 160 km. hız yaptı (08 Ekim 2007),
- 16’lık Meryem’in yıkıldığı an (3 Ekim 2007),
- Tecavüz ve gasp zanlısı gözaltında (27 Ekim 2007),
- 5 yaşındaki çocuğun cinsel organını kesti (18 Ekim 2007),
- Çocuk tecavüzüne 5 yıl indirim (9 Ekim 2007),
- Ayhan Emir’i hırpalayarak seviyordu (31 Ekim 2007),

KASIM

- Dede torununu ezdi (1 Kasım 2007),
- 15 yaşındaki kıza 11 kişi tecavüz etti (12 Kasım 2007),

- 13'lük öğrenciyle Meksika'da yakalandı (4 Kasım 2007),
- İşkenceyle öldürdü (8 Kasım 2007),
- Öğretmene taciz suçlaması (18 Kasım 2007),
- Mado'nun veliahtı 10. kattan atladı (5 Kasım 2007),
- Öğretmen anne oğlunu öldürüp, intihar etti (20 Kasım 2007),
- Düğün magandası 2 kardeşi vurdu (28 Kasım 2007),
- Hamile kaldı intihar etti (8 Kasım 2007),
- Müdüre çocuklara tacizden tutukluma (10 Kasım 2007),
- Bebeğini 6 bin YTL'ye internette satacaktı (11 Kasım 2007),
- Tacizciye suçüstü (2 Kasım 2007),
- Patronu tecavüz etti, babası izledi (7 Kasım 2007),
- Bebeğini duvara çarparak öldürdü (2 Kasım 2007),
- Okul bahçesinde çöp kamyonunun çarptığı öğrenci öldü (14 Kasım 2007),
- Tacizden aranıyordu hastanede yakalandı (9 Kasım 2007),
- Elimi sürmedim sadece öptüm (1 Kasım 2007),
- Tecavüzden Cezaevinde (12 Kasım 2007),
- Kadınlara ilişki kuramıyorum savunması kurtarmadı (16 Kasım 2007),

ARALIK

- Kuduz köpeğin parçaladığı Sudenaz ölümü bekliyor (3 Aralık 2007),
- Polis kurşunuyla vurulan baran öldü (1 Aralık 2007),
- Aykut'unda sırt çantasından taş çıktı (3 Aralık 2007),
- Malatya'daki yuva davası bitmedi, Sevgi Evleri bitti (2 Aralık 2007),
- Sevdiği kızın ismini okul duvarına yazınca (2 Aralık 2007),
- Öğrencilere ulaşımda %50 indirim (2 Aralık 2007),
- Chat'laşırken kızdı 7. kattan atladı (3 Aralık 2007),
- Oğlunu döveni bıçakladı (3 Aralık 2007),
- Protokolü beklerken soğuktan tir tir titrediler (2 Aralık 2007),
- Derin dondurucuda seri bebek cinayeti (5 Aralık 2007),
- Kilise de tacize son çare (6 Aralık 2007),
- "Çocuk hırsızlık çetesi" çökertildi (7 Aralık 2007),

- Tuvalette doğurdu, poşete koyup çöpe attı (22 Aralık 2007),
- Ölüm oyunla geldi (23 Aralık 2007),
- Kurt çocuk alarmı (22 Aralık 2007),
- 15’lik kızı sekse zorladı (23 Aralık 2007),
- Almanya’da çocuk pornografisi skandalı (24 Aralık 2007),
- Yargıtay tecavüzde 20 yılı az buldu (24 Aralık 2007),
- Çocuk kavgasına büyükler karıştı (24 Aralık 2007),
- Damat 40, gelin 11 yaşında (18 Aralık 2007),
- 14 yaşında Anne oldu (19 Aralık 2007),
- 9 yaşında ama silahı ruhsatlı (20 Aralık 2007),
- Hayvana acımayan insana hiç acımaz (20 Aralık 2007),
- Kızı tecavüzcünün babası kurtardı (21 Aralık 2007),
- Dikkatli takip et çocukken yakala (21 Aralık 2007),
- Maytap elinde patladı, parmakları koptu (22 Aralık 2007),
- Sokaklardan 6 bin çocuk kurtarıldı (22 Aralık 2007),
- Dedikodu olmasın diye bebeklerini yaşatmadılar (14 Aralık 2007),
- Ölüme giderken kızını da götürdü (14 Aralık 2007),
- Lise de inanılmaz olay (16 Aralık 2007),
- Yuvadaki dehşetten uyuşturucu satışına (15 Aralık 2007),
- Yurttan kaçan kızı 150 kişiye pazarlamaktan tutuklandı (15 Aralık 2007),
- Rahibi bıçakladılar (16 Aralık 2007),
- İnanılmaz ihmal (7 Aralık 2007),
- Bebeğim için ölmedim (9 Aralık 2007),
- Mucize Türk kızı (9 Aralık 2007),
- O doktor ceza alsın başka Emine ölmesin (10 Aralık 2007),
- Kask seminerinden kasksız ölüme gitti (10 Aralık 2007),
- 4 yaşındaki çocuğu hastanelik ettiler (11 Aralık 2007),
- Küfreden öğretmeni görüntüledi, okuldan atıldı (13 Aralık 2007),
- İnternette satılmak istenen bebek yeni ailesini bekliyor (25 Aralık 2007),
- Tacizci öğretmen öfkesi (26 Aralık 2007),

- Küçük Servan öldüğüyle kaldı (26 Aralık 2007),
- Bebeğini çöpe attı (26 Aralık 2007),
- Kardeşini çarşafa sokan anne babasını dava etti (27 Aralık 2007),
- Farkında olmasak da hayatımız değişiyor (27 Aralık 2007),
- Yatılı bölge okulunda veremli aşçı skandalı (27 Aralık 2007),
- Yaşı küçük vasiyeti büyük (28 Aralık 2007),
- İlköğretim öğrencisi kalpten öldü (28 Aralık 2007),
- Antalya'da korkunç aile katliamı (28 Aralık 2007),
- Nişan günü facia (31 Aralık 2007),
- Karı-Kocaya çocukları önünde infaz (31 Aralık 2007),
- Liseli kızın burnunu okul önünde kırdılar (31 Aralık 2007),

ZAMAN

OCAK

- 6 yaşındaki çocuk otomobil çalıp kaza yaptı (25 Ocak 2007),
- 5 aylık siyam ikizlerine başarılı operasyon (5 Ocak 2007),

Türkiye'de sigara içme yaşı 12'ye kadar düştü (1 Ocak 2007),

ŞUBAT

- Zatürreden 4 çocuğun öldüğü köye inceleme (1 Şubat 2007),
- 10 yaşındaki çocuğu sırtından vurdular (10 Şubat 2007),
- Liseli kız bıçak darbesiyle öldürüldü (15 Şubat 2007),
- Çocukken içirilen meşrubat kemik gelişimini engelliyor (21 Şubat 2007),
- Küçük çocuk babasının cesediyle 15 gün yaşadı (28 Şubat 2007),
- Öğretmen geveze diye öğrencisinin dilini kesmiş (28 Şubat 2007),
- Çocuğuna yanlışlıkla çamaşır suyu içirmiş (28 Şubat 2007),

MART

- Öğrenciler liseyi mahallesinden başka bir yerde okumayacak (30 Mart 2007),
- Odasını toplamayan çocuğu ormana bıraktı (21 Mart 2007),
- Okuma yazma azmi (27 Mart 2007),
- Çocuğunuz tırnağını yiyorsa mutlaka bir sebebi vardır (20 Mart 2007),
- İlköğretimin ilk 3 sınıfında not kalkıyor (10 Mart 2007),
- Küçük Hatice "Yaralı Yürek" dizisine özenmiş (6 Mart 2007),
- Misafir bile gelse çocuğunuz uyku saatini geçirmesin (25 Mart 2007),

NİSAN

- Annesi çalışan çocuklar sevilmediklerini düşünüyor (25 Nisan 2007),

MAYIS

- Ekmek toplayan çocuğu iş makinesi ezdi (28 Mayıs 2007),
- 8 yaşındaki kız çocuğu öldürüldü (1 Mayıs 2007),
- Yuva'da taciz iddiasına soruşturma (20 Mayıs 2007),
- Müzik tartışması kanlı bitti 1 ölü (21 Mayıs 2007),
- Kız öğrencilerden jiletli kavga (10 Mayıs 2007),
- Uyuşturucu bağımlısı babadan vahşi cinayet (21 Mayıs 2007),

HAZİRAN

- Babasını silahıyla oyun ölüm getirdi (5 Haziran 2007),
- Peş peşe intihar (16 Haziran 2007),
- Okul çağında evliliğe Jandarma takibi (10 Haziran 2007),
- Aile cinayetine ağırlaştırılmış müebbet (20 Haziran 2007),
- Endonezya'da dev kertenkele çocuğu yedi (4 Haziran 2007),
- Çocuğunu reklâmda oynatmak isteyen, izin alacak (28 Haziran 2007),

TEMMUZ

- Minik Ekrem'in uçakta sıkışan parmağı koptu (4 Temmuz 2007),
- Çocuklar güvenlik kamerasını çaldı (3 Temmuz 2007),
- Annesi çalışan çocuğun obez olma ihtimali yüksek (28 Temmuz 2007),
- Tatil için gittiği Moskova'da kayboldu (16 Temmuz 2007),

AĞUSTOS

- 3 günlük bebeği sokağa terk ettiler (31 Ağustos 2007),
- Serinlemek istedikleri gölette boğuldular (19 Ağustos 2007),
- Üzerine okul penceresi düşen çocuk öldü (30 Ağustos 2007),
- Anlaşarak kaçırdığı kızı başından vurarak öldürdü (12 Ağustos 2007),
- Fındık toplarken düşen kaya iki çocuğu ezdi (29 Ağustos 2007),
- İşte uyuşturucunun iğrenç yüzü (10 Ağustos 2007),
- Yangın havuzundan iki çocuk cesedi çıktı (27 Ağustos 2007),
- Tarım ilacı içen anne ve çocukları öldü (26 Ağustos 2007),
- Çocukları kiralayıp sokakta çalıştırıyorlar (8 Ağustos 2007),

EYLÜL

- Mülteci çocuklarda ders başı yaptı (29 Eylül 2007),
- Gecekonduda oturan Kübra, ikinci kez Avrupa şampiyonu (26 Eylül 2007),
- Oyuncaklı ders araçları başarıyı düşürüyor (2 Eylül 2007),
- Yün yıkamaya giden 3 kişi derede boğuldu (13 Eylül 2007),
- Sele kapılan 10 yaşındaki çocuk öldü (24 Eylül 2007),
- Tacizci Alman gence tahliye yok (7 Eylül 2007),

- Cani anne uyuşturucu bağımlısı çıktı (28 Eylül 2007),
- Tacizci öğretmene 26 yıl (11 Eylül 2007),
- Manevra yapan baba oğlunu öldürdü (7 Eylül 2007),
- Çadırdaki yangında ölen çocuk sayısı 4'e yükseldi (25 Eylül 2007),
- Gayri meşru bebeğin kafasını ezdi (27 Eylül 2007),
- Babasını döven kiracıya kurşun yağmuru (4 Eylül 2007),
- Kumarbaz baba, borcuna karşılık kızını vermiş (25 Eylül 2007),
- Çocukları için yanan eve giren anne, alevlere yenildi (17 Eylül 2007),
- Öfkeli baba 3 oğlunu vurdu 1 ölü (27 Eylül 2007),
- Çatapat yutan kız hayatını kaybetti (10 Eylül 2007),
- 7 günlük bebek otoyol turnikesine terk edildi (3 Eylül 2007),
- Fuhşa zorlamaya 10 yıl hapis cezası (22 Eylül 2007),
- Genç kadının katili üst kat komşusu çıktı (18 Eylül 2007),

EKİM

- Balık istifi okul servisi (20 Ekim 2007),
- 1100 mendilci çocuk sokaktan kurtarıldı (27 Ekim 2007),
- Tarlada çalışıp da okula gidemeyen öğrencilerin sayısı tespit edilecek (17 Ekim 2007),
- 11 aylık Aleyna töre cinayeti kurbanı (17 Ekim 2007),
- Saldırgan köpeğin ağır yaraladığı Alper iyileşiyor (14 Ekim 2007),
- 198 öğrenci aynı sınıfta ders görüyor (14 Ekim 2007),
- Okula kayda giderken tırın altında kaldılar (11 Ekim 2007),
- İnternetteki sanal tartışma bıçaklı kavgaya dönüşmüş (8 Ekim 2007),
- Sığır damarıyla hayata tutundu (2 Ekim 2007),
- Aynı sınıfta 33 kardeş (2 Ekim 2007),

KASIM

- İşkence yapılan bebeğe devlet baba sahip çıktı (2 Kasım 2007),
- Eski Yüzbaşıya cinsel tacizden 3. kez hapis (18 Kasım 2007),
- Hırsız çocuklara internet cafe yasağı (26 Kasım 2007),
- Üniversite öğrencisi maganda kurbanı (26 Kasım 2007),
- İki kız kardeş sobadan zehirlenmiş (4 Kasım 2007),

ARALIK

- 6 yıl sonra öğretmeni sayesinde gülümsedi (6 Aralık 2007),
- Çocuklara şaplak vurmak yasaklandı (21 Aralık 2007),
- Çocukların kavgasına aileler de karıştı 2 ölü (24 Aralık 2007),

CUMHURİYET

OCAK

- Kız kardeşlere baba işkencesi (14 Ocak 2007),
- Zihinsel engelli çocuğa tecavüz (11 Ocak 2007),
- Okulda bağış ayrımcılığı, İzmir de kart uygulaması(8 Ocak 2007),
- 12 YTL gasp etti 6 yıla mahkûm oldu(19 Ocak 2007),

ŞUBAT

- Düğün magandasına 8 yıl hapis (2 Şubat 2007),
- Yetiştirme yurdunda şiddet belgelendi (6 Şubat 2007),
- Liseli öldürüldü (15 Şubat 2007),
- Berdel'e 34 yıl hapis (4 Şubat 2007),
- Havaya ateş etti çocuğu yaraladı (23 Şubat 2007),
- Kız kardeşime kıyamadım (17 Şubat 2007),
- Silah değil, kitap verin (17 Şubat 2007),
- Silifke'nin dahi çocukları (6 Şubat 2007),
- 39 saniyede bir suç (11 Şubat 2007) ,
- Aile yerine silaha sarılıyor (8 Şubat 2007),
- Öğretmenini yaraladı(13 Şubat 2007) ,
- Minik çocuklar kullanılıyor (20 Şubat 2007),
- Lise öğrencisi arkadaşını bıçakladı (27 Şubat 2007),
- Okul önünde bıçaklı kavga (20 Şubat 2007),

MART

- İki yaşında hapisle tanıştı (7 Mart 2007),
- Pompalıyla okul bastı (6 Mart 2007),
- Yine töre saldırısı(15 Mart 2007),
- Küçük kızı kaçırmak istediler(17 Mart 2007),
- Çaldıkları otomobille kaza yaptılar (26 Mart 2007),
- Akıl almaz intikam (16 Mart 2007),
- Öğrenci ölü bulundu (20 Mart 2007),
- Engelli okulunda tecavüz (21 Mart 2007),
- Bilinçli ebeveynler için site (11 Mart 2007),

NİSAN

- Çantada bomba var sandılar, bebeği havaya uçuracaklardı (2 Nisan 2007),
- Tüfekle oynarken yaşamını yitirdi(27 Nisan 2007),
- Çukurlar bir kurban daha(18 Nisan 2007),
- 7 Milyon çocuk işçi varmış (18 Nisan 2007),
- Foça çocuk şenliği başladı (24 Nisan 2007),

MAYIS

- Eğridir'de vahşi cinayet (24 Mayıs 2007),
- Kuma trajedisi (4 Mayıs 2007),
- 17 yaşındaki genç ablasını öldürdü (11 Mayıs 2007),
- Ekmek toplayan çocuğu iş makinesi ezdi (28 Mayıs 2007),
- Müzik tartışması kanlı bitti 1 ölü (21 Mayıs 2007),
- Kız öğrencilerden jiletli kavga (10 Mayıs 2007),
- Uyuşturucu bağımlısı babadan vahşi cinayet (21 Mayıs 2007),
- Arkadaşını bıçakla öldürdü (8 Mayıs 2007),
- Fidye için kaçırıp bıraktılar (13 Mayıs 2007),
- Ehliyetsiz genç minibüsü biçti, 2 ölü, 10 yaralı (21 Mayıs 2007),
- Servis minibüsünden düşüp öldü (18 Mayıs 2007),

HAZİRAN

- Engellilerle dalga geçiyorlar (19 Haziran 2007),

- Kayıp 2 çocuk gölette bulundu (29 Haziran 2007),
- Muş'ta iki kız kardeş intihar etti (16 Haziran 2007),
- 14 yaşında 195 kez sabıkalandı (5 Haziran 2007),
- Sayı arttıkça sokağa düşme ihtimali artıyor (14 Haziran 2007),
- Çocuğunu çalıştırana hapis(2 Haziran 2007),

TEMMUZ

- Kiliseye cinsel taciz iddiası (18 Temmuz 2007),
- Engellilere cinsel taciz (11 Temmuz 2007),
- Namus cinayeti iddiası (9 Temmuz 2007),

AĞUSTOS

- Kafasına kale direği düştü (4 Ağustos 2007),
- Öğrencinin afiş davası (23 Ağustos 2007),
- Öğrenciyi dudaktan öptü iddiası (19 Ağustos 2007),
- Trabzon'da katliam (12 Ağustos 2007),
- Süs havuzu faciası (20 Ağustos 2007),
- İki çocuk gölette boğuldu (29 Ağustos 2007),
- Çocuğu öldürüp ormana attılar (17 Ağustos 2007),
- Maganda kurşunu can alıyordu (22 Ağustos 2007),
- Bebeğe maganda kurşunu (31 Ağustos 2007),
- Polis vuran 7 yaşındaki kız (11Ağustos 2007),

EYLÜL

- Bebek cesedi(26 Eylül 2007),
- 10 günlük bebeğini döverek öldürdü(27 Eylül 2007),
- Bebeğinin yanında öldürüldü (16 Eylül 2007),

EKİM

- Köln'de Türk çocuğuna tecavüz edildi (16 Ekim 2007),
- Bebeği iple boğdular(16 Ekim 2007),
- İlk gün öğretmenini bıçakladı (3 Ekim 2007),
- Öğrencilere parmak izi baskısı (28 Ekim 2007),
- Ergani YİBO'da 64 öğrenci yemekten zehirlendi (22 Ekim 2007),
- Kasap, eşini ve kızını bıçakla öldürdü (15 Ekim 2007),

- Beş çocuktan biri çalışıyor (1 Ekim 2007),
- Tacizciye linç girişimi (25 Ekim 2007),
- Kullanma yaşı 12, uyuşturucuda korkunç tablo (19 Ekim 2007),
- İki genç kadın töre kurbanı (13 Ekim 2007),

KASIM

- Tacizci yurt müdürü çıktı (11 Kasım 2007),
- Bebeğini satmaya çalıştı (11 Kasım 2007),
- Tecavüze uğramanın cezası 200 kırbaç (17 Kasım 2007),
- Tacizci rahiplerden tazminat (20 Kasım 2007),
- Hırsız çocuklara internet yasağı (26 Kasım 2007),

ARALIK

- Buz üstünde oyun ölümle bitti (24 Aralık 2007),
- Fiziksel engelli bebeği terk ettiler (17 Aralık 2007),
- Alevi öğrenciye dayak, okullardaki baskı sürüyor (8 Aralık 2007),
- Tacizci öğretmene 39 yıl ceza (17 Aralık 2007),
- 4 yaşında dayak mağduru (11 Aralık 2007),
- 13 yaşındaki kız çocuğu ölü bulundu (22 Aralık 2007),
- Maytapla oyun sakat bıraktı (23 Aralık 2007),
- Tecavüz sanıklarına linç girişimi (25 Aralık 2007).

EK: 2

Cumhuriyet, Hürriyet Ve Zaman Gazetesi'nde Çıkan Haberlerden Örnekler

- **17 yaşındaki genç ablasını öldürdü**

Gaziantep'te, H.T. (17), eşi cezaevine girince "sevgilisiyle kaçmakla" suçladığı ablası Gönül Dede 'yi (20) tabancayla vurarak öldürdü. Cinayetin ardından H.T. kaçarken anne ve babası töre cinayeti iddiasıyla gözaltına alındı. Güzelvadi Mahallesi'nde oturan ve yankesicilik suçundan sabıkası bulunduğu bildirilen Süleyman Dede'nin (24), cep telefonu dolandırıcılığından 5 ay önce hapse girmesi üzerine 1 çocuk annesi eşi Gönül Dede'nin, yaklaşık bir hafta önce S.K. ile birlikte yaşamaya başladığı ileri sürüldü. Gönül Dede'nin babası Abdullah ile annesi Ayşe T 'nin kendisine ulaşarak ikna etmeleri üzerine baba evine döndüğü ve bu sırada evde bulunan kardeşi H.T. ile tartıştıkları bildirildi. H.T'nin, ablasını "kötü yola düşmekle" suçlayarak evdeki ruhsatsız tabancayla öldürdüğü, ardından da kaçtığı öğrenildi. Gönül Dede'nin cesedi, avukat Cengiz Gökçek Devlet Hastanesi morguna konuldu. Töre cinayeti üzerinde duran polis, Gönül Dede'nin babası Abdullah T. ve annesi 52 yaşındaki Ayşe T'yi gözaltına aldı. Cinayet zanlısı H.T'nin yakalanması için polisin operasyon başlattığı belirtildi. **(Cumhuriyet–11 Mayıs 2007)**

- **12 yaşında katil oldu**

Bingöl'de 12 yaşındaki bir çocuk, 13 yaşındaki arkadaşını öldürdü. Önceki gün mahallesinde top oynayan M.Y.'nin (13) yanına 12 yaşındaki M.U. da geldi. İddiaya göre M.U'nun oyunlarına karışmasına tepki gösteren M.Y. ile M.U. arasında tartışma çıktı. Bu sırada M.U. cebindeki bıçağı çıkararak savurdu. Boğazına bıçak darbesi alan M.Y, olay yerinde yaşamını yitirdi. (**Cumhuriyet–8 Mayıs 2007**)

- **Engellilere cinsel taciz**

Yeşilköy İşitme Engelliler Yatılı İlköğretim Okulu öğrencileri arasında kötü muamele ve cinsel taciz iddialarını araştıran müfettişler, soruşturmayı tamamladı. Raporda, üst sınıf öğrencilerinin alt sınıf öğrencilerine cinsel tacizde bulunduğu,

kötü muamele ve işkence yaptığı belirtildi. Bazı öğrencilere dışkı yedirildiği saptandı. (**Cumhuriyet –11 Temmuz 2007)**

- **Kız öğrencilerden jiletli kavga**

Bolu'da 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı hazırlıklarının yapıldığı stadyumda iki kız öğrenci jiletli kavgaya tutuştu. Kız öğrenciden biri çeşitli yerlerinden yaralandı. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaları için çalışmalara katılmak üzere Atatürk Stadyumu'na gelen lise 1. sınıf öğrencileri E.İ. (15) ile G.A. (14) arasında küfür nedeniyle tartışma çıktı. Kavgada, G.A. jiletle vücudunun çeşitli yerlerinden yaralandı. Polisin müdahale ettiği olayda, her iki öğrenci Refika Baysal Toplum Sağlık Merkezi'ne götürüldü. Yaralı öğrenciye yapılan müdahalenin ardından öğrenciler, Bahçelievler Polis Merkezi'ne sevk edildi. **(Zaman–10 Mayıs 2007)**

- **3 günlük bebeği sokağa terk ettiler**

Son günlerde Türkiye, terk edilen bebekler diyarı haline geldi. Hemen hemen her gün bir yavrunun sokağa bırakıldığı haberleri ajanslara düşerken, artık bu sayı günde 3'e, 5'e çıkar oldu. 3 ayrı ilde aynı saatlerde sokağa terk edilen 3 talihsiz bebek de ailelerini asla tanımayan kader ortaklarının yanına, devlet yurtlarına gitti. İzmir Bornova'da henüz 3 günlükken sokağa terk edilen erkek bebek de bunlardan biriydi. Kaldırımda bulunan bebeğe, 30 Ağustos nedeniyle “Zafer” adı verildi.

Zafer aile şefkatini devlet elinde bulurken, aynı saatlerde Denizli'de de bir bebek kaderine terk edildi. Uzunpınar beldesinde boş bir arazide kordonu kesilmiş halde bulunan kız bebek, sağlık durumu ağır olduğu için Denizli Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Bilecik'te ise Devlet Hastanesi'nin bahçesi şefkatsizliğin adresi oldu. Henüz 10 günlük bir kız bebek, hastanenin bahçesinde yalnızlığa terk edildi. **(Zaman–31 Ağustos 2007)**

- **Gayri meşru bebeğin kafasını ezdi**

Yedikule Surları yakınındaki bir çöp poşeti içinde bir erkek bebek cesedi bulundu. Bebeğin başının taşla ezilerek öldürüldüğü belirlendi. Bebeğin kolundaki banttan yola çıkan polis, anne Pelin S.'nin de aralarında bulunduğu 5

kişiyi gözaltına aldı. P.S. bebeğin Ö.M.S. ile girdikleri evlilik dışı ilişki sonucu dünyaya geldiğini, kurtulmak için döverek öldürdüğünü itiraf etti. **(Zaman– 27 Eylül 2007)**

- **Minibüs şoförü çocuğa tecavüzden tutuklandı**

İzmit'te Bekirpaşa Beldesi'nde devriye gezen polis ekipleri önceki akşam şüphe üzerine 13 yaşındaki B.Y. adlı erkek çocuğu durdurdu. Çocuğun dayak yediğini, aynı zamanda tecavüze uğradığını söylemesi üzerine ekipler çocuktan alınan bilgiler doğrultusunda minibüs şoförü Hasan Y'yi gözaltına aldı. Bu arada 12 yaşındaki M.E. adlı kızın götürüldüğü inşaatta tecavüze uğramaktan son anda kurtulduğu öne sürüldü. Hasan Y, nöbetçi mahkeme tarafından "fiili livata, yaşı küçük çocuğun ırzına geçmek, çocuklara cinsel taciz" suçlamasıyla tutuklanarak İzmit Cezaevi'ne konuldu. **(Hürriyet–28 Ocak 2007)**

- **Pamuk şekeriyle kandırarak tecavüz etmek istemiş**

Çorlu'da Cemal Orçun (23), evine gitmekte olan 13 yaşındaki A.K'yi pamuk şekeri vermek için kandırıp boş bir eve çağırdı. Boğazına bıçak dayayıp sürüklediği A.K'nin ağlamasına aldırış etmeyen Orçun, tecavüze kalkıştı Orçun'un elbiseleri çıkarmaya çalıştığı A.K. bir anlık dalgınlıktan yararlanıp kırık camdan atlayıp kaçmayı başardı. Orçun'un, peşinden koşarak yakalayıp bıçak zoruyla tekrar eve götürmek istediği kızın çığlıkları üzerine vatandaşlar toplandı. Kızı kurtaran vatandaşlar, Cemal Orçun'u linç etmek istedi. Polislerin kurtardığı Orçun emniyetteki sorgusunun ardından sevk edildiği mahkeme tarafından tutuklanarak Çorlu Kapalı Cezaevi'ne konuldu. **(Hürriyet–12 Şubat 2007)**

- **Zayıf karneye polis desteği**

Erzurum'da polis, karnesinde zayıf not olduğu için evlerine gitmekten çekinen öğrencilerin imdadına yetişiyor. Öğrenciyi evine götüren polis, anne babalarına çocuklarına şiddet uygulamamaları uyarısında bulunuyor. Örnek uygulamada, karnesinde bir zayıfı olduğu için eve gitmekten korkan Cemal Gürsel İlköğretim Okulu 7'inci sınıf öğrencisi 14 yaşındaki Sinan Ürker'e, Çocuk

Şubesi'nde görevli polis memurları destek oldu. Ailesinin tepki göstereceğinden çekinen Ürker, polis otosuna bindirilerek evine götürüldü. Polis memurları kapıyı açan baba Davut Ürker'e, "Karnesindeki zayıf nedeniyle çocuğa lütfen kızmayın ve dövmeyin. Yoksa bu psikoloji ile akla gelmeyecek kötü şeyler yapabilir" uyarısında bulundu. Polislerin sözleri üzerine oğlunun başını okşayan baba Ürker, "Tatilde zayıf olan dersine çalışır, gelecek yıl düzeltir. Ben ona inanıyorum. Sizlere de teşekkür ederim" dedi. Çocuk Şube Müdürlüğü'ne bağlı ekipler karnelerinde zayıf getiren öğrencilerin evden kaçabileceği düşüncesiyle otogar ve tren garında arama ve kimlik kontrolü de yaptı. Her karne döneminde, zayıfı olan çocukları evlerine götürdüklerini belirten Çocuk Şube Müdürü Emniyet Amiri Hakan Metin, "Ekiplerimiz, karne verildiği gün, okul önlerinde görev yapıyor. Öğrencilerden zayıfı olan ve evine gitmekten çekinenleri hemen fark ediyoruz. Onlara destek vererek evlerine götürüp teslim ediyoruz. Ne olursa olsun hiçbir çocuk dövülmemeli. Yaklaşık 4 yıldan beri devam eden bu uygulama sayesinde karne sonrası hiçbir kötü durum yaşanmadı" diye konuştu. **(Hürriyet–15 Haziran 2007)**

KAYNAKLAR

Artan, İsmihan, “**Kişilik Gelişimi**”, Sivil Savunma Dergisi, Nisan, Mayıs, Haziran 2005, Sayı: 180, ss. 43–45.

Asna, Alaaddin, **“Kamuoyunun Oluşumunda Kitle İletişim Araçları”**, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 854–859.

Balcı, Suat, “**İletişim Bilimleri Açısından Kitle İletişim Araçları ve Şiddet**”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998.

Baymur, Feriha, **Genel Psikoloji**, İnkilap Kitabevi, İstanbul, 1990.

bifalisesi.k12.tr (Erişim 12.03.2007).

Büker, Seçil ve Kıran Eziler, Ayşe, **Reklâmlarda Kadına Yönelik Şiddet,** Alan Yayıncılık, İstanbul, 1999, ss. 11–13.

Cangöz, İncilay, **“Haberde Çocuk Birey**”, **Çocuk Odaklı Habercilik, (Haz. Sevda Alankuş**), IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 196–223.

Cem, İsmail, **“Daha Kültürlü, Bilgili, Haberli Olabilmek”**, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 19–22.

Cumhuriyet, 31.01.2007.

Çomak, Akgün Nebahat, **“Mitoloji ve Medya: Çocuk İmgesi’ni Koruma(ma)nın Anlatısal Döngüsü**”, **Medya ve Çocuk Rehberi**, (Haz. Yasemin İnceoğlu), Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, 2008, ss. 261–279.

Dağ, İhsan ve diğerleri, **“Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı Üzerindeki Olumsuz Etkileri 2005”** rtuk.org. tr. (Erişim 26.04.2007).

Doğan, Yalçın, **“Ezber bozan 74 dakika”,** Hürriyet, 06.06.2008.

donusumkonagi.net/makale.asp.id=5522αbaslik=siddetin_belirleyicileriαi=siddet (Erişim 12.03.2007).

Dönmezer, Sulhi, **Kriminoloji**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1984.

“**Dünya Sağlık Raporu Önerileri**”, undp.un.org.tr/who/bulten/turk/bul9dunyaraporusiddet.htm,(Erişim18.05.2007).

Eken, Ahmet, **“Bir Olgu Olarak Türkiye’de Şiddet**”, Cogito, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Bahar 1996, Sayı 6–7, ss. 407–410.

Er, Eda, “**Sinemada Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz-Doksanlı Yıllar ve Sonrasında Kadına Yönelik Şiddet Ve Tecavüz Filmleri**”, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2006.

Ergil, Doğu, “**Şiddetin Kültürel Kökenleri**”, Bilim ve Teknik Dergisi, Promat Basım Yayın, İstanbul, Şubat 2001, Sayı: 339.

Geçtan, Engin, **Çağdaş Yaşam ve Normaldışı Davranışlar**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

Göka, Erol ve Türkçapar, M. Hakan, “**Gençlik ve Şiddet (1), Gençlik Başımda Duman**” saglik.tr.net./saglik/ruh_sagligi_genclik_siddet_1.shtml20.05.2005,(Erişim 12.03.2007).

Gülerce, Hüseyin, **“Hoşgörü ve Medya**”, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 706–708.

John Keane, **Şiddetin Uzun Yüzyılı**, Dost Kitabevi Yayınları, Çev: Bülent Peker, Ankara, 1998.

Kaplan, Yaşar, **“Medya, Devlet ve Demokrasi**”, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 720–729.

Kır, Yavuz, **“Medya Terörü Kamuoyu Oluşturma veya Oluşturama-ma**”, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 184–195.

Kıratlı, Savaş, **“Demokratikleşme Sürecinde Medyanın Rolü**”, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 709–719.

Koman, Ezgi, **“Çocukların Medyaya Katılımı**”, **Çocuk Odaklı Habercilik, (Haz. Sevda Alankuş**), IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007, s. 266–273.

“Köle Çocuklar”, radikal.com.tr/haber.php?haberno=54139&tarih=23.10.2002,(Erişim24.01.2007)

Mora, Necla, **“Medya ve Çocuk**”, dorduncukuvvetmedya.com/dkm/article.php?sid=9573, (Erişim 06. 11.2007).

Moses, Rafael, “**Şiddet Nerede Başlıyor?**”, Cogito, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Bahar 1996, Sayı 6–7, ss. 23–28.

Mutlu, Erol, “**Televizyon, Çocuklar ve Şiddet**”, İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi, sayı: 4, İstanbul Üniversitesi Basımevi, İstanbul, 1997, ss. 41–75.

Oto, Remzi, “**Suç, Çocuk ve İsnad Yeteneği**”; Psikayatri ve Ceza Hukuku İsnad Kabiliyeti-Akıl Sağlığı Paneli, İstanbul,1998.

Özdoğan, Berke**, Çocuk ve Oyun**, Anı Yayınları, Ankara, 1997.

Özkan, Tuncay, **“Medya Nereye?”**, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 34–36.

Özyürek, Musa, **“Zayıf Aile Gençleri Şiddete Yöneltiyor”**
haberalemi.net/haber_detay.php?haber_id=16545 (Erişim 26.01.2007).

Pınar, Nevin, **“Görsel Medya ve Şiddet Kültürünün Ortaöğretim Öğrencileri Üzerine Etkisi**”, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2006.

Polat, Oğuz, **Çocuk ve Şiddet**, Der Yayınları, İstanbul, 2001.

psikoloji.gen.tr (Erişim 12.03.2007)

Sağlam, Figen Nas, **“Psikososyal Gelişim Dönemleri,** mediko.yildiz.edu.tr/psikiyatri/makdeler/mak_eriksanhtml (Erişim 22.03.2007).

Selçuk, İlhan, **“Medyada Vaziyet ve Manzara-i Umumiye”**, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 474–476.

Selçuk, Ziya, **Gelişim Ve Öğrenme**, Nobel yayınları, Ankara, 2001.

“Şiddetin Türleri”, mcaturk.com (Erişim 12.03.2007).

Şimşek Cinman, Melda, **“İletişim, Halkla İlişkiler ve Siyasal Kültür**”, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 740–755.

“TBMM Çocuklar ve Gençler Arasında Artan Şiddet Eğilimleri ile Okullarda Yaşanan Şiddet Olaylarını Araştırma Komisyonu Raporu” haber.mynet.com/detail_news, (Erişim 09.05.2007).

Turam, Emir, “**TV’deki Şiddetin Çocuklara Etkileri Üzerine Farklı Bir Bakış**”, Cogito, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Bahar 1996, Sayı 6–7, ss. 391–406.

Turhan, E, “**Çatışma Yöntemleri Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlerle İlişkisi**”, Uzmanlık Tezi, Erzurum, 2005.

turkishmedia.com/forum/index.php?showtopic=86486(Erişim 26.04.2007).

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1988.

Ulagay, Osman, **“Gazetelerimiz ve Toplam Kalite Yönetimi”**, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı 1 (Sayı 11), Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, Eylül-Ekim 1996, ss. 32–33.

Ülgen, Gülten ve Fidan, Emel, **Çocuk Gelişimi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991.

Ünsal, Artun, “**Genişletilmiş Bir Şiddetin Tipolojisi**”, Cogito, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Bahar 1996, Sayı 6–7, ss. 29–36.

Üstündağ, Erhan ve Özmen, Kemal, **“Çocukları Görünür Kılmak İçin**”, **Çocuk Odaklı Habercilik, (Haz. Sevda Alankuş**), IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 224–247.

Yavuzer, Haluk, **Anne-Baba ve Çocuk**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1998.

Yavuzer, Haluk, **Cocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2006.

Yavuzer, Haluk, **Çocuk Ve Suç**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001.

Yetim, Ünsal ve Yetim, Nalân, **“Medya Temsillerinde Özne ve Nesne Olarak Çocuk**”, **Medya ve Çocuk Rehberi**, (Haz. Yasemin İnceoğlu, Nurdan Akıner), Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, 2008, ss. 89–128.

Yörükoğlu, Atalay, **Çocuk Ruh Sağlığı**, Özgür Yayınevi, İstanbul, 1994.

ÖZGEÇMİŞ

1983 yılında, Antalya İli, Elmalı İlçesinde doğdu. İlkokul öğrenimini Ankara, ortaokul öğrenimini Mardin, lise öğrenimini ise Ankara ve Isparta'da tamamladı.

2001 yılında Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümünde başladığı lisans eğitimini 2005 yılında tamamladı. 2006 yılında Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Bölümünde yüksek lisans eğitimine başladı.

2006 yılında atandığı Ağrı Dağı Üniversitesi'nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.